

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БАЛЧИК 2021 – 2027 г.

Приет с Решение №.308. от Протокол №.20.../29.04.2021 г. на Общински съвет - Балчик

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на фигурите	5
Списък на таблиците.....	7
Списък на използваните съкращения	8
1. Въведение	10
1.1. Същност на плана за интегрирано развитие на община.....	10
1.1.1. Обхват	10
1.1.2. Цел и задачи.....	10
1.2. Предпоставки за разработване на плана за интегрирано развитие	11
1.2.1. Законодателна рамка.....	12
1.2.2. Стратегическа рамка.....	13
1.3. Отговорностите на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО	17
1.4. Структура на плана за интегрирано развитие на община Балчик	19
1.4.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Балчик	20
1.4.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие за периода 2021-2027 г.	21
1.4.3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.....	21
1.4.4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини.....	21
1.4.5. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход	22
1.4.6. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	22
1.4.7. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана	23
1.5. Методи и принципи, използвани при изготвянето на ПИРО.....	23
2. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Балчик.....	25
2.1. Профил на общината.....	25
2.1.1. Природогеографска характеристика.....	25
2.1.2. Население и икономическа характеристика	27
2.1.3. Историческо развитие и културно наследство	28
2.1.4. Функционална структура, състояние на селищната мрежа и връзки със съседните територии ..	43
2.2. състояние на регионалната и местната икономика.....	47
2.2.1. Общи тенденции на икономическото развитие в страната	48
2.2.2. Общи тенденции на икономическото развитие в Североизточен регион от ниво 2.....	49
2.2.3. Общи тенденции на икономическото развитие в област Добрич.....	50
2.2.4. Позиция и принос на община Балчик в областната икономика	51
2.2.5. Структура и динамика на общинската икономика	54
2.2.6. Развитие на първичен сектор	56
2.2.7. Развитие на сектор „Индустрия“	59
2.2.8. Развитие на сектор „Услуги“	60
2.3. Развитие на социална сфера и човешките ресурси	64
2.3.1. Демографска характеристика и тенденции.....	64
2.3.2. Образователна характеристика.....	70
2.3.3. Здравеопазване	73
2.3.4. Социални услуги	73

2.3.5. Трудов пазар и безработица	75
2.3.6. Производителност на труда	76
2.3.7. Доходи на населението	77
2.4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията	78
2.4.1. Транспортна инфраструктура и достъпност	78
2.4.2. Енергийна инфраструктура (електроснабдяване) и ВЕИ	81
2.4.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура	84
2.5. Екологично състояние и рискове	85
2.5.1. Атмосферен въздух	85
2.5.2. Води	86
2.5.3. Почви и земни недра	87
2.5.4. РадиоекOLOGичен мониторинг и контрол. Шум	88
2.5.5. Защитени зони и защитени територии. Биологично разнообразие	88
2.5.6. Управление на отпадъците	90
2.6. Жилищен сектор	92
2.7. Административен капацитет и Управление	93
2.7.1. Административна структура и организация на общинска администрация	93
2.7.2. Човешки ресурси	95
2.7.3. Политики, програми, проекти и инициативи	96
2.7.4. Състояние на гражданския сектор в общината	97
2.8. Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината	98
2.9. Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво	99
3. Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ	104
4. Синтезен SWOT анализ	105
5. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.	109
5.1. Основополагащи принципи при формулирането на стратегическата част	109
5.2. Подход за формулиране на визията	110
5.3. Визия за развитие	111
5.4. Стратегически цели	111
5.5. Приоритети за развитие	114
Приоритет 1: Повишаване на икономическото благосъстояние чрез оползотворяване на местния потенциал	114
Приоритет 2: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура и опазване качеството на околната среда	116
Приоритет 3: Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги и повишаване качеството на административните услуги	117
Приоритет 4: Насърчаване развитието на туризма и културните дейности чрез устойчиво включване на природното, историческото и културното наследство	117
6. Програма за развитие на туризма в община Балчик	119
6.1. Общи положения	119
6.2. Цели	119
6.3. Обобщена оценка на туристическия потенциал	119
7. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност	123
8. Определяне на приоритетни зони за въздействие	124
9. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие	127

10. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	129
10.1. Специфика и проблематика на измененията на климата	129
10.2. Факти за изменението на климата в България	129
10.3. Общи европейски и национални действия по отношение на климата.....	130
10.4. Законодателна рамка на действията по отношение на климата	131
10.5. Общи хоризонтални мерки, свързани с изменението на климата	132
10.6. Принос на Пиро за изпълнение на действията по отношение на климата	133
11. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО	134
11.1. Същност на системата за наблюдение и оценка	134
11.2. Участващи структури и форми на комуникация.....	134
11.3. Дейности по наблюдението и оценката на плана.....	135
11.4. Подход за разработването на системата от индикатори.....	136
11.5. Източници на информация.....	137
11.6. Видове индикатори	137
11.6.1. Индикатори за резултат.....	138
11.6.2. Индикатори за продукт	139
12. Индикативна финансова таблица	143
13. Източници на информация.....	144
14. Приложения	145

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1.	Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период.....	12
Фигура 2.	Цели за устойчиво развитие	15
Фигура 3.	Община Балчик.....	25
Фигура 4.	Центрове и оси на урбанистично развитие	46
Фигура 5.	Североизточен регион – БВП в текущи цени – млн. лв.	49
Фигура 6.	Развитие на областна икономика в област Добрич за периода 2014-2018 г.	50
Фигура 7.	Брой на предприятията в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.	51
Фигура 8.	Заети лица в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.	52
Фигура 9.	Произведена продукция в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.	52
Фигура 10.	Разходи за придобиване на ДМА в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.	53
Фигура 11.	Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г. (хил. евро)	53
Фигура 12.	Брой на предприятия на 1 000 д. на различните административни нива (брой)	54
Фигура 13.	Произведената продукция на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.).....	55
Фигура 14.	РДМА на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.).....	55
Фигура 15.	Динамика на първичния сектор в периода 2014-2018 г.	57
Фигура 16.	Обработваеми земеделски земи и земеделски стопани в периода 2014-2019 г.	57
Фигура 17.	Динамика на сектор „Индустрия“ в периода 2014-2018 г.	60
Фигура 18.	Дял на предприятията в сектор „Индустрия“ за 2018 г.	60
Фигура 19.	Динамика на сектор „Услуги“ в периода 2014-2018 г.	61
Фигура 20.	Население на община Балчик според преброяванията (1934-2011 г.).....	64
Фигура 21.	Население на община Балчик по местоживееене за периода 2011-2019 г.	65
Фигура 22.	Изменение на населението в селата на община Балчик, 2019 спрямо 2015 г.	65
Фигура 23.	Раждаемост на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)	66
Фигура 24.	Смъртност на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)	66
Фигура 25.	Естествен прираст на 1000 души от населението община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.).....	67
Фигура 26.	Заселени на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)	67
Фигура 27.	Изселени на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)	68
Фигура 28.	Брой на населението по пол в община Балчик за периода 2011-2019 г. (%)	68
Фигура 29.	Възрастова структура на населението в община Балчик за периода 2016-2019 г. (брой).....	69
Фигура 30.	Население към 31.12.2019 г. по възрастови групи и пол в община Балчик (брой).....	69
Фигура 31.	Брой на напусналите ученици от I-ви до VIII-ми клас по учебни години в община Балчик	72
Фигура 32.	Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Балчик за периода 2014-2019 г.	75
Фигура 33.	Заети лица по сектори на икономиката за 2018 г. в община Балчик.....	76
Фигура 34.	Коефициент на безработица при населението в трудоспособна възраст в община Балчик и по административни нива за периода 2014-2018 г. (%).....	76
Фигура 35.	Произведена продукция на 1 зает по икономически сектори и общо за общината в периода 2014-2018 г. (в хил. лв.).....	77

Фигура 36.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Балчик и по административни нива за периода 2015-2018 г. (лв.).....	77
Фигура 37.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Балчик за периода 2015-2018 г. (лв.)	78
Фигура 38.	Електропреносна система на България	82
Фигура 39.	Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Балчик (%)	85
Фигура 40.	Организационна структура на общинската администрация в Балчик	94
Фигура 41.	Структура на стратегическата част на ПИРО Балчик.....	110
Фигура 42.	Актуална схема на регионалното и пространствено планиране	112
Фигура 43.	Зони в община Балчик.....	125
Фигура 44.	Разпределение на финансовите ресурси по приоритети (%).....	143
Фигура 45.	Разпределение на финансовите ресурси по източници на финансиране (%)	143

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1.	Населени места в община Балчик.....	28
Таблица 2.	Място и роля на община Балчик в областта по избрани показатели.....	28
Таблица 3.	Недвижими културни ценности и паметници в гр. Балчик.....	30
Таблица 4.	Читалища на територията на община Балчик.....	33
Таблица 5.	Спортна инфраструктура община Балчик (вкл. в училищата).....	42
Таблица 6.	Баланс на територията на община Балчик според ОУП Балчик.....	43
Таблица 7.	Разпределение на общата територия по населени места в община Балчик.....	44
Таблица 8.	Структура на земеделските земи общинска собственост по населени места и размер на имотите.....	45
Таблица 9.	Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 г.	48
Таблица 10.	Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Балчик за периода 2014-2018 г.....	56
Таблица 11.	Основни отглеждани земеделски култури в община Балчик за периода 2014-2019 г.....	58
Таблица 12.	Брой основни видове отглеждани животни в община Балчик за периода 2014-2019 г.....	58
Таблица 13.	Собственост на горските територии.....	58
Таблица 14.	Брой легла, легладенонощия, реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки в местата за настаняване в община Балчик за периода 2014-2019 г.....	61
Таблица 15.	Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (21) в община Балчик за 2018 г.	63
Таблица 16.	Детски градини в община Балчик за учебната 2019/20 г.....	70
Таблица 17.	Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Балчик (уч. години 2014-2020 г.).....	71
Таблица 18.	Училища в община Балчик за учебната 2019/2020 г.....	71
Таблица 19.	Паралелки, учители и учаци в община Балчик по класове.....	72
Таблица 20.	Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Балчик за периода 2014-2019 г.	73
Таблица 21.	Индикатори в сферата на здравеопазването.....	73
Таблица 22.	Предоставяни социални услуги и капацитета им в община Балчик, към август 2020 г..	75
Таблица 23.	Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища.....	79
Таблица 24.	Обхват на териториите в община Балчик с особена териториално-устройствена защита	89
Таблица 25.	Образувани и събрани битови отпадъци от община Балчик през 2019 г.....	90
Таблица 26.	Генериран отпадък в община Балчик за периода 2016-2019 г.	90
Таблица 27.	Количества разделно събрани отпадъци през 2019 г.	90
Таблица 28.	Налични съдове за отпадъци по населени места за 2019 г.	91
Таблица 29.	Основни характеристики на жилищния фонд в община Балчик, 2018 г.....	92
Таблица 30.	Структура по вид и предназначение на имотите общинска собственост.....	92
Таблица 31.	Административен капацитет на община Балчик.....	96
Таблица 32.	Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО.....	100
Таблица 33.	Православни храмове и джамии в община Балчик.....	120
Таблица 34.	Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата.....	132

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АГРС	Автоматична газоразпределителна станция
БВП	Брутен вътрешен продукт
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВяЕЦ	Вятърно енергийна централа
ВиК	Вода и канализация
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ГТ	Горска територия
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДЛС	Държавно ловно стопанство
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДСП	Домашен социален патронаж
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗКН	Закон за културното наследство
ЗМ	Защитена местност
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителната агенция по околна среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
КК	Курортен комплекс
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МОН	Министерство на образованието и науката
МРО	Масово разпространени отпадъци
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НВО	Национално външно оценяване
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НКРПР	Национална концепция за регионално и пространствено развитие
НПДЕВИ	Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НЧ	Народно читалище
ОБ	Общински бюджет

ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ООН	Организация на обединените нации
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОПФ	Общински поземлен фонд
ОУ	Основно училище
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПЗ	Природна забележителност
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПНИЕВИБ	Програмата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РБ	Републикански бюджет
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РУО	Регионално управление на образованието
СЕС	Средства на Европейския съюз
СО	Селищно образование
СОЗ	Санитарно охранителна зона
ССФ	Селскостопански фонд
СУ	Средно училище
СИР	Североизточен район/регион
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦПО	Център за професионално обучение
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
CORINE	Coordination of the information of the environment (Координация на информация за околната среда)
COVID-19	Coronavirus disease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. Обхват

В своята същност *Планът за интегрирано развитие на община Балчик (ПИРО) 2021-2027 г.* е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на град Балчик и всичките 19 села. Определени са зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

В спецификата на общината се съдържат аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана стратегическа част и като краен продукт една конкретна програма за действие.

1.1.2. Цел и задачи

Цел

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Балчик е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. Планът за интегрирано развитие на община Балчик е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, при задължително съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задачи

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО, включително разпределение на дейностите във времето и на отговорностите между отделните експерти, коректна комуникация с Възложителя и всички заинтересовани страни;
- предварително извеждане на ясна и последователна методология за разработването на ПИРО;
- определяне на структура на ПИРО, отчитаща разпоредбите в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, която обхваща Методически указания за разработване и прилагане на:
 - Националната концепция за регионално и пространствено развитие;
 - Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво2;
 - Плановите за интегрирано развитие на община.
- информационно обезпечаване, чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и точни източници на информация;
- проучване на основните законодателни и стратегически документи и извеждането на изводи от тях;
- извършване на комплексен анализ на съвременната ситуация в общината;
- извеждане на обобщена оценка за проблемите и потенциалите в общината, заедно със синтезен SWOT анализ;
- приложение на подход за формулиране на изпълними стратегически предложения;
- очертаване на визия за развитие и формулиране на цели, приоритетни области и съпътстващите ги мерки;
- разработване на поредица от инструменти за реализацията на плана;
- успоредни публични дискусии и анкетни проучвания, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.2. ПРЕДПОСТАВКИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Балчик е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – **„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“**. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. Законодателна рамка

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година (*изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.*), както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха в периода 2014-2020 г.

Фигура 1. Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Балчик 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и Общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). **Община Балчик има изработен ОУП от 2019 г. и настоящата разработката на ПИРО отчита предвижданията на Общия устройствен план на общината.**

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен

раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране. По-важните от тях са:

- Закон за административно-териториалното устройство на Р България;
- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Закон за администрацията;
- Закон за достъпа до обществена информация;
- Закон за общинската собственост;
- Закон за общинския дълг;
- Закона за публичните финанси;
- Закон за местни данъци и такси;
- Закон за водите;
- Закон за горите;
- Закон за концесиите.

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори и от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук следва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен сектор например права на човека, културно наследство и др.

1.2.2. Стратегическа рамка

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. По-важните от тях са представени в настоящата точка.

Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

Източник: Програма за устойчиво развитие 2030

Всички 17 цели са свързани помежду си и имат срок за тяхното постигане до 2030 г. Те са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много - приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до планове за интегрирано общинско развитие. ПИРО Балчик е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Фигура 2. Цели за устойчиво развитие

ПО-ИНТЕЛИГЕНТНА ЕВРОПА чрез иновации, цифровизация, икономическа трансформация и подкрепа за малките и средните предприятия;

ПО-ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА НИСКОВЪГЛЕРОДНА ЕВРОПА, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергиен преход, възобновяеми източници и борбата с изменението на климата;

ПО-СВЪРЗАНА ЕВРОПА със стратегически транспортни и цифрови мрежи;

ПО-СОЦИАЛНА ЕВРОПА, прилагаща Европейския стълб на социалните права и подкрепяща качествените работни места, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравни грижи;

ЕВРОПА ПО-БЛИЗО ДО ГРАЖДАНИТЕ чрез подкрепа за местно инициирани стратегии за развитие и устойчиво градско развитие в целия ЕС.

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Балчик 2020®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решението на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремешът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПП БГ 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за Оперативна програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред.

Актуализираният документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата ѝ част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

В Източна България като основни полюси на растеж и като балансори на столицата ще се развиват двата големи града от 2-ро ниво – Варна и Бургас. Тези градове са източни „портали“ за Европейския съюз и ще се развиват като важни транспортни и търговски центрове в европейската мрежа от градове. Като центрове от 3-то ниво се проявяват областните градове Шумен, Добрич, Търговище, Сливен и Ямбол, които покриват сравнително равномерно територията в дълбокия хинтерланд на крайбрежието. На самото крайбрежие добро развитие показват градовете от 4-то ниво Балчик, Каварна, Несебър, Поморие, Царево, както и Карнобат и Айтос - в близкия хинтерланд.

В Актуализацията на НКПР туризмът се разглежда предимно в аспекта на неговото териториално развитие и насочване и то не като тясно секторно планиране, а като елемент на интегрирано пространствено планиране. Туризмът е национален приоритет и реален структурен елемент в местните икономики на 30 общини, класирани в челните места по обем на реализирани нощувки през 2018 г. Те обхващат дял от над 90%, а първите 6 общини, които, с изключение на Столична община, са разположени на Черноморското крайбрежие (Несебър, Варна, Балчик, Приморско и Созопол) покриват над 67% от реализираните нощувки.

На база на териториалната концентрация и видовете туристически ресурси, България е разделена концептуално на девет туристически района. Община Балчик попада във Варненско Черноморие.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за планиране от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематичната рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027 г.

Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на регионално ниво на секторните стратегии в областта на икономическото развитие,

здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Предложените целенасочени действия са фокусирани върху икономическо развитие, здравеопазване, образование, наука, социални услуги, транспорт, воден сектор, енергетика, широколентови комуникации, туризъм и околна среда. ИТСП на Североизточен регион задава рамка за интегрирано пространствено развитие при отчитане на местния териториален потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие и отразява съвременните тенденции в регионалната политика на ЕС.

В ИТСП на Североизточен регион са заложили следните стратегически приоритети:

Стратегически приоритет 1: Повишаване на динамичността на региона в глобален мащаб.

Стратегически приоритет 2: Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги. Социално включване.

Стратегически приоритет 3: Териториално развитие и сближаване и осигуряване на устойчива околна среда.

Стратегически приоритет 1 цели повишаването на растежа и реализирането на ускорени резултати в процеса на икономическо сближаване със средното за ЕС. Изпълнението на тази цел ще се сблъска с нови предизвикателства, породени от настоящата криза във връзка с Ковид-19 и нейните социално-икономически последици.

Стратегически приоритет 2 е насочен към подобряване на човешкия капитал и повишаване привлекателността за обитаване в отделните части на СИР.

Стратегическа приоритет 3 цели преодоляване на значителните териториални диспропорции в региона и ще се постига чрез подобряване на транспортната и комуникационна свързаност и чрез стимулиране развитието на градовете-центрове от различните йерархични равнища. Регионалното развитие трябва да бъде съчетано със съблюдаване на принципа на устойчиво развитие и намаляване на консумацията на енергия и суровини, развитие на „зелена“ и „синя“ икономика и осъществяване на преход към ниско-въглеродна икономика.

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Съгласно ЗРР и Правилника за неговото прилагане няколко са основните фигури в процеса на подготовка, съгласуване и приемане на ПИРО – кметът на общината, общинският съвет, заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината.

Функцията на организатор при изготвянето и съгласуването на ПИРО има кметът на общината, който осъществява координация и контрол по процесите. Съгласно Методическите указания с негова заповед се сформира работна група по подготовка, изготвяне и одобрение на ПИРО. В нея следва да са представени възможно най-много представители на заинтересованите страни в общината. Останалите заинтересовани лица трябва да имат постоянен достъп до

информация за процеса и възможност за даване на становища и предложения при изготвянето на ПИРО, а в последствие и при неговата реализация.

Със заповед на кмета изготвянето на ПИРО се възлага на външен изпълнител (при спазване изискванията на ЗОП) или се разработва със собствен капацитет. Кметът е този, който, чрез заповед, организира и публично обсъждане на проекта на ПИРО и на ЕО по реда на чл. 20 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми в случаите, в които такава оценка е била изисквана.

Общинският съвет е органът, който приема ПИРО на общината и контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с плана за интегрирано развитие.

Заинтересованите лица имат право да дават аргументирани предложения при изготвянето на ПИРО и да получават информация при поискването ѝ.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодически въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва междинна (в средата на периода на действие) и последваща (не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие) оценки. Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БАЛЧИК

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Балчик е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени **анализи** на територията, които представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г. След това продължава с **оценка** и **изводи** от аналитичната част. На тяхна база е формулирана **визия** и са отправени **стратегически предложения** (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните **инструменти** за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съпътстващите го **приложения**, изготвени в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са както следва:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Балчик;
- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво;
- Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ;
- Синтезен SWOT анализ;
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.;
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Определяне на приоритетни зони за въздействие;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;

- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Индикативна финансова таблица;
- Приложения.

1.4.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Балчик

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и потенциали. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открие най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Балчик и прилежащия ѝ пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво. Съдържанието на SWOT анализа насочва към необходимите мерки за подчертаване на силните и преодоляване на слабите страни.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Балчик. Подробно проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на електроснабдителната, водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Балчик, неправителствения сектор и бизнеса.

Аналитичната част включва още описание на взаимовръзките с резултатите проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво. В табличен вид са открити взаимовръзките между двата анализа – на местно и на регионално ниво, позволяващи бързото им сравнение и показващи доколко община Балчик се развива с темпото на региона.

На последно място, но не по важност, е представена връзката на община Балчик със съседните територии, които имат потенциал да оказват влияние върху местното развитие. Акцент в тази част са възможните общи проекти, които имат надобщинско ниво.

Изброените аспекти покриват разнообразието на общинското развитие и напълно съответстват на Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Разработването на анализа се базира на официална статистическа информация, становища от институции и стратегически документи в общината и региона, заедно с изводите от проведените публични дискусии и целеви анкети.

1.4.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие за периода 2021-2027 г.

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни области и включените в областите мерки. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в устройствените планове за развитие на територията. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на ключови теми. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни области, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

1.4.3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Важен фактор при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество.

В тази част от ПИРО се описва цялостния процес по разработването му – от определянето на заинтересованите страни и ангажирането им до създаването на активна комуникационна среда, в която да се обменят идеи и опит между хората.

Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Балчик, кметовете на селата, културните институции, неправителствения сектор, представителите на бизнеса и експертния екип. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4.4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална структура на населението и характер и структура на основните фондове. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси.

1.4.5. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Програмата илюстрира прехода между приоритетните области, съответстващите им мерки и проектите от съдържанието на плана. Централно място заема списъкът с проекти, където са изброени, описани и обосновани отделните обекти и връзките между тях. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управленска структура и са посочени заинтересованите партньори в реализацията на всеки проект. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана. Основни компоненти на програмата за реализация са:

- Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана – по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част;
- Индикативната финансова таблица, която представлява общата финансова оценка на необходимите ресурси за реализация на най-значимите общински проекти. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни области от стратегията на плана и поетите ангажименти по неговото изпълнение от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. За тази цел бъдещите финансови средства са реалистично предвидени на основата на потенциала на община Балчик да привлича и управлява средства от Оперативните програми.

1.4.6. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Балчик е описана връзката между идентифицираните в анализите рискове и проблеми, формулираните цели и приоритети в стратегическата част на документа и посочените в програмата за реализация мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени. Изпълнението на тези мерки е ресурсно обезпечено и обвързано със система от индикатори, позволяващи оценка на напредъка за периода на действие на плана, както и при извършване на междинна оценка или актуализация.

1.4.7. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени в следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа в България и наличните данни в община Балчик. Така могат да бъдат посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът ще бъде основно средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ПИРО, междинната и последващата оценка на плана.

По отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на плана е разработена система за наблюдение, оценка и актуализация, обвързваща функциите на участващите звена и времеви график за действие. Подробно описани са отговорностите и компетенциите на отделните звена, посочена е логическата и времева обвързаност между отделните функции. Идентифицирани са ключови събития от процеса за наблюдение, оценка и актуализация на плана и конкретното участие и принос на въвлеченото звено. Ключовите събития са точно разположени във времето, за да се въведе управляема система от последователни и конкретно разписани стъпки. Посочен е начинът за интегрирането на индикаторите в отделните стъпки на наблюдението и оценката. Отбелязан е подходящият момент за изготвяне на междинна и последваща оценка, както и на актуализация на ПИРО, когато това е необходимо.

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от района. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Внимателно е подхождено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Принципи:

Структурираност. Общинският план за интегрирано развитие е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.

Интегрираност. Изследванията и изводите на ПИРО касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.

Точност. Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от текущата статистика на НСИ, както и други официални източници – ДБТ, ОДЗ, ОПУ и оператори на комунални услуги и др. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

Публичност. Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ПИРО. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за сътрудничество с оглед на реализацията на ПИРО.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БАЛЧИК

2.1. ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

2.1.1. Природогеографска характеристика

Географско местоположение и достъпност

Община Балчик се намира в Североизточна България (в Североизточен регион за планиране), Област Добрич. Общинският център – гр. Балчик е разположен на около 33 км от областния център – гр. Добрич.

Общината е разположена в южната част на област Добрич. С площта си от 524,153 км² заема 4-то място сред 8-те общините на областта, което съставлява 11,11% от територията на областта. Община Балчик граничи със следните общини:

- на запад – община Добрич-селска;
- на север – община Генерал Тошево;
- на изток – община Каварна;
- на югозапад – община Аксаково (област Варна);
- на юг – Черно море.

Община Балчик се причислява към териториите със специфични характеристики – Черноморски общини, заедно с още 13 крайбрежни общини. Крайбрежието е с дължина 18,5 км.

Фигура 3. Община Балчик

Източник: <https://bg.wikipedia.org>

Релеф и полезни изкопаеми

В геоморфоложко отношение община Балчик се отнася към приморската част на Дунавската равнина - Дунавска морфоструктурна зона, Добруджанско-Франгенски район, Балчишко-Франгенски подрайон. Територията ѝ е ясно разделена в географско отношение на две части: Крайбрежен район и Добруджанско плато.

Над 90% от територията на общината се заема от Добруджанското плато. То е слабо наклонено на изток и югоизток и височината му в границите на общината варира между 150 и 250 м. Максималната височина на община Балчик е могилата Перчемлията (275 м), разположена южно от село Безводица. В югозападната част на общината, в землищата на селата Рогачево и Кранево, се простират крайните североизточни части на Франгенското плато с височина от 267 м, западно от Рогачево.

На територията на общината са разположени мангановото находище при Оброчище - Църква, оценявано като най-голямото в Европа и Добруджанското въглищно находище. Мангановото находище се разпростира между черноморския бряг и землището на Храброво. Залежите са на дълбочина от 280 до 440 м, а съдържанието им на манган е високо.

Добруджанското въглищно находище обхваща площ от 49 км² и е разположено непосредствено на север от Черно море между Балчик и Каварна. Неговите запаси възлизат на 1,2 млрд. тона висококачествени каменни въглища. Поради голямата дълбочина на залягане и специфични минно-технологични условия, находището не се експлоатира. Има решение на Министерски съвет, с което е отстъпена концесия за търсене, проучване и добив на природен газ между въглищните пластове.

Част от подземното богатство на общината са варовиците в района на гр. Балчик с добри декоративни качества.

Климат

Територията на общината попада в умерено-континенталната климатична подобласт - Източен климатичен район на Дунавската равнина и Черноморската климатична подобласт - Климатичен район на Северното Черноморие. Климатичният район на Северното Черноморие се характеризира със сравнително по-високи средногодишни и сезонни температури, по-кратки периоди на заснежаване, по-ниски средногодишни суми на валежите.

Районът се отличава с недостатъчни по количество валежи (424 мм годишно), по-слаби от средните за страната, разпределени сравнително равномерно през годината. През лятото и есента падат по около 26% от годишните валежи, а през пролетта – около 23%.

Средната годишна температура е 12°C. Зимата е мека, лятото е слънчево и топло. Настъпването на пролетта малко закъснява поради охлаждащото влияние на морето. Есента е по-топла от пролетта с около 2 до 5°.

Липсата на високи оградни планини и близостта на морето позволяват нахлуването на северните и северозападните ветрове. През топлото полугодие преобладава морския и континентален бриз, облекчаващ поносимостта на високите температури. Източният климатичен район на Дунавската равнина обхваща останалата част от територията на общината. Вследствие на близостта на морето, континенталният характер на климата е смекчен и се доближава до климата на Северното Черноморие. Характеризира с по-ниски средногодишни и сезонни температури, по-продължителни периоди на заснежаване. Зимата е

сравнително мека, пролетта е хладна и настъпва с няколко дни по-рано от тази на крайбрежието.

Води

Общината е бедна на повърхностно течащи води. Единствената постоянна река е Батова река, протичаща в дълбока, но сравнително широка долина в югозападната част на община Балчик с най-долното си течение. Тя преминава покрай селата Оброчище и Кранево и малко преди устието си получава отдясно най-големият си приток – Голямата река.

Елемент на хидрографията и много специфичен ресурс е калното езеро с лечебна морска кал Балчишката Тузла. Запасите му от лечебна кал са от 38 000 т. и се оценяват като достатъчни за бъдещото развитие на едноименния калолечебен курорт. Тузленската лечебна кал е от типа утаечни лиманни калища. За образуването ѝ благоприятства липсата на вълни в лимана, наличието на глинесто-пелоиден материал, органична среда и богат комплекс от разтворими соли.

Почви

Основният почвен тип на територията на община Балчик са богати, слабо излужени и излужени черноземи, предполагащи отглеждането на много земеделски култури при високи и стабилни добиви. Карбонатните, силно излужените и тежките черноземи заемат сравнително малки площи. В долината на Батова река са разпространени плодородните алувиални и алувиално-ливадни почви, най-подходящи за отглеждане на зеленчукови и фуражни култури. Хумусно-карбонатните почви, развити по крайбрежието, са с ниско естествено плодородие и са подходящи за лозя.

Растителност и животински свят

Фауната, обитаваща територията на общината се характеризира с присъствието на специфични степни елементи. Най-многобройната група бозайници е представена от хищниците, следвана от чифтокопитните и гризачите. Особено богато е разнообразието на птици – както прелетни, така и зимуващи.

По състав горите в общината са широколистни, с малки изключения в противоерозионните залесявания (с черен бор и кедър). Представени са от естествено растящи видове, полезащитни пояси и площни залесявания. Преобладават нискостеблените гори. Тревните партери на горите и тревните площи представят богато разнообразие.

2.1.2. Население и икономическа характеристика

Население

Динамиката на населението на община Балчик не се отличава от тази на национално ниво. След 1975 година се наблюдава устойчиво намаляване на населението. Според последните официални данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2019 г. на територията на общината живеят 19 223 души. Сравнявайки данните от последните две преброявания в България – през 2001 и 2011 г. – се отчита спад с 5,4% (в сравнение с 2011 г.) и спад с 14% (в сравнение с 2001 г.) на населението, живеещо в общината.

Естественят прираст е със стойности, които са близки до тези на областно ниво и по-неблагоприятни от тези на национално. През 2011 г., 2013 г., 2014 г. и 2017 г. прирастът е по-

нисък в сравнение с област Добрич. През 2019 г. стойността е -9,5‰, спрямо -9‰ за област Добрич и -6,7‰ – за България.

Селища

Община Балчик се състои от 1 град, 19 села и два курортни комплекса – Албена и Тузлата. Повече от половината население - 57% живее в общинския център.

Таблица 1. Населени места в община Балчик

Балчик	Дъбрава	Оброчище	Стражица
Безводица	Змеево	Преспа	Тригорци
Бобовец	Кранево	Рогачево	Храброво
Гурково	Кремена	Сенокос	Царичино
Дропла	Ляхово	Соколово	Църква

Икономическа характеристика

Основната движеща сила на икономиката в община Балчик са туризма и преработващата промишленост, с голям принос е и селско, горско и рибно стопанство. Общината разполага с богати природни ресурси и благоприятно географско положение, тези дадености предразполагат за успешното развитие и на трите отрасли. Това е предпоставка за устойчива заетост.

Място и роля на община Балчик в областта

Приносът на община Балчик към областната икономика е 18,6% от цялата продукция, а населението е само 11,2%. Положителна черта е, че произведената продукция в общината непрекъснато нараства. Положителна характеристика на икономиката е, че производството на 1 000 души е над 40% по-високо от това за областта.

Таблица 2. Място и роля на община Балчик в областта по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта (%)	Общо за областта
Територия (км ²)	524,153	11,1	4 720
Население (2019 г., НСИ)	19 223	11,2	171 809
Гъстота на населението (д./км ²)	36,67	-	36,40
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2018 (д., НСИ)	493	9,5	5 213
Коефициент на безработица, 2018 (%)	6,1	-	8,6
Произведена продукция, 2018 (хил. лв.)	478 062	18,6	2 564 060

Източник: НСИ, Община Балчик

2.1.3. Историческо развитие и културно наследство

Разположението и физико-географските характеристики на територията са обусловили нейното заселване от най-ранни исторически времена и обитаването ѝ през различните епохи. Установени са следи от човешко присъствие още от епохата на неолита (Балчик, Гурково, Сенокос). Най-атрактивна за обитаване е била територията на днешния Балчик, поради разположението ѝ на морския бряг, създаващо условия за мореплаване, за риболов, както и поради наличието на обилни извори с питейна вода. Това предопределя почти непрекъснатото населване на територията на съвременния град през следващите хилядолетия.

Най-ранните археологически доказателства за човешко присъствие в района на днешния град Балчик са от каменно-медната епоха (V-IV хил. пр. Хр.) В историческо време тук живеят

траки, елини, скити и келти. Тракийското разселване на Балканите започва през късната бронзова епоха (XIII-XII в. пр. Хр.) Първите тракийски некрополи в Добруджа датират от началото на късната желязна епоха (VII-I в. пр. Хр.) Най-голямото племе в Североизточна Тракия са гетите. Около средата на V в. пр. Хр. те признават политическата власт на одриските царе. По-късно на север от Балчик към нос Калиакра (ант. Тиризис) живеят тиризи, а на юг към река Батова (ант. Зирас) - кробизи.

Под старата част на Балчик се намират руините на голям античен град, който още през IV в. пр. Хр. сече свои монети. Писмените сведения за него са малко, но разкритите при археологически разкопки и изкопни работи крепостни съоръжения, обществени сгради, гробници с богат погребален инвентар, множество епиграфски паметници и монети, го определят като полис със собствено управление. На първата и втората крайбрежна тераса в северната част на Балчишкия залив през VII-VI в. пр. Хр. се появява йонийско селище Круной, което по-късно е преименувано на Дионисополис. Повод за промяната на името става статуя на бог Дионис изхвърлена на брега на морето. През I в. сл. Хр. Дионисополис попада в границите на римската провинция Долна Мизия и участва в религиозен съюз на мизийските черноморски полиси, известен като Западнопонтийски койнон. От края на III до средата на VI в. сл. Хр. е един от главните градове в провинция Скития.

Дионисополис е разрушен и изоставен от жителите му след страшно бедствие. Теофан изповедник пише, че през 544/545 г. морето се надига и навлиза на четири мили навътре в сушата при Одесос (дн. Варна). Приливната вълна вероятно е предизвикана от земетресение с епицентър в морето. Изглежда, че тогава върху града се свлича земна маса от околните височини, защото останките му днес се откриват под дебел пласт от глинеста пръст, в който няма следи от обитаване през периода VII-XV в.

На платото северозападно от центъра на град Балчик, в кв. „Хоризонт“, е разположена най-голямата късноантична крепост на територията на България. Тя има неправилна издължена форма. Стените са подсилени с различни по вид и конструкция кули. Тази крепост е изградена през първата половина на VI в. и е използвана като военен лагер или укрепено цивилно селище, поне до началото на VII в. Тогава, в следствие на славянски и аварски нападения, Източната римска империя (Византия) загубва контрола над провинциите си на север от Стара планина.

През 681 г. водените от хан Аспарух българи овладяват Североизточния край на Балканския полуостров и създават своя държава. Сред добре проучените археологически обекти от това време е голям български некропол, който се намира на територията на военното летище, северно от Балчик. На площ от 1,5 дка са разкрити 206 гроба. Мъртвите са погребвани чрез трупополагане или кремация. Сред погребалните дарове има керамични съдове (кани, паници, купи, чаши и ведра), железни ножове, токи и халки, пробити агнешки астрагали. Впечатляващо е количеството кости от домашни животни, които са полагани в земята с покойниците.

От края на X до началото на XIII в. черноморското крайбрежие попада в пределите на Византия. На близките до морето балчишки хълмове е създаден нов град с пристанище, наричан Карвуна. През XIV в. той е административен център на Карвунската област и на Добруджанското деспотство. В края на XIV в. деспотството е завладяно от османските турци. През 1653 г. срещаме името Балчик в „Пътепис“ на Евлия Челеби. Въпреки масовото разоряване и емиграцията градът нараства и в началото на XIX в. има около 4000 жители,

които към 1872 г. се удвояват на 7000. През 1877 г., като следствие от завършилите войни по Източния въпрос – 1828/29 и 1853/56 г., броят на жилищата достига 1100.

Руско-турската освободителна война 1877-1878 г. е обявена на 24 април 1877 г. Руското командване определя второстепенно значение на Добруджа в плановите си за бойните действия. Всички предходни войни целят преминаването на руските войски по най-краткия път до Константинопол, избирайки черноморския район. Вземайки си поука от това, Османската империя изгражда т. нар. четириъгълник – мощни отбранителни съоръжения в градовете Силистра, Русе, Шумен и Варна, правейки ползвания от руснаците маршрут трудно преодолим. Поради това действащият в Добруджа XIV-ти армейски корпус, командван от генерал-лейтенант Аполон Цимерман, трябва само да държи приковани в тези крепости значително количество турски войски.

На 31 януари 1878 г. балчиклии посрещат тържествено казашките части на 1-ва бригада от 1-ва Донска казашка дивизия, командвани от генерал-майор Николай Янов, а на следващия ден и самият генерал-лейтенант Цимерман с целия му щаб. Българите вземат дейно участие в Руско-турската война 1877-1878 г. Българското опълчение се покрива с неувяхваща бойна слава, доказвайки че свободата ни трябва да бъде извоювана, а не подарена. С Балчик свързват съдбата си седем доброволци, дошли да живеят и работят тук след Освобождението: Георги Попов, Никола Минков, Никола Иванов, Хараламби Боровчев (Диров), Симеон Каваев, Иван Коларов и Коста Войнов.

Свободна България прави първите си стъпки като автономна държава. На 10 февруари 1879 г. във Велико Търново се свиква Учредително събрание, което да приеме основния закон – Конституция. Депутатите представляват всички вероизповедания в тогавашна България, от всички райони и области, в които има българско население, включително и извън границите на възобновената държава, както и всички основни съсловия на обществото. В Учредителното събрание – дали по избор или според длъжността, влиза елитът на тогавашната българска нация. Сред депутатите преобладават представителите на интелигенцията – учители, лекари, адвокати, публицисти. Част от делегатите са участници в революционните борби срещу Османската империя, а също и в Руско-турската освободителна война. Повече от половината от народните представители, към момента на учредяването на събранието, заемат постове в администрацията на Временното руско управление. Балчиклии изпращат четирима свои представители в Учредителното събрание – Михаил Паничерски, Васил Холевич, Янаки Комино и Гено Холевич.

На територията на гр. Балчик има 122 обекта недвижими културни ценности и паметници. По-голямата част от тях са от местно значение и 6 обекта са с национално значение. В списъка фигурират голям брой жилищни сгради, които са от местно значение. В таблицата по-долу са описани част от обектите.

Таблица 3. Недвижими културни ценности и паметници в гр. Балчик

№	Обект	Вид	Категория
1	Църква „Св. Никола“	Архитектурно строителство	Местно
2	Взаимно училище	Архитектурно историческо	Местно
3	Хали	Архитектурно строителство	За сведение
4	Църква „Св. Георги“	Архитектурно строителство Художествен	Местно
5	Конак	Архитектурно строителство	Местно

№	Обект	Вид	Категория
6	Църква „Св. Св. Константин и Елена“	Архитектурно строителство	Местно
7	Мааза (рибно тържище)	Архитектурно строителство	Местно
8	Мааза (базар „Чаршия“)	Архитектурно строителство	За сведение
9	Мааза (склад зърнени храни)	Архитектурно строителство	Местно
10	Мааза (склад „Балкантоник“)	Архитектурно строителство	Местно
11	Турска джамия	Архитектурно строителство	Местно
12	Румънска църква	Архитектурно строителство	За сведение
13	Чешма до музея	Архитектурно строителство	Местно
14	Лъвова чешма, ул. „Черно море“	Архитектурно строителство	Местно
15	Чешма, ул. Приморска	Архитектурно строителство	Местно
16	Чешма в кв. Гемеджи	Архитектурно строителство	Местно
17	Чешма, ул. М. Горки	Архитектурно строителство	Местно
18	Църква „Св. Петка“	Художествен	
19	Антична крепост, в града	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	Национално
20	Античен некропол, в града	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	Национално
21	Късноримско и средновековно селище, Джино баир, до града	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	Местно
22	Антично селище, могилата Мал тепе	Архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	Местно
23	Средновековна крепост, кв. Хоризонт Късноантична и средновековна крепост в кв. Хоризонт	Археологически	Национално
24	Античен храм на Кибела	Археологически	Национално
25	Архитектурно-парков комплекс - Двореца	Групов архитектурно-строителен паметник на културата и паметник на градинското и парково изкуство	Национално
26	Римска лоджия	Архитектурно-строителен и художествен	Местно
27	Параклис „Св. Богородица“	Архитектурно-строителен и художествен	Местно
28	Кладенец („Гюмюш бунар“)	Архитектурно-строителен и художествен	Местно
29	Старата мелница	Архитектурно-строителен паметник	Местно

Източник: Община Балчик

Празници и обичаи

Община Балчик ежегодно изпълнява богат културен календар – освен основните официални и църковни празници в него са включени и множество фестивали и местни празници.

Ежегодно провеждани общински и общоградски празници и чествания с местно значение:

- 6 януари – Богоявление;
- 3 март – Национален празник;
- 1-31 май Майски празници на културата;
- май – „Европейска нощ на музея“;
- май - Фолклорен събор „Св. Атанасий“;
- **24 май – Празник на гр. Балчик;**

- 1 юни – Международен ден на детето;
- 2 юни – Ден на Ботев и загиналите за Свободата на България;
- 24 юни – Еньовден, който се празнува в Етнографска къща - Балчик;
- юли – международна изложба „Магията на Балчик“;
- 6 септември – Ден на Съединението;
- 21 септември - Ден на възвръщането на Балчик в пределите на България;
- 22 септември - Ден на Независимостта на България;
- 1-31 декември - Коледни, новогодишни и други зимни празници.

Ежегодно провеждани празници и прояви с регионално и национално значение:

- Национален пленер „Художници, Балчик, Любов - среща на европейски морета“;
- Фестивал на цацата;
- Национален събор – надпяване на хората от третата възраст.

Ежегодно провеждани събития с международно участие и значение:

- Международен хоров фестивал „Черноморски звуци“;
- Пленер „Европейски хоризонти“;
- Международен фестивал „Слънчева България“;
- Международен фестивал-конкурс за хорово, инструментално и хореографско изкуство;
- Международен детски фестивал „Усмивките на морето“;
- Международен творчески фестивал „Академия Слънчева България“;
- Международен младежки фестивал „Изкуство, Таланти, Море“;
- Международен детски фестивал на изкуствата на английския език и детското творчество „Светът в детските длани“;
- Международен фестивал „Balchik Classic Days“;
- Фестивал на младите в изкуството „ВИА ПОНТИКА“;
- Международен фолклорен фестивал „Море от ритми“.

Традиционни носители на културата в българските общини са читалищата, част от тях с богат библиотечен фонд. На територията на община Балчик 10 читалища развиват дейност. Две от тях са разположени в общинския център, а останалите в селата. Селата, в които няма читалища са общо 11. Към читалищата са организирани самодейни състави, които съхраняват местните фолклорни традиции. Ежегодно те вземат участие в различни фестивали, надпявания, концерти, организирани на национално и регионално ниво. С тяхно съдействие са се запазили обредите, с които се отбелязват различни празници.

С библиотеки разполагат всички читалища в община Балчик, библиотечният им фонд е над 132 000 библиотечни единици.

Най-голямата библиотека е в НЧ „Паисий Хилендарски - 1879“ гр. Балчик, която разполага с 51 920 тома. Читалищната дейност е свързана с миналото, с традициите, с образователния процес, културата и благотворителността е в основата на авторитета му и неговото легитимиране пред обществото. Балчишкото читалище работи в подкрепа на общността.

Насърчава социалната промяна и подкрепя социалното общество. Читалището се уповава на своите корени като национална, социална, културна, образователна и информационна организация и отговаря на предизвикателствата на днешния свят. То организира своята дейност, като спазва основните принципи и Закона за народните читалища. Поддържа своята членска маса и се ръководи от своя върховен орган – Общото събрание и законно избрано читалищно настоятелство. Към читалището има: литературен клуб, клуб на художника, хор, театрален колектив, състав за популярни песни, вокални студия, състав за забавни танци, балетна школа и общински хор на пенсионерите.

Таблица 4. Читалища на територията на община Балчик

Наименование на читалището	Населено място	Библиотечни единици
НЧ „Паисий Хилендарски - 1870“	гр. Балчик	51 920
НЧ „Васил Левски - 1959“	гр. Балчик	18 662
НЧ „Просвета - 1900“	с. Соколово	13 130
НЧ „Бачо Киро - 1939“	с. Кранево	7 695
НЧ „Свобода - 1897“	с. Гурково	11 075
НЧ „Велко Ангелов - 1940“	с. Дропла	3 000
НЧ „Стефан Караджа - 1941“	с. Стражица	2 150
НЧ „Христо Смирненски - 1941“	с. Сенокос	9 347
НЧ „Просвета - 1901“	с. Оброчище	12 636
НЧ „Йордан Йовков - 1941“	с. Змеево	3 270

Източник: <http://www.balchik.bg>

Достъпът до културата на едно място обичайно се осъществява чрез изградената мрежа от музеи, галерии и изложбени зали. На територията на община Балчик функционират няколко подобни обекта.

Исторически музей – Балчик. Първият музей-галерия в Балчик възниква през 1937 г., когато градът е под румънска окупация. Сградата се намира в крайморската част - бившия хотел Дионисополис. Съдържа интересни колекции и сбирки, част от които са 55 живописни творби, редки старопечатни издания, няколко антични статуи (една от тях е торс на бог Дионис), както и мраморни глави, епиграфски паметници и монети. Той просъществува до 1940 г., когато чрез Крайовската спогодба Южна Добруджа е върната в пределите на България. Всички експонати от музея и галерията са натоварени на кораба „Ойтус“ и са изнесени в Румъния. През 1961 г. възниква първата археологическа сбирка в Балчик, която се помещава в сграда, намираща се на площад „21-ви септември“. Тя е построена през 1907 г. по проект на австрийски архитект за общинско и околийско управление. През 1928 г. е извършена реконструкция на фасадата по проект на румънския архитект Хенриета Делавранча-Жибури. От 1959 г. сградата е използвана за читалище и градска библиотека. Няколко години по-късно, през 1969 г., получава статут на държавен музей. Обособени са няколко отдела: „Археология“, „Етнография“, „История на българските земи 15-19 в.“, „История на капитализма и революционното работническо движение“, „Социалистическо строителство“ и „Художествен отдел“. Отделите „Етнография“, „История на българските земи 15-19 в.“ и „Художествен“ се намират в самостоятелни сгради – Етнографски музей, Взаимно училище и Художествена галерия.

При създаването си Исторически музей разполага с 5 183 архивни единици. Днес те достигат до 20 000. Експозицията на музея е представена в три зали, както следва, на първия етаж, в първа и втора зала, са представени експонати от праисторията и античността, епохата на византийското владичество и периода на Първо и Второ българско царство, а в трета зала се

намират находките от храмът на Понтийската майка на боговете – мраморни скулптури, епиграфски паметници и архитектурни детайли. През 2013 г. по проект с Фондация „Америка за България“ и „Американски научен център“ – София, част от находките открити при проучването на храмът на Понтийската майка са реставрирани, а експозицията е с нова модерна визия. Историческият музей в Балчик съхранява ценни колекции и уникални експонати, разкриващи богатото историческо минало на този древен град.

Етнографски музей – той представлява възрожденска къща от 60-те г. на XIX в., която първоначално е притежание на гръцки търговец, а след това на българския търговец - житар Атанас Щерев. През 1980 г. от Национален институт за паметници на културата е извършена реконструкция на балчишка възрожденска къща, която след съгласуване с Етнографския институт с музей София е превърната в Етнографски музей. Експозицията разкрива различни страни от селската и градска култура на балчишкия регион от края на XIX - началото на XX век. Къщата представлява двуетажна сграда с масивен каменен зид от север и еркерно излизане на втория етаж на южната фасада. Първият етаж се е използвал като маза, а на втория етаж са разположени жилищните помещения. Имало е идея на двора да бъде направена възстановка на старо градско кафене, в което да се сервира кафе на пясък, рахат локум и домашни сладка и лимонада. Предвиждало се е на посетителите да се предлагат фотокопия на балчишки вестници, излизали в началото на XX век.

През 90-те г. чуждестранните туристи са посрещани с питка, мед и шарена сол от момичета, облечени с добруджански носии. Сега във фонда на Етнографска къща се съхраняват над 1500 музейни единици, а изложените експонати са свързани с поминъка и начина на живот на местното население, с дома и бита, с празниците и обичаите. На първия етаж са показани основните поминъци и занаяти, характерни за населението в Балчишко, а именно - земеделие, животновъдство, риболов, лозарство и винарство, и някои традиционни занаяти - бъчварство, медникарство, кожухарство, абаджийство. Интерес представляват оригиналните майсторски свидетелства на местни майстори-занаятчии, които са имали дюкяни и работилници в града. Повечето от тях са дарени от техни родственици. Пресъздадено е и помещението „къщи“, където централно място заема огнището, около което се събира цялото семейство, до което са подредени бакъри, софра с трикраки столчета, предмети, необходими за разпалване на огъня и приготвянето на храната. От единия ъгъл „надничат“ печатите за хляб и ношвата, пъстри паници и стомни греят от полиците. Тук е уютно и красиво, защото всеки предмет разказва своята история, има минало, но и настояще. Усещаме очарованието на старата възрожденска къща, защото тя е градена с мерак, внимание и любов, защото това е дом с душа.

На втория етаж е представено народното творчество, отразено преди всичко в народните тъкани и носии, с прекрасни багри и орнаменти, показващи уменията, чувството за хармония и красота на българката. Изложените носии дават представа за демографския облик на района. Облеклото се различава със своето голямо разнообразие поради сложните миграционни процеси. Мъжкото облекло на добруджанското население се отнася към чернодрешното. Показана е риза от памучно платно с туникообразна кройка, дънести гащи, запасани с широк вълнен пояс. Горните дрехи са елек, антерия, на краката са обути цървули, навуца, на главата има калпак. Женското облекло се отнася към сукманеното. Представени са риза с туникообразна кройка, фуста или сукман, престилка, елек и матине, кърпа за глава. Тъкачеството е едно от основните занятия на българката. Вложила цялото си умение, чувството си за хармония и красота, тя създава разнообразни тъкани с прекрасни багри и

орнаменти, предназначени за битови нужди и за украса на дома. В експозицията са представени уреди, свързани с влакнодобива - дараца за вълна и коноп, чекръци, предачки, хурки. В отделна стая е отделено място за тъкачния стан.

На втория етаж е показана и собата – най-представителното помещение в добруджанската къща. Тук могат да се видят дългите миндери, застлани с червени покривки, шарените възглавници, люлката, раклите. Разноцветието на чергите, простиращи се открай до край на пода допринасят за усещането на спокойствие, сигурност и топлина. На стената висят огледало и икона. Красиви добруджански черги и пешкири, изработени от памук, коприна и вълна се показват от раклите. В отделна стая е представен и градския бит, с тежкото дървено огледало, мраморна тоалетка, дървен скрин, виенски столове и кресла, семеен албум.

В Етнографската къща се пази колекция от произведения на местни майстори - златари. Тези накити са естествено допълнение към облеклото. Те са поместени във витрини, разграничени по видове: за украса на глава (прочелници, висулки, подбрадници, наушници, игли, обеци); за врата - метални гerdани; за ръцете - гривни, пръстени; за кръста - метални колани с пафти, пафти, тъкани колани. Показани са и накити от мъниста и разноцветна вълна.

Външният вид на къщата приятно хармонира с цветната градина и двора пред нея. През 2016 г. тук е отредено специално място за външна експозиция, която проследява пътя на виното – от засяването на лозята, брането на гроздето до неговото приготвяне. В етнографската къща в Балчик, се организират фолклорни представления, както и демонстрации на стари български занаяти. Предлагат се и образователни програми за изработване на предмети по стари техники, с традиционни народни инструменти.

Взаимно училище. В бурните и динамични процеси от XIX век българският народ започва да търси своето място сред европейските нации. Самостоятелното образование е символ на умственото, културно и емоционално израстване. На централно място в квартал „Хоризонт“, в двора на храма „Св. Николай Чудотворец“, се намира малък музей известен сред местното население като Взаимното училище. Тук посетителите могат да се запознаят с културно-просветния и общественно-политическия живот на балчишките българи през Възраждането.

Руско-турската война от 1828-1829 г. поражда едно от най-масовите преселения на българско население през епохата на османското владичество. Тогава от цяла Източна България, както и от други райони на страната към Бесарабия и Молдова поемат около 130 000 българи. По-късно част от тях, неудовлетворени от тамошните условия се завръщат, но по път към родните си места, се установяват в Добруджа. Така тук се заселват десетки семейства от Тракия, Ямболско, Разградско, Шуменско, Търновско. В този слабо заселен район на Османската империя се установяват и много овчари от Котел, Жеравна, Медвен и др. В резултат на тези процеси се увеличава българското население и в Балчик. Новите заселници обособяват българска махала наречена „Гемеджи махлеси“.

Силен стимул за икономическото им развитие придава въвеждането на свободната търговия, премахването на монополите от турските власти и особено вдигането на забраната за износ от българските земи на житни произведения. В следствие на всичко това, балчишките българи започват постепенно да замогват, придобивайки известна самостоятелност и независимост, което от своя страна им дава и нужното самочувствие. Новите заселници донасят в този край по-висок народностен дух и по-високо национално самосъзнание, заставайки впоследствие начело при отстояването на българщината. Така тези вече състоятелни търговци и занаятчии

придобиват ясно съзнание за собствената си роля в очертаващия се българо-гръцки църковен конфликт, ставайки по този начин социалната сила, която да очертае пътищата за достигане на националния идеал.

В началото на 40-те години на XIX в. замогналите се първенци от Гемеджийската махала решават да построят българска църква и училище в своя квартал в Балчик. През 1845 г. е получено разрешение от Високата порта и така е издигната църквата „Свети Николай Чудотворец“. Към църквата, по инициатива на местния патриот Кою Райчев, е открито и първото българско училище в града, където за учител е назначен Стойко Иванов. Тази инициатива на българите обаче предизвиква гнева на гръцкото духовенство. Новият варненски митрополит Порфирий подлага на гонения свещениците и учителите в българските учреждения. През 1848 г. българската църква е обсебена от гърците, духовниците са пропъдени, богослужението на църковнославянски език – забранено, а училището - закрито.

Българите в Балчик не спират опитите си за възстановяване на своята църква. Така през 1866 г., с помощта на видни български представители в Цариград, е издействан специален ферман на султан Абдул Хамид, узаконяващ възстановяването на църквата „Свети Николай Чудотворец“. През същата година, по инициатива на Кою Райчев, училището към църквата отново е открито. По-известни учители преподавали в него са Стойко Иванов, даскал Константин, Димитър Гавраилов, Петър Стоянов, Атанас Рачев, и др. В началото на 1870 г. в града отваря врати и първото българско читалище в Южна Добруджа. След създаването на българската екзархия Балчик заедно с Хаджиоглу Пазарджик (дн. Добрич) и Мангалия минават под духовната юрисдикция на Варненско-Преславската митрополия. Това е един успешен завършек на стремежа на местните българи за национално и църковно самоопределение. Балчиклии, първи сред българите по цялото Черноморие, подеват борбата за независима българска църква.

Музеят „Взаимно училище“ е изграден през 1976 г. Автор на възстановките е доц. Минко Гечев, като те пресъздават обстановката в училището в периода 1866-1867 г. Посетителите могат да видят пълна възстановка на учебна стая, стая на учителя и историческата експозиция „Балчик през Възраждането“.

Взаимното училище е светско начално училище. Главното помещение е учебната стая. Нейната вътрешна уредба отговаря на изискванията, които определят тогавашното българско светско образование – обучението да се води на български език, да се изучават светски дисциплини, да се преподава по „взаимоучителната метода“, при която по-големите помагат на учителя при обучението на по-малките.

До класното помещение е показана възстановка на учителската стая. В отделна зала е разположена експозицията „Балчик през Възраждането“. Тук са изложени факсимилета от житието на Кою Райчев, султанският ферман от 1866 г., оригинални старопечатни и възрожденски книги, стари икони, църковна утвар, оръжие, лични вещи на опълченци.

Пряко свързани с борбите за църковно-национално признаване, Взаимното училище и храмът „Свети Николай Чудотворец“ свидетелстват за съпричастността на балчиклии към идеите на българското национална Възраждане.

Днес Взаимното училище и храмът „Свети Николай Чудотворец“ са най-важните паметници на културата от епохата на Възраждането в Балчик, съхранили за поколенията непреклонния български дух.

Художествена галерия. Романтиката на живописния морски залив привлича много от румънските художници, които запечатват красотите му в своите платна. Това предопределя и появата на място, където те да бъдат показвани. Така през 1937 г. сграда, в близост до морето (бившият хотел Дионисополис) е превърната в музей-галерия, която е и първата такава в цяла Южна Добруджа. Съдържа интересни колекции и сбирки, част от които са 55 живописни творби, редки старопечатни издания, няколко антични статуи (една от тях е торс на бог Дионис), както и мраморни глави, епиграфски паметници и монети. Той просъществува до 1940 г., когато Южна Добруджа е върната в пределите на България. Всички експонати от музея и галерията са натоварени на кораба „Ойтус“ и са изнесени в Румъния. Историческите повратности за кратко преустановяват галерийния живот в града. През 60-те години местната общност започва да полага усилия за възстановяване дейността на културните институти. Предприема се събиране на художествени творби като Националната художествена галерия дарява 76 произведения от живописата, графиката и скулптурата на български художници. С даренията и на местни жители първата изложба е открита на 25.05.1965 г. в сегашната сграда на Исторически музей - Балчик. Заслуга за организацията и подбора на художествените произведения имат Клара Петкова (1908-2003) и Никола Даскалов (1924-2001). Важен фактор в развитието на художественото дело в Балчик е обособяването на галерия на карикатурата с постоянна експозиция, която се помещава в отделна сграда на ул. „Черно море“. Създадена през 1979 г., тя събира във фонда си творби на известни български и чуждестранни карикатуристи като Теньо Пиндарев, Асен Грозев, Любо Маринов, Хералд Кречмарж и др. Галерията на карикатурата просъществува до 1987 г., а колекцията ѝ става част от фонда на днешната Художествената галерия. Големият брой на колекцията от карикатури в Балчик я нарежда на първите места в България. Поради нарастване на фонда на художественият отдел, възниква нуждата от обособяването му в нова сграда. Това е красивата и стилна, бивша гимназия на града. Тя е в самият център на Балчик, в една от глухите му улички, където от високо с поглед към морето, посетителите ѝ се наслаждават на една от най-прекрасните гледки в Белия град. Сградата е построена в края на XIX в., а впоследствие реконструирана със средства от фонд „1300 години България“, като през 2015 г. след извършен пълен ремонт на вътрешното пространство, галерията се открива със съвършено нова визия. Нейното обновление е реализирано с помощта на Община Балчик, а идейният проект, в който са включени характерните за Балчик елементи - камък и дърво, е дело на арх. Иво Попов. Художествената галерия е разположена на два етажа. На първия етаж са отредени пет зали за временни и гостуващи изложби, и зала за чуждестранно изкуство. В централната зала е разположена статуя на бог Дионис (реплика на гръцки оригинал, открита в града през 1945 г. - символ на древното име на града Дионисополис). Фоайето, което посреща посетители и гости, се използва за прожектиране на филми, свързани с изкуството и историята на града. На втория етаж се намира постоянната експозиция на галерията с творби на съвременно българско изкуство - живопис, графика и скулптура. Нейният тематико-експозиционен план е направен през 2008 г. от специалисти от Института по изкуствознание при БАН. Постоянната експозиция е разгърната в две основни зони – изкуство от първата половина на XX в. и от преходния период (до края на 50-те години), и изкуство през втората половина на XX в. (от началото на 60-те години до края му). Най-добре представен е живописният раздел. В него присъстват творби на утвърдени имена като Владимир Димитров-Майстора, Бенчо Обрешков, Дечко Узунов и други значими български художници, чиито картини са събрани в залата на т.нар. стари майстори. Художници, от чиято ръка са се родили безброй платна, възплътили в себе си най-родното, топло, земно и красиво чувство, представени от жанровете натюрморт,

портрет и пейзаж. В зоната отредена за изкуството от втората половина на XX в., намират място творби, които говорят за по-ранните етапи от творчеството на известни, съвременни художници. Ориентирана предимно към морето и крайбрежния пейзаж, експозицията предлага много стойностни пейзажи от стария Балчик, рисувани от български класици. Творби на именити наши графици разнообразяват и допълват експозицията. Колекцията от творби на известния български карикатурист Тодор Цонев, които са дарявани от автора в продължение на десет години, също са едно от богатствата на галерията. Това са рисунки, литографии, карикатури, графики и шаржове, както и 108 броя на в-к „Сатира“, които художникът издава, заедно с изкуствоведа-историк Мария Овчарова в периода 1990-1999 г. Не може да не споменем родения в Балчик скулптор Борис Караджов – Караджа (1906-1982). Неговият талант е открит от големия румънски скулптор Щорк, който настоява младежа да завърши художествено образование в Румъния. Борис Караджов завършва Художествената академия в Букурещ (1932 г.), където по-късно става преподавател и професор. Талантливият добруджанец се прибира всяка година в Балчик. При откриване на експозицията на галерията през 1965 г. той подарява своята творба „Пиета“, заемаща централно място на втория етаж.

Художествената галерия в Балчик е културно средище, където всяка година се провеждат фестивали и концерти, организират се самостоятелни и съвместни изложби, литературни вечери. Гостуват автори, представящи творби в различни сфери на изкуството – живопис, скулптура, графика, приложно изкуство. Всяка година в Белия град идват художници участващи в пленери, претворявайки красотите му в картини. Голяма част от тях обогатяват фонда на галерията и участват в бъдещи тематични експозиции. През месец май, по традиция, се празнува европейския празник „Нощта на музеите“. Той се отбелязва с богата програма от изложби и концерти, събирайки гражданите и гостите на града.

През 2012 г. Балчик е обявен за фестивална столица на Балканите. Огромен принос за тази престижна награда има дейността на художествената галерия в града и на знакови международни пленери и симпозиуми, които си дават среща тук – за карикатура, за живопис и за съвременно изкуство.

Гробница на римски лекар-жрец. През 1907 г. в гр. Балчик, срещу „Темелковия хан“, е открита гробница на лекар-жрец от II в. Това е най-богатият мавзолей, откриван на територията на България, с толкова паметници посветени на медицината, и на ритуалните практики. Част от даровете е бронзов кратер с релефни сцени, показващ мита за Ифигения от Таврида. Този паметник е уникален и няма до момента аналог. Археологическите проучвания се ръководят от К. Шкорпил и А. Явашов от Варненското археологическо дружество. Откриването на гробницата подтиква местното ръководство към идеята за създаване на музей. През 1912 г. е взето решение да се открие клон на Варненското археологическо дружество (ВАД) в Балчик и да се изготви правилник за неговата работа. Според историята на музейното дело в България, това нарежда балчиклии между първенците в музейното дело у нас. Въпреки усилията и огромното желание за създаване на самостоятелен музей, артефактите от гробницата са взети от Варненското археологическо дружество и стават част от неговата експозиция.

Мелницата. В края на XIX и началото на XX в. Балчик преживява бурен стопански възход. Напредък отбелязва просветното дело. Интелигенцията става инициатор на театрални постановки, като е организирана и околийска библиотека „Кирил и Методий“. Създадени са симфоничен оркестър, градски хор и спортно дружество. По това време Балчик се превръща в

житния пазар на Южна Добруджа и е нейният най-голям експортен житен пункт, трети в България след Варна и Бургас. За 1909 г. през балчишката митница са внесени стоки за 21 359 зл. лв., а са изнесени за 15 869 зл. лв. Икономическият подем дава възможност за построяването на модерно съоръжение за производство на брашно, на брега на морето. Четирите акционерни дружества – „Съединение“, „Добруджа“, „Орач“ и „Напредък“, зад които стоят заможни балчиклии, обединяват капитали си и създават „Анонимно индустриално дружество“. Обявеният конкурс за построяването и оборудването на мелницата е спечелен от немската фирма „Фабрика за машини и строителство на мелници Г. Лутер“ АД, гр. Брауншвайг, проектирала и построила най-големите мелници в Европа. Една от тях е Рогенмюле, намираща се в гр. Брауншвайг, Германия. Днес тя е запазена във вид близък до автентичния и ни дава възможност да придобием ясна представа за технологичното оборудване, използвано в Балчик. Изграждането на балчишката мелница отнема само една година - от 1909 до 1910 г. Тя е най-голямата и най-модерната за времето си на целия Балкански полуостров. Използваната технология на строеж и оборудване е иновативна и най-модерна в Европа. Поставените бетонни силози са единствените в България. При строежа са използвани цимент и желязо, доставени от Германия. На площ от 1120 м² е построена пететажна модерна сграда. През 1913 г. Южна Добруджа е откъсната от България и присъединена към Румъния. Белият град попада под румънска окупация. Румънските власти закриват житното тържище в града, а производството на брашно започва да изпитва затруднения. Балчик е освободен през 1916 г., когато Първата световна война е в своя разгар. България и Румъния са в противоположните военни лагери. Това предопределя откриването на Добруджанския фронт. Българската армия стоварва морски десант, сред румънските войски настъпва паника, което дава възможност за овладяването на Балчик без съпротива. На 7 септември два руски ескадрени миноносци подлагат мелницата на бомбардировка и я подпалват. Последват още две бомбардировки през септември и през декември. Пораженията върху мелницата са изключително големи. Загубите за Анонимното дружество са повече от 5 млн. лв., а Балчик губи позицията си на основен производител на брашно. През 1919 г. Белият град отново е окупиран от румънците. Днес сградата на мелницата е реставрирана в оригиналния ѝ външен вид. Процесите по обновяването и реконструкцията започват през 2014 г. по ОП „Регионално развитие“. В мелницата са обособени Туристически информационен център, ритуална зала, концертна зала с невероятна акустика, място за семинари и мултимедийни презентации.

Храмът на Понтийската майка на боговете. На 8.05.2007 г., под ръководството на д-р Игор Лазаренко и Елина Мирчева от Регионален исторически музей - Варна, и Радостина Енчева от ИМ-Балчик, започват проучването на антична сграда. Всички артефакти, които биват намерени са почти непокътнати и този факт превръща археологическата находка в най-добре запазения храм на богинята Кибела откриван до момента. Тя е трако-фригийска богиня, олицетворяваща природата и нейното плодородие. Почитайки всемогъщата ѝ сила, хората започват да изработват статуи с нейния образ и да ѝ отдават почит, като извършват ритуални жертвоприношения на животни. Изграждат и храмове посветени на нея, където се молят за плодородие и благодат. На светилищата са дарявани пари, имоти, сгради, лозя, дори работилници. Култът към богинята възниква в Мала Азия, като по-късно е пренесен в Гърция и Рим. Храмът в Балчик е разположен на 250 м. от морето. Изграден е през III в. пр. Хр. и функционира до IV в. сл. Хр. Той има правоъгълна форма, а фасадата е обърната към морето, с вход от юг. В сградата се влиза през четири стъпала към пронаос (предверие), където се

натъкваме на „есхара“ (ритуално огнище). Дървена врата ни отвежда до наоса (основната част на храма), в дъното на който се намира едикула (ниша), украсена с колони, капители и фронтон с релефно изображение на бог Хелиос. В едикулата е стояла основната храмова статуя на Великата богиня майка, облечена в дълъг хитон и химатион, седнала на трон, държаща тимпан в лявата ръка. При четири от намерените статуетки в скута на богинята е легнал лъв. Мраморен лутерион е разположен пред подиума на едикулата в средата на храма. Втори по-малък подиум, вероятно жертвеник, се намира южно от лутериона. Намерените надписи и мраморна пластика свидетелстват за религиозния и обществен живот в Дионисополис. Като брой и разнообразие, това е най-голямата група движими паметници, свързани с култа към „Понтийската майка на боговете“, откривани до сега на едно място. Това са над 200 монети, 27 мраморни епиграфски паметници (надписи), над 20 мраморни скулптурни изображения на Кибела, Афродита, Посейдон, Дионис и Пан. Античният храм в Балчик е единственият открит досега храм на Кибела в източната част на Балканския полуостров и единственият в света толкова добре съхранен, подобно на Помпей. Археологическите находки се намират в трета експозиционна зала на Исторически музей - Балчик. Откритието на храма е едно от най-значимите събития не само за Балчик, но и за България, тъй като обогатява неизмеримо културното наследство на страната ни. Опазването и популяризирането на културната ценност е основна задача, за да заеме храмът на Кибела достойно място в туристическата листа на света.

Текето „Акязълъ баба – Св. Атанасий“. „При село Теке попаднах на един дервишки манастир с такива размери, че не съществува, без съмнение, по-голям на европейска земя, с изключение на Цариград“ - пише австро-унгарският археолог и етнограф Феликс Каниц. Текето в село Оброчище - част от културните ценности на община Балчик, е забележителен архитектурен паметник със силен религиозен смисъл, почитан едновременно от християни и мюсюлмани. Наричано още „Манастира“, текето е магично място със силна енергия. Съществуват предположения, че то е изградено върху по-старо езическо светилище. Най-енергийното място в Добруджа, разположено сред зеленина, навява тишина и почитание, и усещане за безтегловност. Легендите за текето са много и различни, според това кой ги разказва. Мюсюлманите вярват, че през XVI в. на това място се заселва Акязълъ баба, духовен приемник на Отоман баба (водач на мюсюлмански орден), бягащ далеч от центъра на Османската империя, тъй като бива подложен на преследвания. След смъртта му неговите привърженици построяват теке. Според християните на това място живеел Атанас - млад овчар, който се влюбва в турска мома. Когато роднините на девойката узнават, подгонват младите, за да ги накажат и влюбените се самоубиват, за да не попаднат в ръцете на преследвачите си. Християните вярват също, че някога тук е имало манастир, превърнат от мюсюлманите в дервишка обител, а Св. Атанасий бил убит от турците заради своята вяра. Каквато и да е истината, факт е, че мястото се почита от мюсюлмани и християни, и то в идеално разбирателство.

Текето е изградено в продължение на няколко десетилетия и съвпада с управлението на султан Сюлейман I (1520-1566 г.). Представя ни уникална османска култова архитектура от XVI в. Седем е числото на Бога, защото е свързано със сътворението и е свещено според всички религиозни вярвания. Седмицата е и символът на текето. Всички сгради, дори коминът на магерницата, са във формата на идеален седмоъгълник. Състои се от две еднакви като план сгради – тюрбе (мавзолей) и имарет (магерница). Тюрбето е изцяло запазено с височина 12 метра, което го прави най-високото светилище на Балканския полуостров. Изградено е от

дялани правоъгълни блокове, които са споени с олово. Това го прави по-устойчиво на земетресения. Таванът е куполообразен, изписан със стилизирани растителни и геометрични орнаменти. От него се спускат 5 тънки вериги, на които са висели кандила. Ориентиран на изток – запад, с дължина 4,45 м. и ширина 2,10 м., в средата на текето е гробът на мюсюлманския светия Акъзълъ баба, обграден от дарове на поклонниците, с олтар и място за палене на свещи. С вход от юг, имаретът е със значително по-големи размери. В миналото основното му помещение е завършвало със сложна седемскатна дървена конструкция, обшита с оловна ламарина, която е унищожена по време на руско-турските войни. В средата на имарета е имало шадраван, а в северния му край се е издигало открито огнище, което завършвало с висок седемстенен каменен комин, напомнящ минаре. Над огнището на синджир бил окачван котел, в който се готвело.

Вярващите, които посещават мистичното място са от различни религии, независимо от това, на Текето те извършват едни и същи ритуали – молят се на гроба на светеца, мият се с вода, връзват парцалчета по клоните на околните дървета за здраве, палят свещи, оставят богати оброчни дарове. Всички тези обреди са с една цел – да измолят закрила. Вярва се, че чудото на каменната гробница е в отвора в западния ѝ край. Поклонниците слагат в него ръка, защото се смята, че така получават от енергията на светеца. От втората половина на XIX в. текето се превръща в двуобредно светилище.

От 10 години съществува хипотеза, че кръстоносците от Втория кръстоносен поход погребват тук младия полски крал - Владислав Ягело, след битката при Варна на 10 ноември 1444 г.

От 2008 г. до 2016 г. се провежда фолклорен събор „Св. Атанасий“, който се превръща в голям регионален празник, предоставящ възможност за изява на професионалисти и самодейци. Хилядолетна история, удивителна архитектура, мистика и спокойствие, надежда за изцеление, това е място, на което няма религиозни граници. Преди десетилетия българската пророчица Ванга го сравнява с Кръстова гора, а днес текето в село Оброчище е един от най-посещаваните туристически обекти в Северното ни Черноморие.

Традиционен поминък

Основен поминък за местните хора в общината са били: рибарство, животновъдство, земеделие и грънчарство.

Спорт

Спортната инфраструктура на община Балчик е съсредоточена основно в гр. Балчик и к.к. „Албена“, където има изграден комплекс, който съдържа всичко необходимо за професионално и любителско практикуване на голям избор от летни спортове. В някои от селата има налична спортна база, която се намира в училищата. Останалите спортни обекти са предимно затревени стадиони в някои от селата – Соколово, Гурково, Църква, Дропла и Змеево има по един стадион, но само в с. Соколово стадионът е в добро състояние. Физическото състояние на останалите стадиони е незадоволително. Тези предпоставки ограничават възможностите за активни спортни дейности на част от населението в общината. Спортната инфраструктура, чийто обекти са общинска собственост, са:

Таблица 5. Спортна инфраструктура община Балчик (вкл. в училищата)

Вид на обекта (стадион, спортна площадка и др.)	Населено място	Капацитет (площ, бр. места)	Физическо състояние (отлично, добро, лошо, незадоволително)
Стадион	гр. Балчик	3 200 места	отлично
Спортна площадка	гр. Балчик	800 м ²	отлично
Училищна спортна база	гр. Балчик	504 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Оброчище	670 м ²	добро
Игрище	к.к. Албена	5 723 м ²	отлично
Лекоатлетически полигон за хвърляне	гр. Балчик	17 812 м ²	отлично
Спортна зала	к.к. Албена	700 места	отлично
Училищна спортна база	гр. Балчик	1 000 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Соколово	1 500 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Оброчище	1 000 м ²	добро
Училищна спортна база	гр. Балчик	2 592 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Сенокос	600 м ²	добро
Училищна спортна база	гр. Балчик	1 500 м ²	добро
Училищна спортна база	гр. Балчик	336 м ²	добро
Училищна спортна база	гр. Балчик	80 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Соколово	240 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Сенокос	240 м ²	добро
Училищна спортна база	гр. Балчик	240 м ²	добро
Училищна спортна база	гр. Балчик	850 м ²	добро
Училищна спортна база	с. Оброчище	288 м ²	добро
Фитнес зала	гр. Балчик	40 м ²	отлично
Фитнес зала	с. Оброчище	64 м ²	отлично
Стадион	с. Соколово	20 места	добро
Стадион	с. Гурково	150 места	незадоволително
Стадион	с. Църква		незадоволително
Стадион	с. Дропла		незадоволително
Стадион	с. Змеево		незадоволително

Източник: Община Балчик

В община Балчик са регистрирани 10 спортни клуба:

- Морски клуб Балчик – ветроходство;
- СКЛА „Черно море“ Балчик – лека атлетика;
- Клуб за водомоторен спорт „Дионисополис – 95“ Балчик – водомоторен спорт и аквабайк;
- Баскетболен клуб „Черноморец“ с. Рогачево – баскетбол;
- Спортен клуб по бокс и кик-бокс „Фуриозо“ Балчик – кик-бокс и муайтай;
- СК „Адмирал“ Балчик – трап, двоен трап и скийт;
- Спортен клуб „Блек сии айс Арена“ с. Кранево – фигурно пързаяне и шорттрек;
- Футболен клуб „Черноморец“ Балчик – футбол;
- Футболен клуб „Сокол 2012“ с. Соколово – футбол;
- Спортен клуб по савате „Фуриозо“ Балчик – савате.

2.1.4. Функционална структура, състояние на селищната мрежа и връзки със съседните територии

При изготвянето на ОУП на община Балчик са направени подробни анализи на територията и нейната функционална структура.

Резултатите от тях показват, че в община Балчик преобладават земеделските територии, които заемат повече от три четвърти територия – 78,02%. Горските територии заемат 12,37% от общинската територия. Териториите, заети от реки и водни площи, заемат 0,14% от територията. Урбанизираните територии в общината заемат 7,5% от общата площ.

Таблица 6. Баланс на територията на община Балчик според ОУП Балчик

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи		
	Обща площ в ха	% от общата площ	на жител м ²
Земеделски територии в т.ч.:	40 849,3	78,02	21 250,2
Обработваеми земи-ниви	36 810,62	70,31	19 149,3
Обработваеми земи-трайни насаждения и зеленчукови градини	661,67	1,26	344,2
Ливади и пасища	1 645,35	3,14	855,9
Селскостопанска инфраструктура в ССФ, в т.ч. животновъдни комплекси и ферми	98,14	0,19	51,1
Други земеделски земи	1 633,52	3,12	849,8
Горски територии, в т.ч.:	6 474,74	12,37	3 368,2
Специални горски територии по чл. 5, ал. 3 от ЗГ в т.ч.			
горски територии със статут по ЗЗГ	489,93	0,94	254,9
горски територии с рекреационно значение			
горски разсадник	39,95	0,08	20,8
други специални горски територии		0,00	0,0
Стопански гори	5 944,86	11,35	3 092,6
Защитни гори			
Урбанизирани територии, в т.ч.:	3 924,79	7,50	2 041,7
Населени места	1 711,28	3,27	890,2
Селищни образувания, в т.ч.:	931,37	1,78	484,5
курортни зони	197,85	0,38	102,9
вилни зони**	381,19	0,73	198,3
ваканционни селища, почивни лагери	9,34	0,02	4,9
други рекреационни територии, вкл. голф-игрища	179,96	0,34	93,6
територии (зони) за общественообслужващи дейности извън населените места	2,89	0,01	1,5
територии (зони) за производствени и складови дейности извън населените места вкл. добив на полезни изкопаеми, животновъдни комплекси и др. селскостопанска инфраструктура	135,81	0,26	70,6
територии със смесено предназначение извън населените места (устр. зона Соп)	24,33	0,05	12,7
Урбанизирани територии със специално предназначение	105,92	0,20	55,1

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи		
	Обща площ в ха	% от общата площ	на жител м ²
Други урбанизирани територии***	1 206,22	2,30	627,5
Извънселищни паркове и озеленяване със специфично предназначение извън НМ	38,71	0,07	20,1
За обекти на техническа инфраструктура извън НМ и СО	84,24	0,16	43,8
Територия за нуждите на транспорта извън НМ****	789,21	1,51	410,6
Водни течения и открити водни площи (без морска акватория)	73,98	0,14	38,5
Плажна ивица	45,3	0,09	23,6
Нарушени територии			
(депа за отпадъци, кариери)	77,35	0,15	40,2
ОБЩО	52 357,62	100	27 237,0

Източник: ОУП Балчик

***В т.ч. 273,56 ха селищни образувания със статут на вилни зони, а останалите - бивши земи за земеделско ползване по §4 от ЗСПЗЗ, определени като селищни образувания и функциониращи като вилни зони.

****В т.ч. поземлени имоти с променено предназначение извън НМ и СО, респ. устройствени зони по ОУПО, както и находище за лечебна кал „Балчишка Тузла“ (съгласно НТП по ККР)

*****В т.ч. за въздушен транспорт 466,11 ха

Основните данни за населените места, съставляващи селищната мрежа на община Балчик, са дадени в следващата таблица.

Таблица 7. Разпределение на общата територия по населени места в община Балчик

Населени места	Площ в регулац. границы	Площ жил. тер. (бруто)	Население, 2019 г.	Площ жил. тер. (бруто) м ² /жител
гр. Балчик	327,85	306,16	10 962	279,29
с. Безводица	97,26	97,26	360	2 701,67
с. Бобовец	18,33	18,33	109	1 681,65
с. Гурково	108,7	108,7	442	2 459,28
с. Дропла	70,78	70,78	200	3 539,00
с. Дъбрава	68,62	68,62	152	4 514,47
с. Змеево	112,75	112,75	230	4 902,17
с. Кранево	129,01	129,01	1 065	1 211,36
с. Кремена	19,55	19,55	148	1 320,95
с. Ляхово	17,77	17,77	386	460,36
с. Оброчище	87	87	2 120	410,38
с. Преспа	92,48	86,48	227	3 809,69
с. Рогачево	49,32	49,32	237	2 081,01
с. Сенокос	93,74	93,74	558	1 679,93
с. Соколово	164,63	146,48	873	1 677,89
с. Стражица	16,06	16,06	452	355,31
с. Тригорци	39,58	39,58	133	2 975,94
с. Храброво	37,85	37,85	49	7 724,49
с. Царичино	57,7	57,7	162	3 561,73

Населени места	Площ в регулац. граници	Площ жил. тер. (бруто)	Население, 2019 г.	Площ жил. тер. (бруто) м²/жител
с. Църква	26,23	26,23	317	827,44
ОБЩИНА, в т.ч.	1 635,21***	1 589,67	19 223	826,96
Села общо	1 307,36	1 283,51	8 220	1 561,45

Източник: ОУПО Балчик; НСИ

** Източник: данни на ГРАО, м. юни 2012 г. *** В общата площ не са включени площите на Карвуна и Брястово
Съгласно кадастралната карта и кадастралните регистри към нея, община Балчик е собственик на 23 459,634 дка земеделски земи. Публичната общинска собственост при земеделските земи включва: пасища, мери, селскостопански пътища.

Таблица 8. Структура на земеделските земи общинска собственост по населени места и размер на имотите

№	Населено място	Земи от ОПФ	
		бр.	площ в дка
1.	Балчик	231	1 857,753
2.	Безводица	65	568,559
3.	Бобовец	24	376,608
4.	Гурково	199	3 203,744
5.	Дропла	123	2 380,095
6.	Дъбрава	55	802,348
7.	Змеево	134	1 856,672
8.	Карвуна	25	287,532
9.	Кранево	82	246,571
10.	Кремена	46	1 117,286
11.	Ляхово	59	1063,26
12.	Оброчище	140	2 026,392
13.	Пряспа	35	344,36
14.	Рогачево	125	472,927
15.	Сенокос	29	232,855
16.	Соколово	103	2 149,676
17.	Стражица	18	185,987
18.	Тригорци	107	1196,19
19.	Храброво	39	1 446,416
20.	Царичино	116	1 040,789
21.	Църква	152	603,614
Общо		1 907	23 459,634

Източник: Стратегия за управление на общинската собственост в община Балчик за периода 2020-2023 г.

Селищната структура в община Балчик е повлияна на първо място от организацията на земеделската функция при феодализма и от организацията на масовият туризъм през XX век. За развитието на града решаваща роля са изиграли търговско-пристанищните функции, административната функция, занаятчийското производство и индустрията, културната функция и др. В днешно време функциите, свързани с обслужването на туризма, имат водеща селищно образуваща роля.

Селищната мрежа на общината включва 1 град, 19 села и 2 курортни комплекса, разпределени по административен статут на 1 общински център, 8 кметства и 11 кметски наместничества. В

това число не са включени Брястово и Карвуна, които не са самостоятелни населени места, а са присъединени административно съответно към Гурково и към Сенокос. Близко 43% от населението живее в селата. По-големите села в общината са с. Оброчище (2 120 д.) и с. Кранево (1 065 д.). В пространствено отношение селищната мрежа на общината е формирана от компактно изградени населени места.

К.К. „Албена“ е курортен комплекс, който е открит официално през 1969 г. Той е със статут на селищно образувание от национално значение, считано от 2005 г.

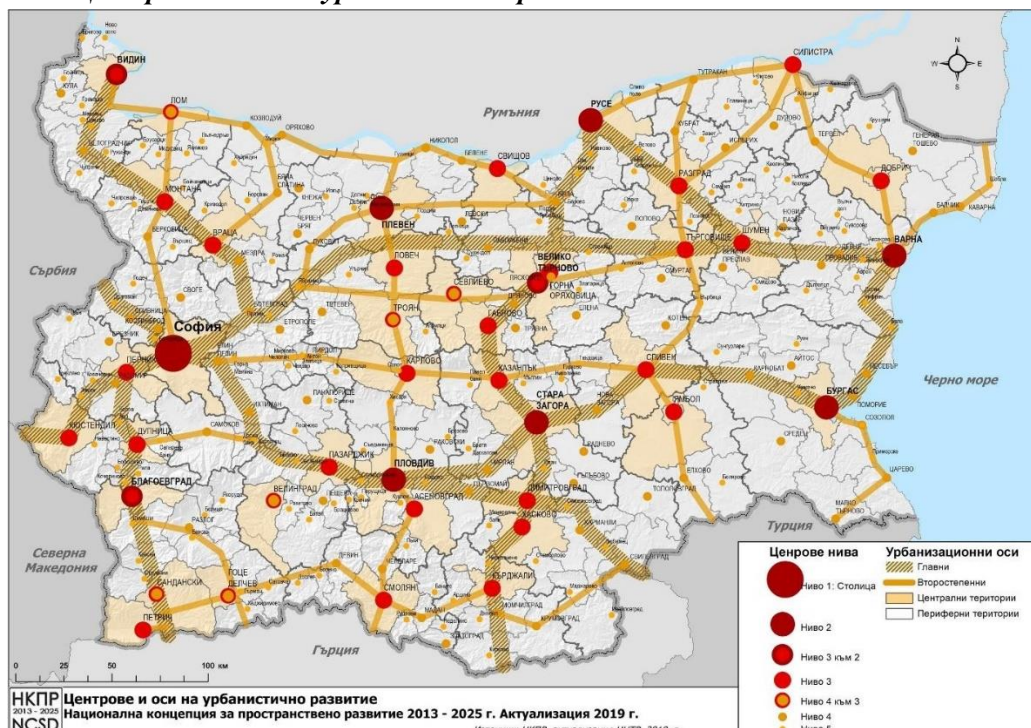
Средната гъстота на селищната мрежа от 4,2 селища на 100 км², а средната площ на землищата е 23 827 дка.

В общината ясно се открояват два центъра на обитаване – агломерациите около гр. Балчик и к.к. „Албена“. Там е съсредоточена почти цялата туристическа база и временно пребиваващи сезонни работници. Вторият център на обитаване (агломерацията около к.к. „Албена“) включва освен курортния комплекс още селата Кранево, Оброчище и Рогачево с прилежащите им вилни и туристически обекти.

Съгласно актуалната категоризация на населените места от 27.11.2018 г., изготвена от МРРБ, гр. Балчик попада във втора категория (от 8 общо). По-големите села Оброчище и Кранево са класифицирани като 4-та категория. Две от селата Рогачево и Соколово са определени като 5-та категория. Най-много села са категоризирани от 6-та категория - 7 броя, 7-ма категория са 6 села. Най-малобройните села са класифицирани като 8-ма категория – с. Бобовец, с. Брястово, с. Карвуна и с. Храброво.

Според градоустройствената категоризация (Наредба № 7, обн. ДВ бр.3 от 2004 г.) гр. Балчик попада в категорията „малък град“ (от 10 хил. до 30 хил. жители).

Фигура 4. Центрове и оси на урбанистично развитие

През общината преминава една от главните оси по направление „север – юг“ - Източната: Румъния/ ГКПП Дуранкулак – Варна – Бургас – ГКПП Малко Търново/Турция. Тя свързва

българските черноморски икономически и туристически центрове с тези в южна Румъния (в района на Мангалия, Констанца и Мамаля) и Турция на юг.

Външните връзки на общината се осигурява от републиканската пътна мрежа:

- Първокласният път I-9 (Е 87) е основен обслужващ път за общината. Той обслужва крайбрежното направление: Румъния /Дуранкулак/ - Балчик – Варна – Бургас - Малко Търново - Турция. Разположен е периферно в южната част на общината, успоредно на бреговата линия, и обслужва главно туристическите потоци по крайбрежието и преките връзки с регионалния център Варна.
- Чрез път II-27 се осъществява връзка с автомагистрала „Хемус“ и първокласния път I-2 Русе – Варна. Този път също осъществява връзките на общината с вътрешността на страната в северозападна и западна посока.
- Северозападното направление се осъществява чрез път II-71.
- Двата второкласни пътя осъществяват пътните връзки за сухоземно прехвърляне на товари от пристанищата Русе и Силистра към пристанище Балчик и обратно.
- Третокласният път III-902 преминава успоредно на първокласния път I-9 и успешно се използва за поемане на товарното и транзитното движение, особено в летните месеци.
- Прекатегоризираният път III-9002 обслужва северозападната част от общината.

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Балчик не функционира в затворена системата, а като част от общата икономика на страната. Местните икономически показатели оказват влияние върху тези на областно и национално ниво и обратното. Това дава възможност, чрез анализ, да се открият силните, местни икономически страни, които имат най-голям дял в общата икономика. Ключовите характеристики, които се проследяват, са свързани с развитието на икономиката и жизнения стандарт на жителите на община Балчик. От друга страна, общото състояние на икономиката в България оставя своя отпечатък върху местната такава.

За да се открие тази неразривна връзка, са изследвани няколко ключови макроикономически показателя на национално ниво. Това са:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната, чрез остойностяване на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическия растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. Общи тенденции на икономическото развитие в страната

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години беше белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяването от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това, обаче, не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално БВП все още не е достигнал пред-кризисните си нива, като само в периода 2012-2013 се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад следствие на инфлацията и други процеси.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4.2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават, но в същото време покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Балчик.

Таблица 9. Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 г.

Основни макроикономически показатели - реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) - млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база - %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация - %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) - %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната - млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	-

Източник: НСИ

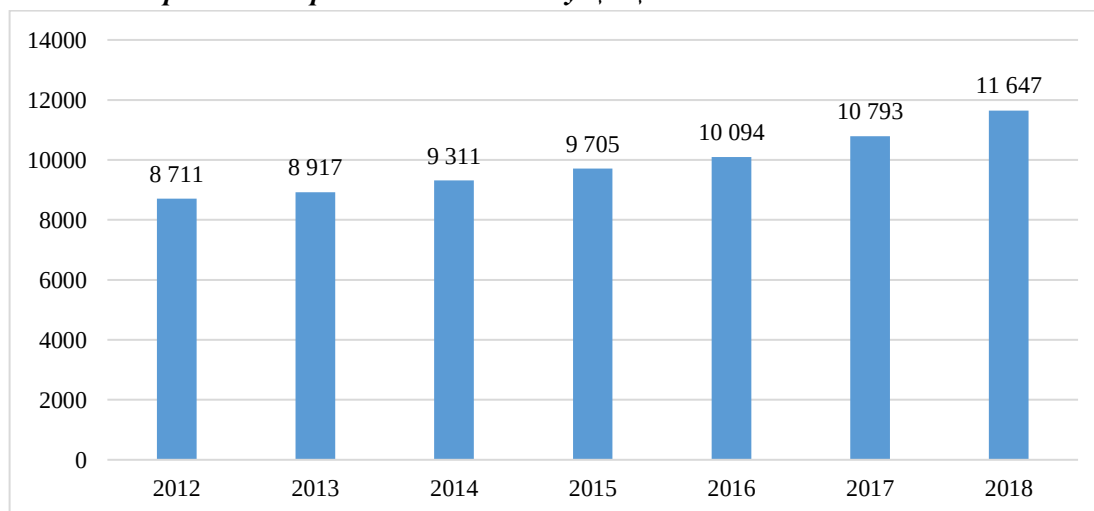
2.2.2. Общи тенденции на икономическото развитие в Североизточен регион от ниво 2

Общите тенденции и изводи за икономическото развитие в региона на ниво 2 са изведени в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион (обхващаща областите Варна, Добрич, Търговище и Шумен). В ПИРО Балчик са изведени само по-важните от тях, а именно:

- Тенденцията за намаляване и застаряване на населението ще продължи и през следващите 10-15 години;
- Предизвикателство пред икономическия растеж на региона ще бъде намаляващото население и заедно с това намаляването на трудоспособното население;
- В бъдеще ще се оказва все по-голям натиск върху публичните услуги, здравеопазване, социални дейности и пенсионна система, поради увеличения дял на жителите над 65 години;
- Дисбалансът в териториалното разпределение на населението ще продължи и има възможност да се задълбочи;
- Намаляването на населението на възраст до 14 години ще наложи реформи в сферата на образованието и в мрежата от учебни заведения;
- Регионът е на второ място по ниво на безработица, след Северозападния;
- Големите диспропорции по отношение на преките чуждестранни инвестиции по области, като Варна изпреварва останалите области между 2 и над 6 пъти.

Данните показват ръст на БВП с 25,2% за периода 2012-2018 г., което е по-малко от постигнатия ръст на национално ниво.

Фигура 5. Североизточен регион – БВП в текущи цени – млн. лв.

Източник: НСИ

Наблюдавайки икономическото развитие на региона през периода 2015-2018 г., се забелязва следване на тенденциите на национално ниво – плавно увеличение на БВП, ръст в броя на заетите, както и наваксване на разходите за ДМА, но не и достигането на пиковите им стойности.

2.2.3. Общи тенденции на икономическото развитие в област Добрич

Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2014-2018 година, може да се заключи, че те следват националните тенденции в периода на действия на ОПР на Балчик за периода 2014-2020 година. Наличните данни за последните години показват плавно увеличение на продукцията, която генерират предприятията от нефинансовия сектор в област Добрич. Като за 2018 година спрямо 2014 г. увеличението на произведената продукция е със 17,2%. Водещ в икономиката на областта е сектор „Селско, горско и рибно стопанство“, с дял на произведената продукция – 31,7%, следван от сектор „Преработваща промишленост“ – с 24,3%.

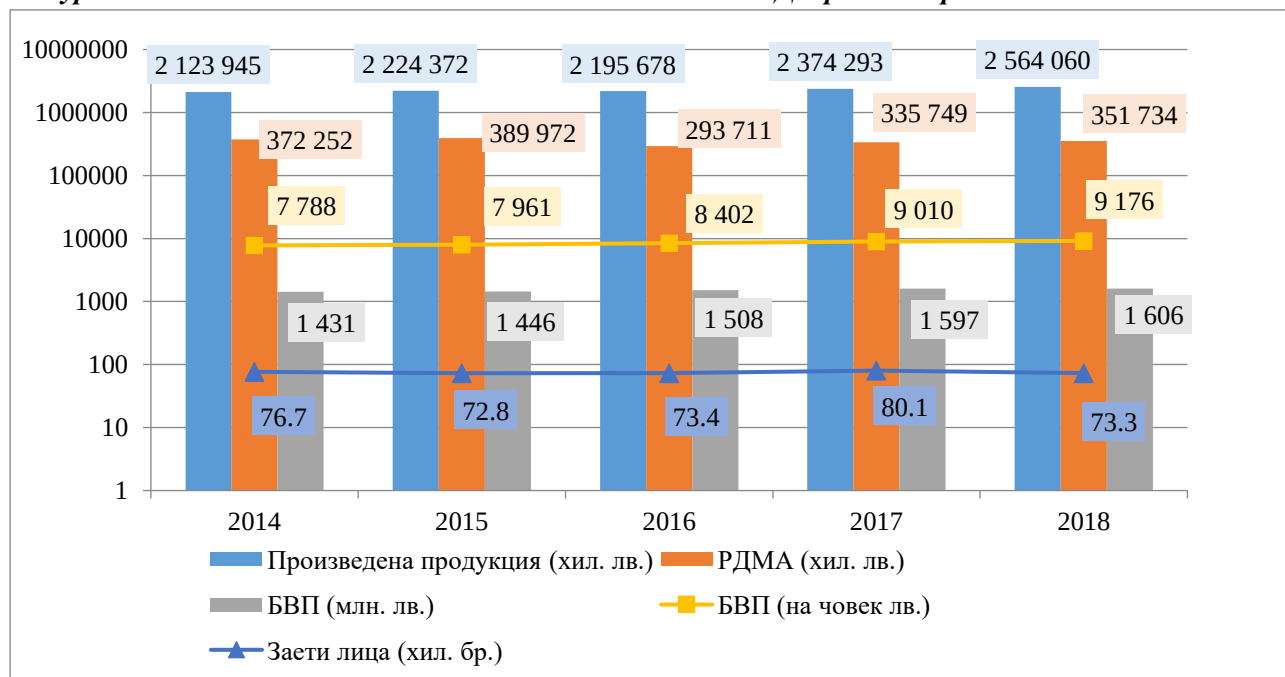
Разходите за придобиване на ДМА (РДМА) се увеличават през 2015 г. спрямо предходната, а след това отново се наблюдава спад и започва тяхното наваксване, което все още не е достигнало нивата от преди 2015 г. Най-голям обем инвестиции в ДМА са вложени в сектор селско, горско и рибно стопанство и в сектора на услугите (търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, транспорт, складиране и пощи, хотелиерство и ресторантьорство).

На национално ниво се наблюдава тенденция за повишаване на заетите, но в областта броят на заетите лица намалява (нивото на намаляване за 2018 г. спрямо 2014 г. е 4,6%).

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Добрич продължава да нараства, но не достатъчно, че да компенсира голямата си разлика със средния за страната. От 2014 г. се наблюдава плавно покачване на БВП на човек от населението в областта, като през 2018 г. достига 9 176 лв. при 13 206 лв. на човек за страната.

В област Добрич икономическата активност на населението на възраст 15-64 години през 2018 г. е 71,4%. Най-висока е била през 2017 г. (74,6%), както и рекордно ниво по заетост (69,8%). Коефициентът на безработица намалява постепенно през разглеждания период 2014-2018 г., като най-нисък е през 2017 г. – 6,5%. През 2018 г. коефициента на безработица достига 8,5%, което по-високо от средното за страната.

Фигура 6. Развитие на областна икономика в област Добрич за периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ

Преките чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор в област Добрич към 31.12.2018 г. възлизат на 311,8 млн. евро, което е с 15,4% повече в сравнение с 2017 г. Техният дял в общия размер на направените чуждестранни инвестиции в страната е с 1,3% и съответно 12,1% от ПЧИ в рамките на Североизточен регион. По размер на чуждестранните инвестиции област Добрич заема 11-то място в страната.

Може да се обобщи, че областната икономика в последните няколко години преодолява последствията от събитията преди 2014 година, но все още е неустойчива и податлива на глобалната икономическа обстановка.

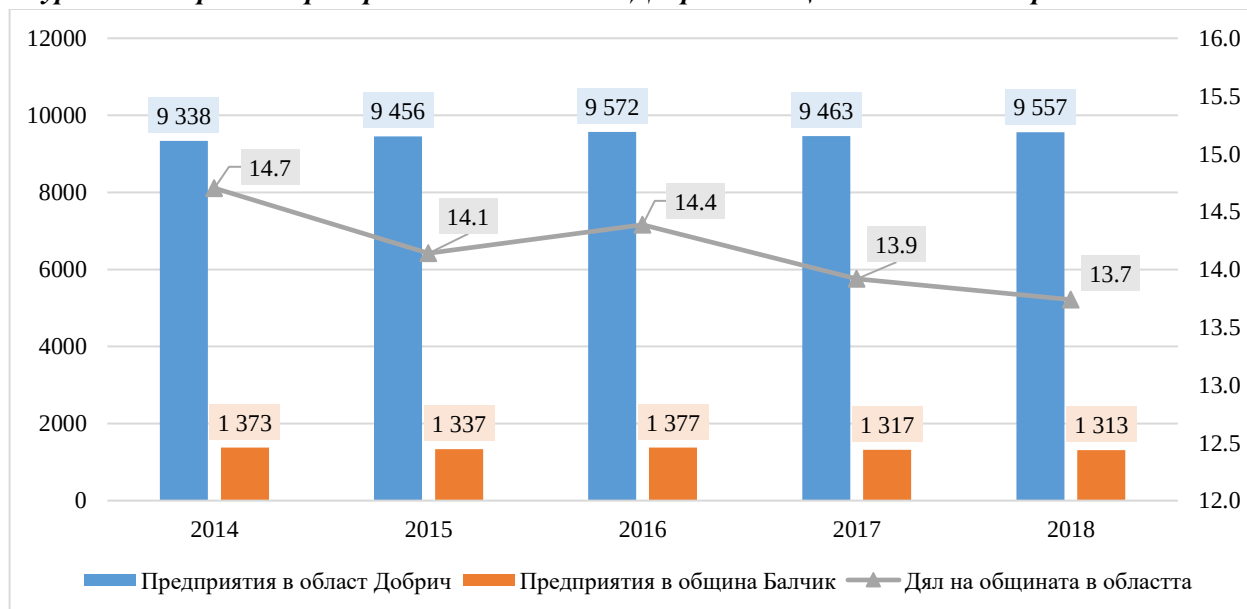
2.2.4. Позиция и принос на община Балчик в областната икономика

Сравняването на основни икономически показатели на общинско и областно ниво дава възможност да се прецени доколко изводите, направени в ИТСР на Североизточен регион от ниво 2, се отнасят за община Балчик.

Икономиката на община Балчик оказва влияние върху икономиката на област Добрич. В общината живеят 19 223 души или 11,2% от област Добрич. Площта, върху която се простира общината - 524,153 км², съставлява 11,1% от област Добрич.

За разглеждания период броят на предприятията в община Балчик е намалял с 4,4%. През 2014 г. броят им е бил 1 373 бр., съставляващ 14,7% от всички за областта, докато през 2018 г. намаляват на 1 313 бр., 13,7% от всички в област Добрич. Въпреки спада в броя на предприятията, общината е на второ място по активни нефинансови предприятия в областта, след община гр. Добрич. На областно ниво броят на предприятията постепенно се увеличава от 9 338 през 2014 г. те стават 9 557 или с други думи се увеличават с 2,3% за периода.

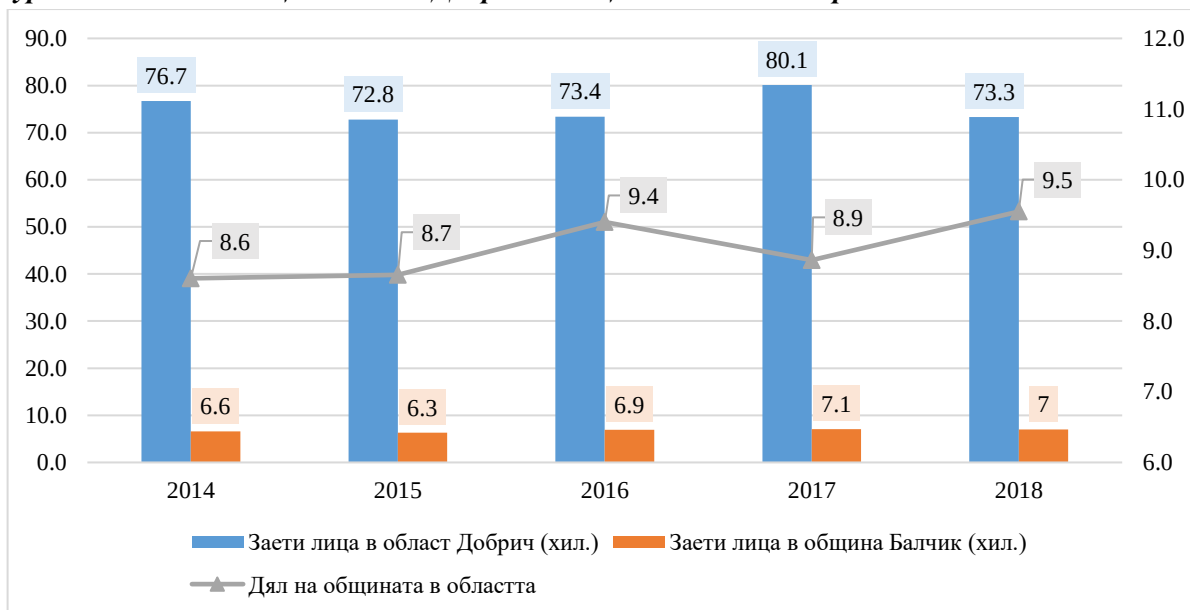
Фигура 7. Брой на предприятията в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ

Динамиката на заетите в предприятията през годините показва, че се наблюдава ръст на общинско ниво. На областно ниво стойностите варират и не се наблюдава определена тенденция. Към 2018 г. заетите лица в нефинансовите предприятия в община Балчик съставляват 9,5% от заетите лица в нефинансовите предприятия за област Добрич.

Фигура 8. Заети лица в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ,

За изследвания период в областта се наблюдава тенденция за постепенно увеличение на произведената продукция. През 2014 г. стойността ѝ е била 2 123 945 хил. лв., докато за 2018 г. е отчетена произведена продукция, нараснала до 2 564 602 хил. лв. или е отбелязан ръст от 17,2%. За същия период произведената продукция в община Балчик нараства от 355 811 хил. лв. през 2014 г. до 478 062 хил. лв. през 2018 г. или е отбелязан ръст с 25,6%.

Фигура 9. Произведена продукция в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.

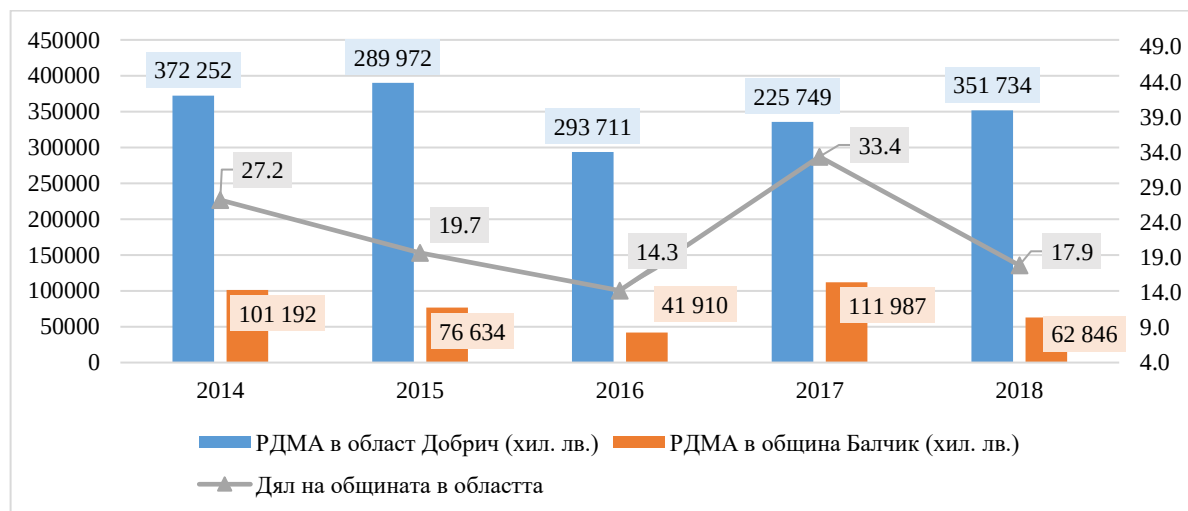
Източник: НСИ

РДМА е един от показателите, с който се характеризира инвестиционната активност на предприятията във всички сектори на икономиката.

В област Добрич, като изключим необичайната 2015 г., се отчита сравнително постоянно ниво на РДМА. Сравнявайки 2018 г. спрямо 2014 г., се отчита намаляване на РДМА с 5,5%. През 2018 г. най-голям обем инвестиции в ДМА са вложени в сектор селско, горско и рибно стопанство и в сектора на услугите.

В община Балчик също се отчита намаляване с 37,9%, което показва сериозно намаляване на инвестициите през 2018 г. в съществуващите и нови икономически дейности в общината. През 2017 г. са направени почти два пъти повече разходи за ДМА – 43,9%. През 2018 г. най-много инвестиции в ДМА са вложени в сектор търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, транспорт, складиране и площи, и хотелиерство и ресторантьорство.

Фигура 10. Разходи за придобиване на ДМА в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г.

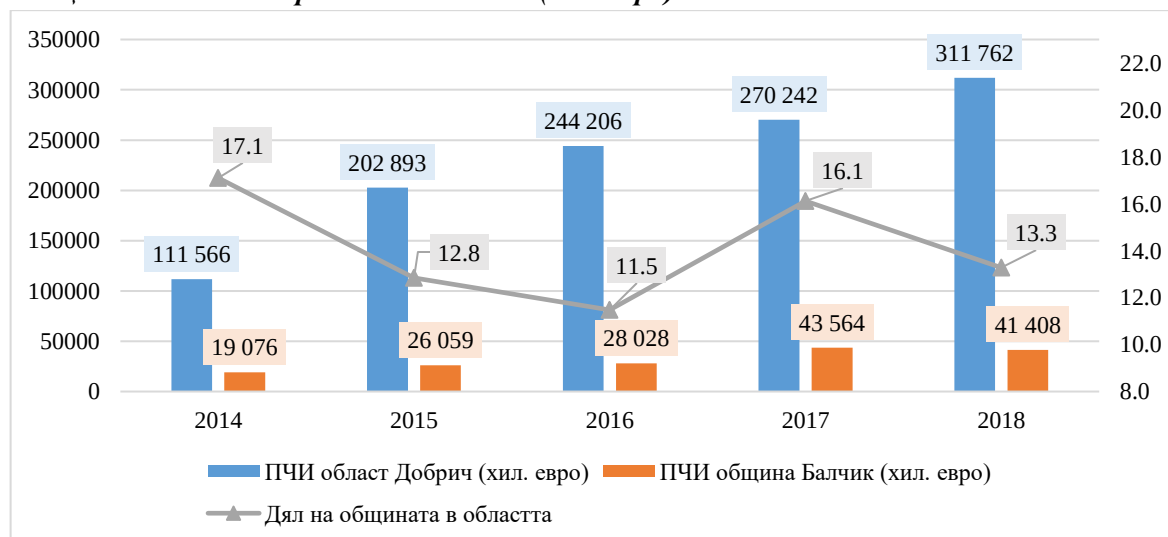

Източник: НСИ

ПЧИ отразяват потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

На областно ниво за 2018 г. има увеличение на ПЧИ с 64,2% в сравнение с 2014 г. Увеличението на общинско ниво е с 53,9%. Най-голяма е стойността за област Добрич през 2018 г., когато са постъпили 311 762,5 хил. евро., в същото време най-много ПЧИ за община Балчик са постъпили през 2017 г. – 43 564,9 хил. евро. Цялостният принос на община Балчик по отношение на ПЧИ за областта е 13,3% от всички за 2018 г. Най-голям дял на ПЧИ е имало през 2014 г. (17,1%), но тогава размерът на ПЧИ на областно ниво е доста по-малък. Въпреки това се наблюдава повишаване на интереса на чуждестранните инвеститори.

Фигура 11. Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия в област Добрич и община Балчик за периода 2014-2018 г. (хил. евро)

Източник: НСИ, Община Балчик

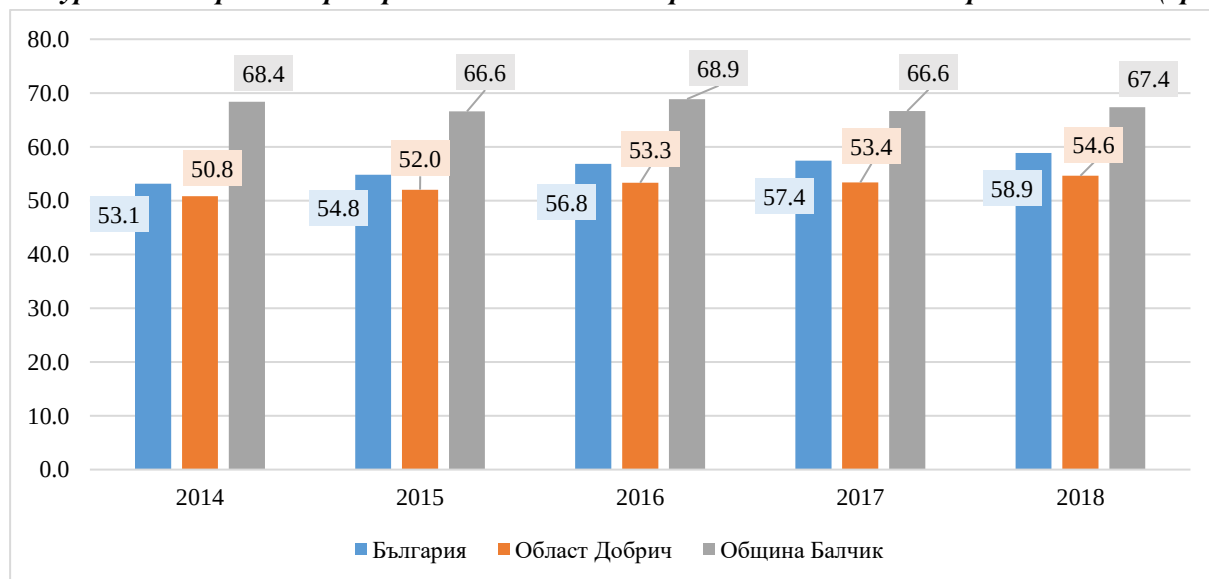
2.2.5. Структура и динамика на общинската икономика

Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Балчик в периода 2014-2018 година. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско и горско стопанство), индустриален и този на услугите. Допълнително всеки сектор е разгледан по-обстойно, за да се открият неговите специфики за община Балчик. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открие кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциални да бъде „двигател“ за растеж. Състоянието им е проследено чрез броя на предприятия в сектора, заетите лица, обема на произведената продукция, генерираните приходи.

Брой на предприятията на 1000 д.

По данни на НСИ се наблюдава постепенно увеличение по отношение на предприятията на 1 000 души в разглеждания период 2014-2018 г. на национално и областно ниво. Стойностите за община Балчик са с много малка промяна – намаляват. В същото време стойностите на общинско ниво са доста по-високи от тези на областно и национално ниво. Към 2018 г. на общинско ниво показателят е 12,8% по-добър от този на областно и 8,5% по-добър от този на национално.

Фигура 12. Брой на предприятия на 1 000 д. на различните административни нива (брой)

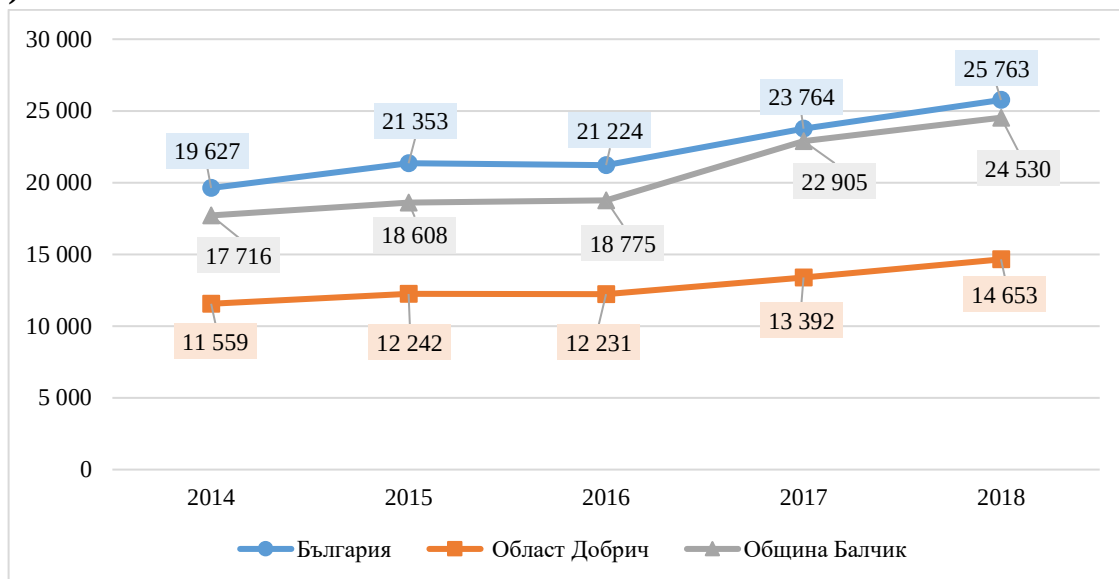

Източник: НСИ, собствени изчисления

Произведената продукция на 1000 души

В изследвания период стойността на произведената продукция в общината непрекъснато нараства. Положителна характеристика на икономиката е, че производството на 1 000 души е много близко до това за страната, и доста по-високо от показателя за областно ниво. През 2018 г. произведената продукция за община Балчик е с 40,3% повече от стойността за област Добрич и с 1 233 хил. лв. по-малко от национално ниво. Това показва, че икономиката на община Балчик се развива в положителна посока.

Фигура 13. Произведената продукция на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.)

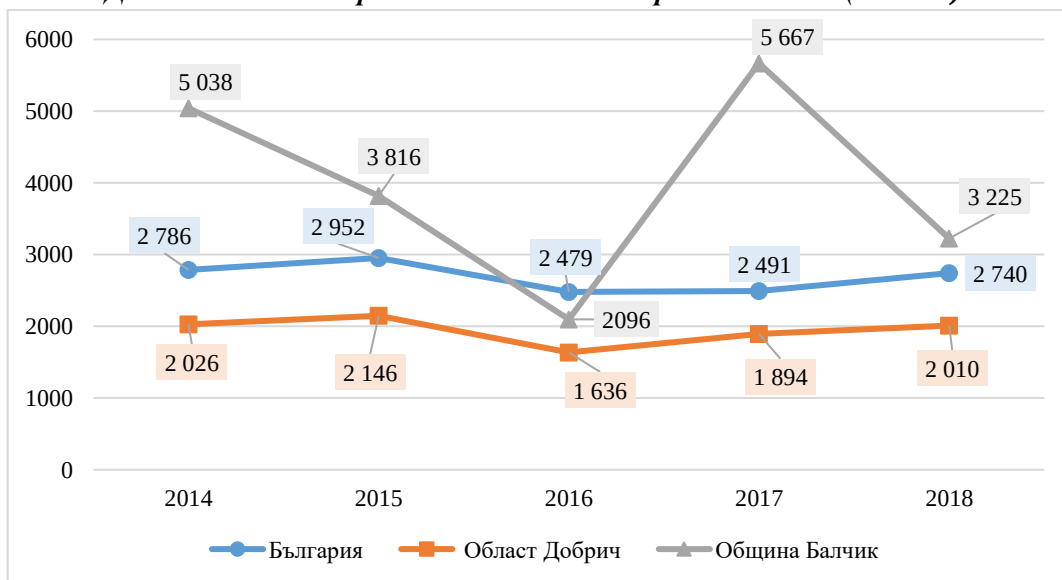

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разходи за ДМА на 1000 души

По отношение на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи на 1 000 души население не може да се определи постоянна тенденция. През 2016 г. има голям спад на РДМА за община Балчик и в същото време скок през следващата изследвана година (2017 г.). В същото врем стойностите разходите за ДМА на областно и национално ниво са сравнително близки през разглеждания период (2014-2018 г.). Въпреки непостоянните РДМА за общината, нейните стойности са доста по-високи от тези на областно и национално ниво.

Фигура 14. РДМА на 1 000 д. на различните административни нива (хил. лв.)

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разпределение на предприятията

Общият брой на предприятията намалява през годините. В периода 2014-2018 г. не се наблюдават съществени изменения по отношение на броя на предприятията по основните икономически сектори. Доминират предприятията в сектора на услугите – 83,2%, следвани от тези в селското, горското и рибното стопанство – 8,2% и индустрията с почти същия дял – 8,1% от всички предприятия.

Таблица 10. Динамика и разпределение на предприятия по икономически сектори в община Балчик за периода 2014-2018 г.

Предприятия	2014		2015		2016		2017		2018	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Селско, горско и рибно стопанство*	96	7,0	108	8,1	110	8,0	109	8,3	108	8,2
Индустрия*	121	8,8	112	8,4	118	8,6	109	8,3	107	8,1
Услуги*	1 153	84,0	1 114	83,3	1 142	82,9	1 092	82,9	1 092	83,2
Общо	1 373	100	1 337	100	1 377	100	1 317	100	1 313	100

Източник: НСИ, собствени изчисления

*Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.

Разпределението на предприятията по броя заети в тях не се отличава особено от икономиката в страната. С най-голям превес са микро-предприятията (до 9 заети), които изграждат 93,5% от местния пазар за 2018 г. Това съотношение се задържа сравнително постоянно през разглеждания период 2014-2018 г. Средните (от 50 до 249 заети) и големите (над 250 заети) предприятия на територията на община Балчик са едва 1% от всички.

В същото време почти половината от заетите в общината са служители в средните и големи предприятия (51,2%). В микро-предприятията са заети 27,9% от всички за 2018 г.

Големите и средни предприятия са основен „двигател“ на общинската икономика с обема си на произведена продукция. Официалните данни за 2018 г. сочат, че: микро-предприятията произвеждат 20,1% от цялата продукция, малките предприятия (от 10 до 49 заети) – 39,3% и средните (от 50 до 249 заети) и големите (над 250 заети) – общо 40,6% от цялата продукция. През разглеждания период при всички групи предприятия има постепенно увеличаване на произвежданата продукция.

2.2.6. Развитие на първичен сектор

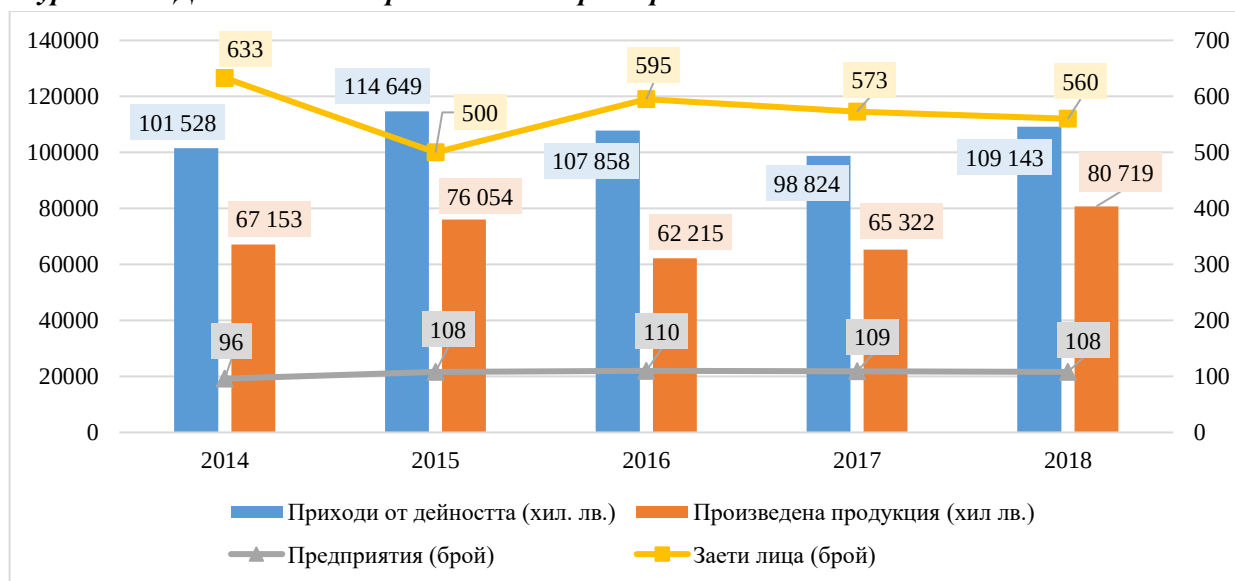
Първичният сектор на икономиката включва селското, горското и рибното стопанство. От трите отрасли с по-голяма значимост за икономиката е селското стопанство, следвано от горското стопанство и с най-малко значение е рибовъдството.

Селското стопанство е от основно значение за икономиката на общината. Природните условия са изключително благоприятни за развитието на диверсифициран и ефективен аграрен сектор.

През периода 2014-2018 г. се наблюдава леко увеличение в броя на предприятията, опериращи в сектора – от 96 те достигат до 108, и към 2018 г. те съставляват 8,2% от всички стопански единици в общината. При броят на заетите в тях се наблюдава намаляване, като през 2018 г. те са 560 души, което съставлява 8% от всички заети в общината.

Положителна е тенденцията за увеличаване на произведената продукция, както и на приходите на предприятията, като за разглеждания период и двете стойности са нараснали. Относителният им дял в местната икономика е 16,6% за 2018 г. Това показва, че община Балчик има потенциал за развитие на аграрния сектор.

Фигура 15. Динамика на първичния сектор в периода 2014-2018 г.

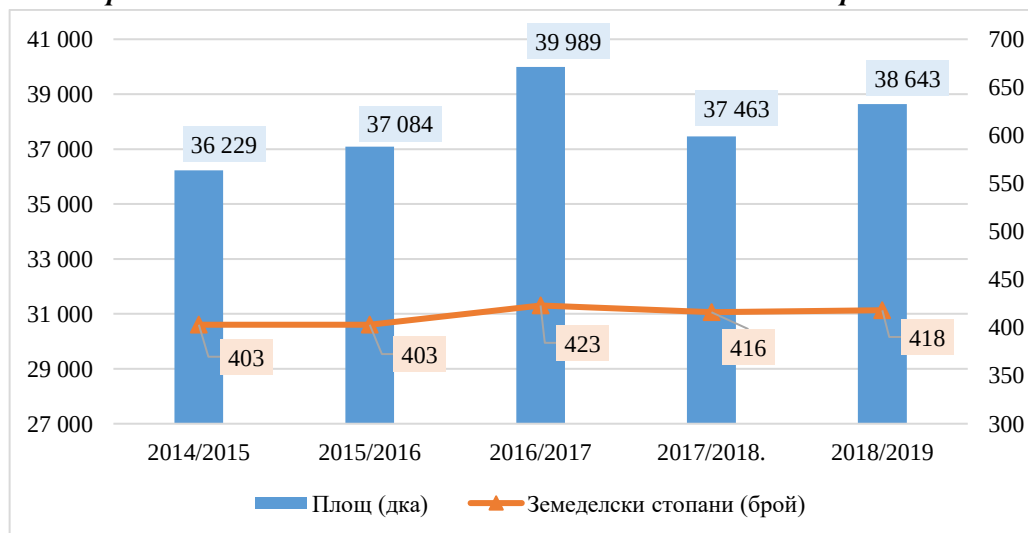

Източник: НСИ

Според ОД „Земеделие“ – Добрич земята, която се обработва през стопанската година 2018/19 г., е 38 643 дка. Проследявайки динамиката във времето, се наблюдава увеличение на обработваемите земи. През стопанската година 2016/17 г. е имало по-голямо увеличение на обработваемите земеделски площи, което не се е запазило през следващите години.

Броят на земеделските стопани е относително постоянен. През стопанската година 2018/19 г. земеделските стопани са 418 бр.

Фигура 16. Обработваеми земеделски земи и земеделски стопани в периода 2014-2019 г.

Източник: ОДЗ Добрич

Основните култури, които се отглеждат на територията на общината, са пшеница, царевица, слънчоглед, ечемик, рапица, грах, като техните площи остават сравнително постоянни във времето. Почти половината от площта е заета с пшеница (45,5%), на второ място най-много декари са с царевица за зърно (24,6%) и слънчоглед (19,4%). Трайните насаждения са слабо застъпени и заемат само около 0,9% от земеделските земи. Представени са от овощни видове (ябълки и праскови) и лозя.

Таблица 11. Основни отглеждани земеделски култури в община Балчик за периода 2014-2019 г.

Култура (дка)	Стопанска година				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Пшеница	14 735	15 664	14 840	16 015	15 742
Ечемик	910	503	438	319	415
Зимна рапица	1 679	1 735	1 773	2 103	1 945
Царевица за зърно	8 000	7 427	7 210	6 452	8 515
Слънчоглед	8 466	8 521	9 191	6 828	6 717
Соя	273	323	44	0	0
Фасул	179	73	79	88	94
Фуражен грах	174	139	220	206	14
Трайни насаждения	260	307	314	303	302
Лавандула	98	155	380	480	881
Общо	34 774	34 847	34 489	32 794	34 625

Източник: ОДЗ – Добрич

В областта на животновъдството на територията на община Балчик се наблюдава намаляване на броя на животните при всички видове за разглеждания период 2014-2019 г. В общината се отглеждат най-много пчели. На второ място най-много се отглеждат овце - техният брой е 3 742 за стопанската 2018/19 г. След това са говеда – 1 171 бр. и най-малко са козите – 41 бр.

Таблица 12. Брой основни видове отглеждани животни в община Балчик за периода 2014-2019 г.

Видове животни (бр.)	Стопанска година				
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Говеда	1 725	1 695	1 904	1 356	1 171
Овце	3 827	4 480	4 175	4 110	3 742
Кози	142	102	107	119	41
Пчели	4 350	4 385	4 296	4 170	3 857

Източник: ОДЗ - Добрич

На територията на община Балчик има общо 7 414,40 ха горски територии. ДЛС „Балчик“ управлява държавните горски територии в землищата на пет общини – Балчик, Каварна, Шабла, Добричка и Аксаково. Разпределението на горските територии по видове собственост може да се види в следващата таблица.

Таблица 13. Собственост на горските територии

Собственост	Площ на ГТ (ха)	Залесена площ (ха)
ДГТ	5 809,10	5 178,10
ГДПФ	33,5	33,5
Общински	418,7	ОСГТ - 94,2; ОСЗТ - 274,7
ГТ на физически лица	704,1	670
ГТ на юридически лица	137,6	124,2
Религиозни	7,9	7,9
Съсобственост	3,7	3,3
Населени места	94,6	76,9
Гори на МОСВ	205	
Общо	7 414,40	6 463,10

Източник: ДЛС „Балчик“

Към населените места се включват целите землища на селата: Безводица, Бобовец, Карвуна, Кранево, Ляхово, Оброчище, Рогачево, Стражица, Храброво. Църква, Дъбрава, Змеево, Преспа, Сенокос, Соколово, Царичино и гр. Балчик.

Горските територии са силно разпръснати, като по-големи горски комплекси и масиви има около гр. Балчик и селата Кранево, Оброчище, Рогачево, Църква, Сенокос и Безводица. На територията са разположени 14,8% от ППП (полезащитен горски пояс) на стопанството. Основните дървесни видове са цер, келяв габър, акация, клен, космат дъб, гледичия, благуи и др. Създадени са култури от иглолистни видове предимно от черен бор, а от широколистните - акация, цер, орех и други.

Част от горските територии (7,7%) са с режим на особена териториално-устройствена защита по Закона за защитените територии, в т.ч. поддържаения резерват „Балтата“ в землището на Оброчище и частта от природния парк „Златни пясъци“ в землището на Кранево. Предвид водещата курортно-туристическа функция на общината, освен защитените територии, горите в еднокилометровата полоса покрай морския бряг са определени в лесоустройствените планове за „зелена зона“. Общо над 58% от горските територии в общината (в и извън еднокилометровата полоса) представляват специални горски територии по смисъла на чл. 5, ал. 3 от Закона за горите, в т.ч. защитени територии по ЗЗТ, за интензивно поддържане на дивеча, горски разсадници, с рекреационно значение и др., всички те – и в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие (вж. чл. 5, ал. 3, т. 1 от ЗГ).

Специфично стопанско значение и стойност като характерен елемент на ландшафта имат полезащитните горски пояси. Те заемат над 20% от горските територии, като най-голям е дялът им в землищата със селскостопански характер, като тези на Гурково, Дропла, Соколово и др. Друг специфичен елемент на ландшафта са малките по площ горски масиви, разположени в селскостопанската част от общинската територия, разположена на платото.

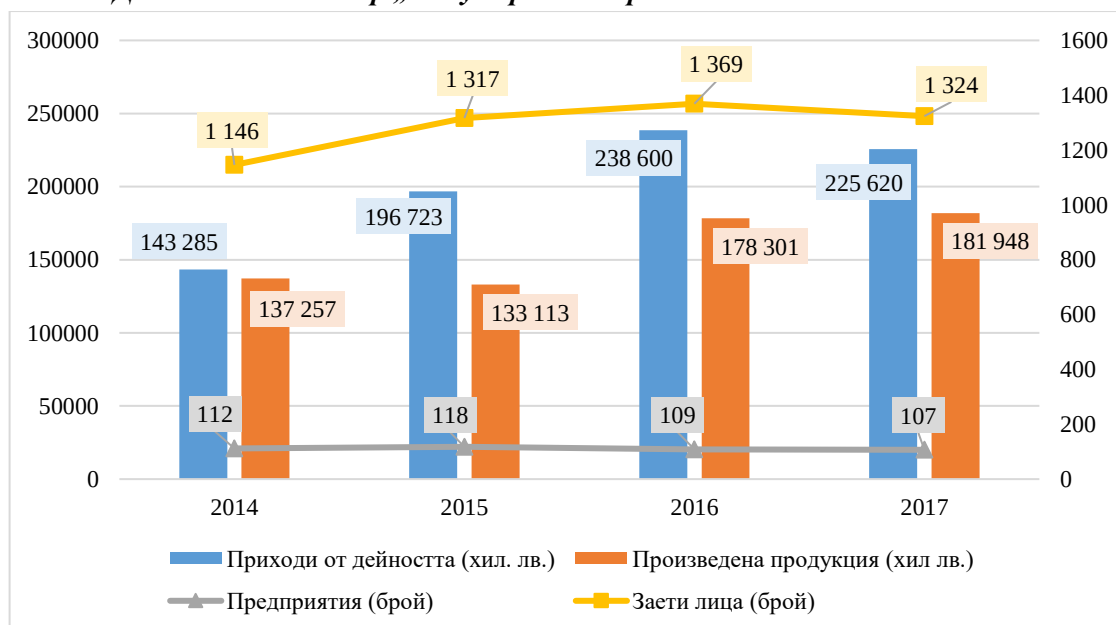
На основание изложеното може да се обобщи, че на територията на община Балчик не е налице съществен ресурс за развитие на дърводобивно горско стопанство.

2.2.7. Развитие на сектор „Индустрия“

Индустрията в община Балчик е с минимално значение за общинската икономика, както по отношение броя на наетите лица, така и според обема на приходите. Тя е структурирана основно от добивната и преработващата индустрии.

За изследвания период броят на предприятията е сравнително постоянен, намалял е само с 5 за периода 2014-2018 г. От друга страна броят на заетите лица в тях постепенно се увеличава. Друга положителна характеристика на сектора е постоянният растеж на стойността на произведената продукция, както и на приходите от нея.

Фигура 17. Динамика на сектор „Индустрия“ в периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

Най много предприятия са концентрирани в преработващата промишленост (44,9%).

Фигура 18. Дял на предприятията в сектор „Индустрия“ за 2018 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

*няма данни

2.2.8. Развитие на сектор „Услуги“

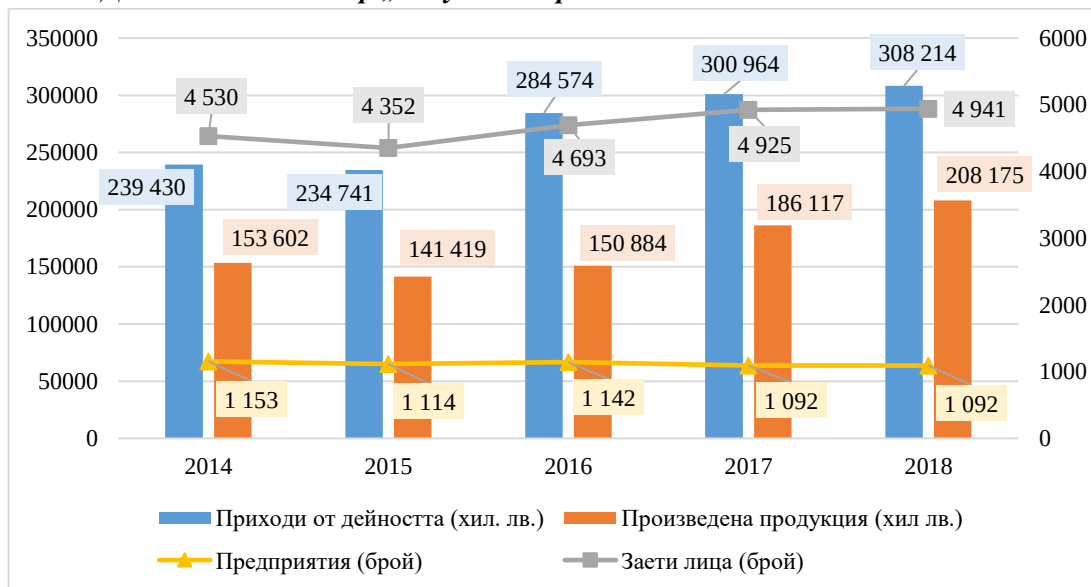
Секторът на услугите включва отрасли, които имат обслужващ характер. Развитието и инвестициите на някои от тях са чрез бюджетни средства, а на други – с частен капитал.

Произведената продукция и приходите от услугите нарастват с бавни, но постоянни темпове. За периода 2014-2018 г. стойностите им се увеличават с близо 26%. Броят на стопанските предприятия е сравнително постоянен за периода, броят на заетите се е увеличил незначително.

Към 2018 г. броят на предприятията в сектора на услугите съставлява 83,2% от всички, което според редица класификации отговаря на икономика на услугите. Произведената продукция е 43,5%. По отношение на генерираните приходи се наблюдава 46,8% в сектора на услугите.

В този смисъл, секторът на услугите в Балчик има основна роля за икономиката, което се обуславя от факта, че тя е основна туристическа дестинация.

Фигура 19. Динамика на сектор „Услуги“ в периода 2014-2018 г.

Източник: НСИ, собствени изчисления

Туризъм

Туризмът е водещ сектор в икономиката на общината. Заедно със съпътстващите услуги (търговия и транспорт), той формира около 41% от приходите и 57,9% от заетостта (от наетите лица). Основният продаван продукт е морски ваканционен туризъм, допълнен с балнеолечение и анимиран с културно-познавателни програми.

Легловата база за наемане е съсредоточена основно в к. к. „Албена“, с. Кранево, гр. Балчик и вилните зони, както и в землищата на селата Оброчище, Рогачево и Гурково.

По данни от НСИ през разглеждания период 2014-2019 г. има покачване на броя на места за настаняване в община Балчик. Броят им през 2019 г. достига 135 бр., което е повишаване с 12,6%, спрямо 2014 г. В същото време се наблюдава намаляване при броя на леглата с 1,1%.

Покачване се установява и при броя на реализираните нощувки на територията на община Балчик. През 2019 г. те достига 2 008 236 бр., което е с 15,9% повече в сравнение с 2014 г. Около 75,4% от тези нощувки, са направени от чужденци.

Таблица 14. Брой легла, легладенонощия, реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки в местата за настаняване в община Балчик за периода 2014-2019 г.

Година	Места за настаняване	Легла	Легладенонощия	Реализирани нощувки		Пренощували лица		Приходи от нощувки
				Общо	от чужденци	Общо	от чужденци	
				Брой				Лева
2014	118	26 453	3 028 626	1 688 223	1 290 392	286 982	193 984	83 805 433
2015	110	23 252	2 769 771	1 556 480	1 147 520	285 724	187 067	80 374 486
2016	122	24 905	3 313 145	1 773 157	1 378 910	337 600	229 797	94 828 672
2017	125	29 065	4 090 559	2 039 245	1 627 133	388 125	271 447	108 626 123
2018	133	27 039	4 285 271	2 132 105	1 684 537	422 427	293 448	121 638 114
2019	135	26 170	4 198 536	2 008 236	1 514 016	412 411	274 095	119 081 837

Източник: НСИ

Според данни на Община Балчик на територията на общината към 11.09.2020 г. има още по-голяма леглова база *(Голямата разлика с данните от НСИ се дължи на факта, че НСИ отчита само категоризирани и функционирали през отчетния период места за настаняване с 10 и повече легла)*. Общо местата за настаняване по данни на Община Балчик са 419 бр., само 36 бр. (8,6%) от тях работят целогодишно. В общината има още 49 бр. места за настаняване клас „В“.

Заведения за хранене и развлечения, които се намират на територията на общината, са 233 бр., като 71 бр. от тях работят целогодишно. Заведенията са: бар-клуб, бар-флоайе, бирария, бистро, бързо хранене, гостилница, закусвалня, кафе-аперитив, кафе-бар, кафе-клуб, класически ресторант, коктейл-бар, механа, пивница, дискотека и др.

Най-много приходи в общината се генерират от дейност „Преработваща промишленост“ – 27% за 2018 г. или 183 381 хил. лв. На второ място е дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 26% (170 983 хил. лв.). Третата значима дейност по генерирани приходи е „Селско, горско и рибно стопанство“ – 16,6%.

Дейност „Преработваща промишленост“ има най-голям принос към произвежданата продукция в общината – 29,6%. На второ място, с близка до тази стойност е дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 28,8% от цялата произведена продукция за общината. На трето място се нарежда дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ – 16,9%.

Най-много предприятия се наблюдават в дейност „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 33,1%, втората дейност, която има по-голям дял сред предприятията е „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 15,8%. Всички останали дейности са представени от малък брой предприятия – под 10%. С 10,7% е дейност „Операции с недвижими имоти“.

Почти половината от заетите лица са в дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 41,6%. Втората дейност, в която има по-голяма заетост е „Преработваща промишленост“ – 15% и 12,2% са заети в „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“.

Приносът на всяка дейност към общинската икономика за 2018 г. е представен в следващата обобщаваща таблица.

Таблица 15. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности (21) в община Балчик за 2018 г.

Икономически дейности (A21)	Предприятия		Произведена продукция ¹		Приходи от дейността		Заети лица ²	
	Брой	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%	Брой	%
ОБЩО:	1 313	100	478 062	100	658 555	100	7 015	100
A СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	108	8,2	80 719	16,9	109 143	16,6	560	8,0
B ДОБИВНА ПРОМИШЛЕННОСТ	..	-	..	-	..	-	..	-
C ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕННОСТ	48	3,7	141 447	29,6	183 381	27,8	1 052	15,0
D ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	12	0,9	19 268	4,0	19 738	3,0	21	0,3
E ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	..	-	..	-	..	-	..	-
F СТРОИТЕЛСТВО	47	3,6	21 233	4,4	22 501	3,4	251	3,6
G ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	435	33,1	18 495	3,9	81 965	12,4	854	12,2
H ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	84	6,4	18 562	3,9	18 692	2,8	289	4,1
I ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	207	15,8	137 581	28,8	170 983	26,0	2 916	41,6
J СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	9	0,7	..	-	..	-	15	0,2
L ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	140	10,7	5 518	1,2	6 621	1,0	103	1,5
M ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	58	4,4	2 657	0,6	3 016	0,5	78	1,1
N АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	22	1,7	13 946	2,9	14 248	2,2	182	2,6
P ОБРАЗОВАНИЕ	..	-	35	0,0	35	0,0	..	-
Q ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	30	2,3	5 497	1,1	6 585	1,0	330	4,7
R КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	47	3,6	3 886	0,8	4 051	0,6	72	1,0
S ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	60	4,6	1 998	0,4	2 018	0,3	102	1,5

Източник: по данни на НСИ

1 Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика; 2 Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост;

Забележка: „...“ – конфиденциални данни; „-“ – няма случай

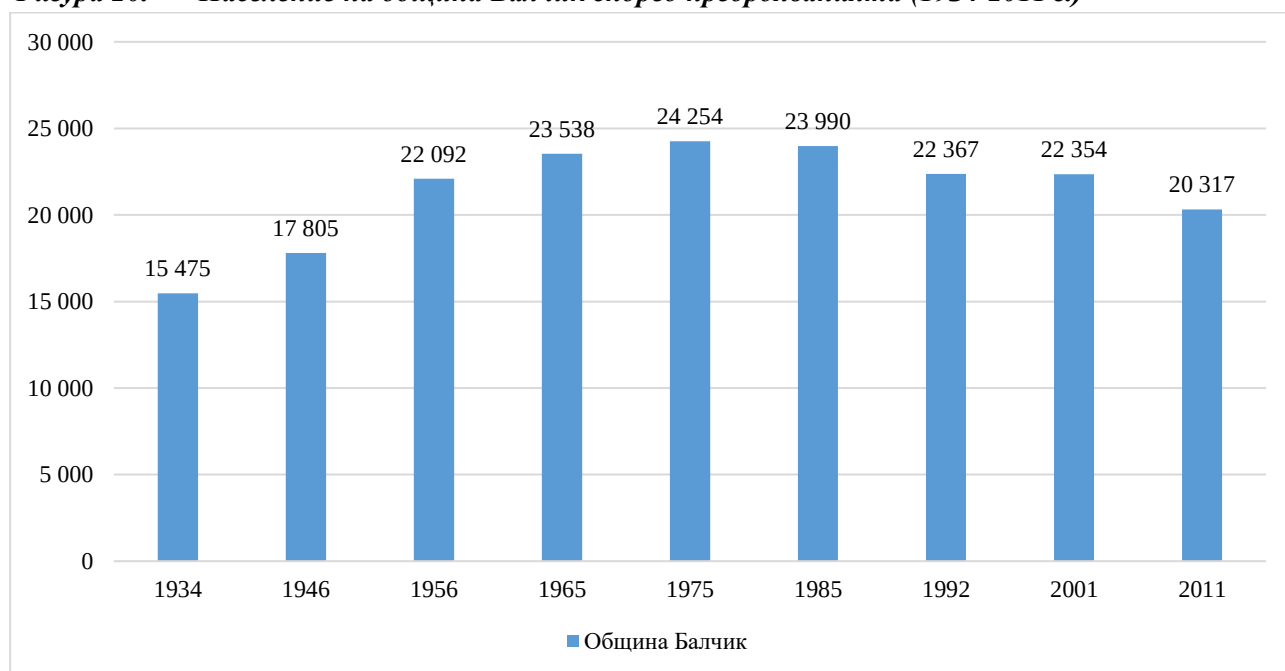
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. Демографска характеристика и тенденции

Общо население при преброяванията

Динамиката на населението в община Балчик показва, че броят на населението е бил най-висок през 1975 г., но от тогава до сега намалява, достигайки до 20 317 души през 2011 г. Тенденцията за намаляване е дори по-осезаема, когато сравним броя на живущите в селата през 1965 г. и 2011 г. В средата на миналия век в селата, прилежащи към територията на общината, са живели 14 086 д. или 63% от населението на община Балчик. Наблюдава се изразителен спад в населението на селата, докато при общинския център населението се увеличава до 2001 г. Населението в селата е спаднало с 41,3% до 2011 г. Този процес води до поетапно обезлюдяване на селата в общината.

Фигура 20. Население на община Балчик според преброяванията (1934-2011 г.)

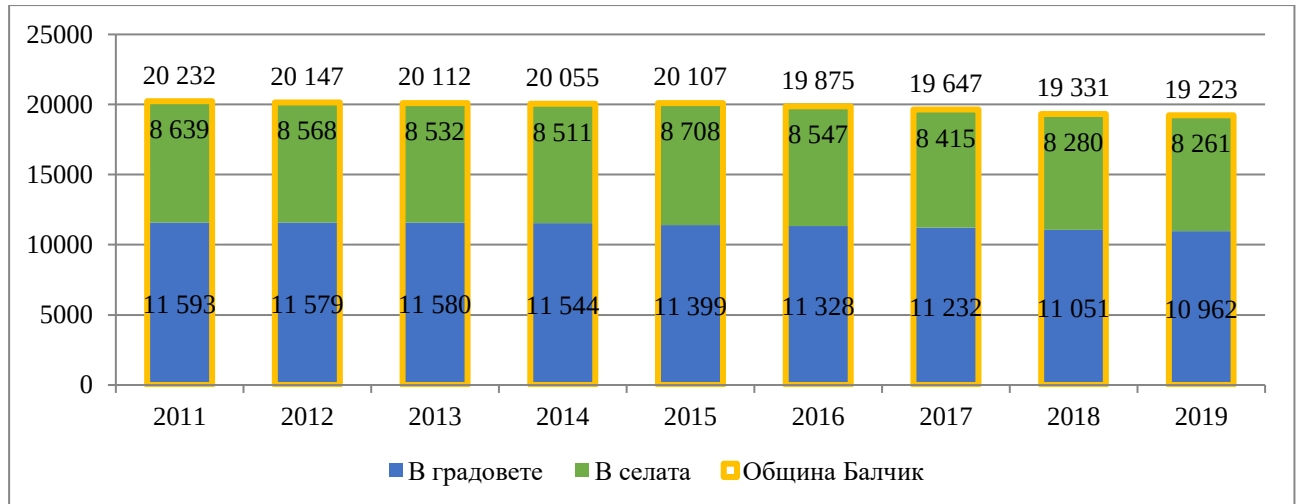
Източник: НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 година.

Годишно население към 31.12. на съответната година

Според годишната демографската статистика на НСИ, населението на община Балчик продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. е намаляло с 5% (1 009 д.). А само за част от периода на действие на ОПР Балчик (2014-2019), населението е намаляло с 832 души (4,1%).

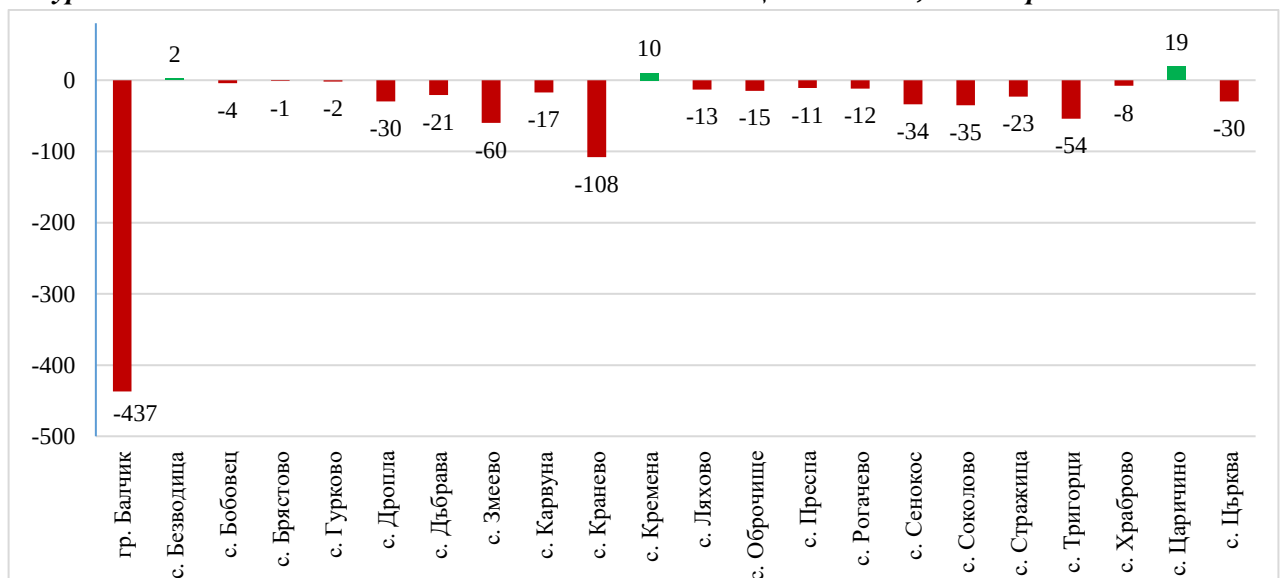
Фигура 21. Население на община Балчик по местоживее за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ

За периода 2015-2019 г. в село Царичино е регистрирано увеличение на населението с 19 души, в селата Кремена – с 10 д. и Безводица – с 2 души. Най-много население е загубил гр. Балчик – 437 д. Село Брястово е станало безлюдно през 2018 г. От селата най-голямо намаление се наблюдава в с. Кранево - 108 д. за периода 2015-2019 г., то е второто село с най-много население (1 065 д. за 2019 г.).

Фигура 22. Изменение на населението в селата на община Балчик, 2019 спрямо 2015 г.

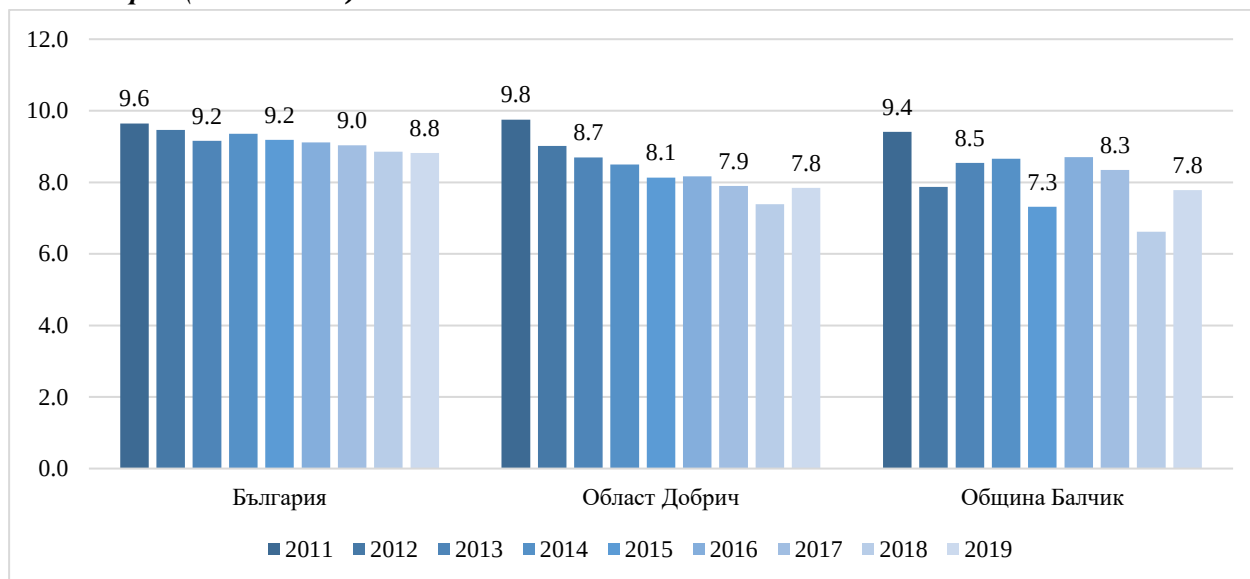

Източник: НСИ

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

През разглеждания период 2011-2019 г. коефициентът на раждаемост в община Балчик е с променливи стойности. През почти целия период раждаемостта в общината е с по-лоши показатели от тези на областно и национално ниво. Раждаемостта в абсолютни стойности плавно намалява. През 2011 година са родени 191 деца, докато техният брой през 2019 г. е 150, или намаление с 41 деца.

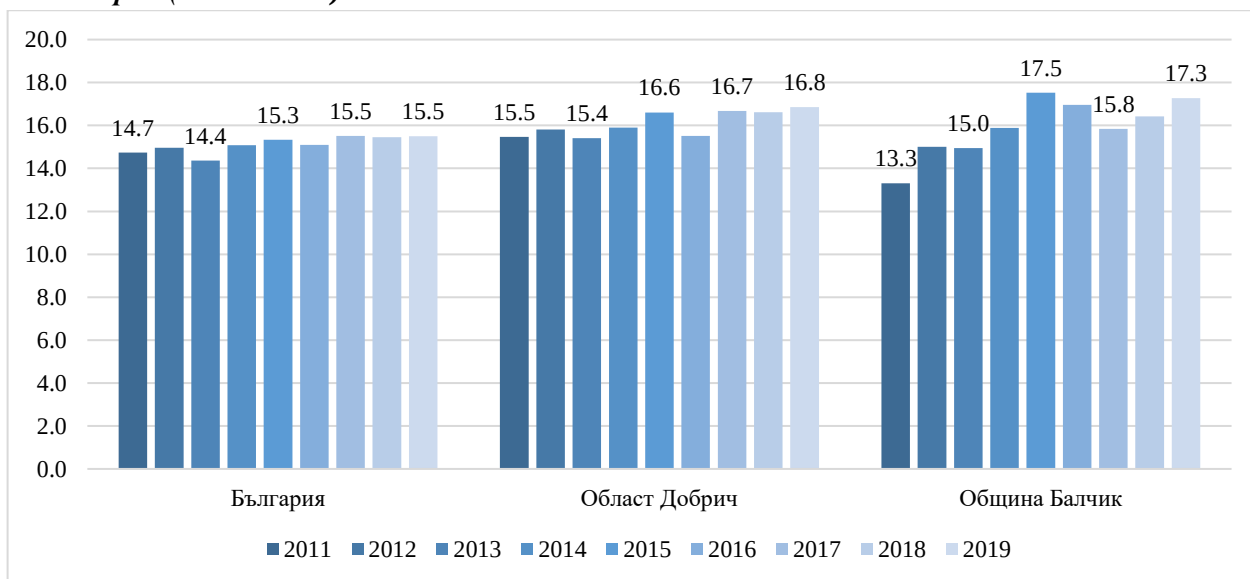
Фигура 23. Раждаемост на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

Потвърждавайки горния извод, **коэффициентът на смъртност** в община Балчик е сравнително близък до този на областно и национално ниво. Въпреки че от наличните данни не може да бъде отчетена тенденция, населението на общината намалява с близки темпове спрямо областта и страната.

Фигура 24. Смъртност на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)

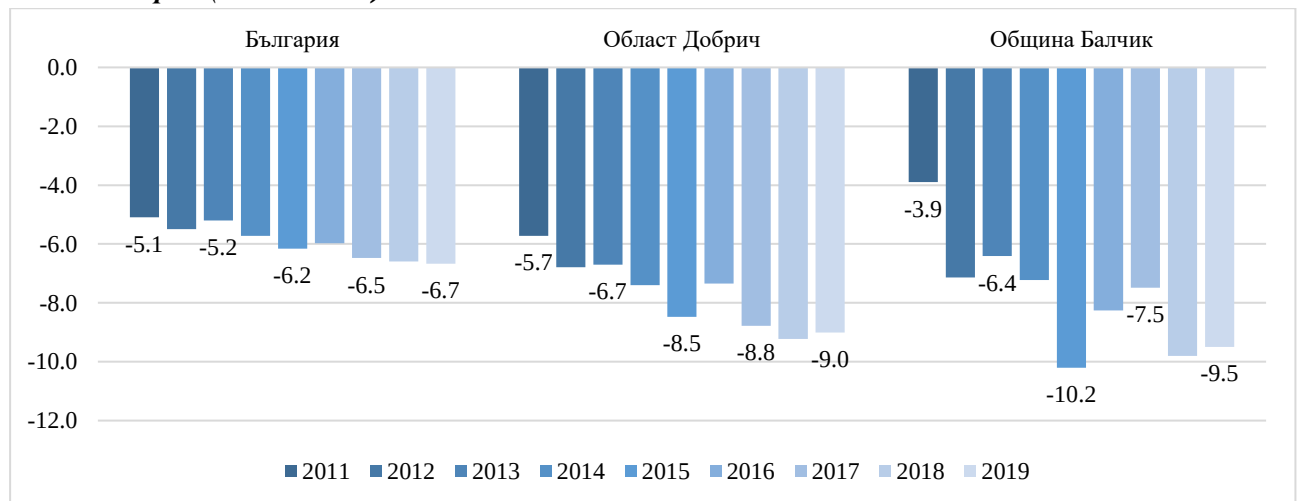
Източник: НСИ

Разликата между живородените деца и умрелите лица за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции. От 2011 година до последната наблюдавана година стойността на показателя бележи пикове и спадове, но с изразена тенденция за нарастване на отрицателния естествен прираст.

Сравнявайки динамиката на естествения прираст на различните административни нива, се отчитат по-високи стойности на показателя за община Балчик спрямо област Добрич и България.

Отрицателният естествения прираст е повлиян и от висока смъртност, и от ниска раждаемост.

Фигура 25. Естествен прираст на 1000 души от населението община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)

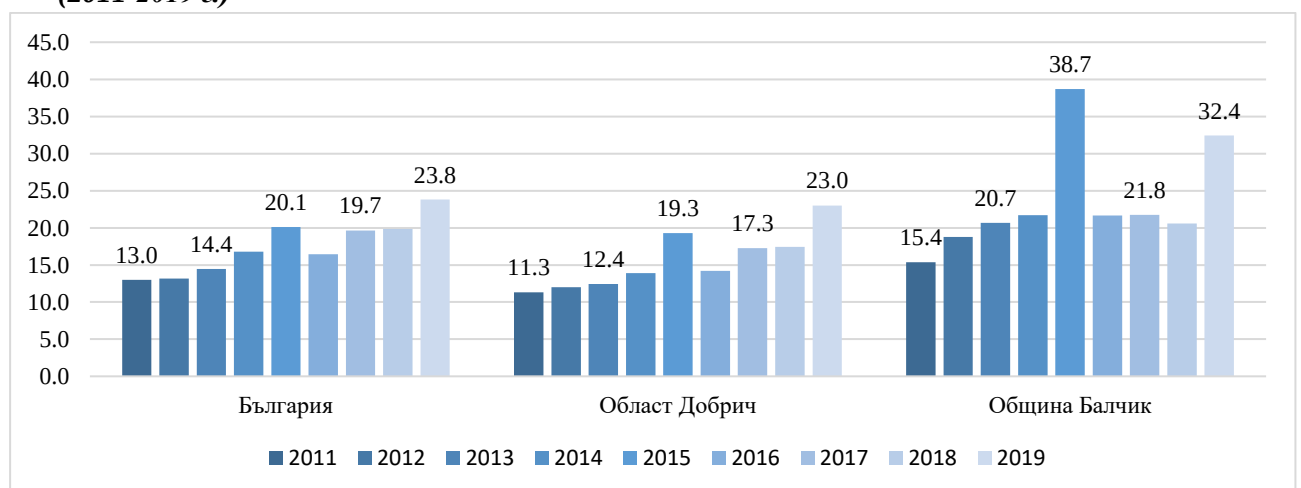

Източник: НСИ

Заселени, изселени и механичен прираст

За разглеждания период **заселените** в общината са средно 468 д./год. Няма ясно изразена тенденция на преселилите се в общината. Стойностите за разглеждания период са по-високи от тези в областта и страната. През 2015 г. и 2019 г. в общината се отчита ръст на заселилите се, в сравнение с областта и страната. През 2019 г. в община Балчик са се заселили 625 д.

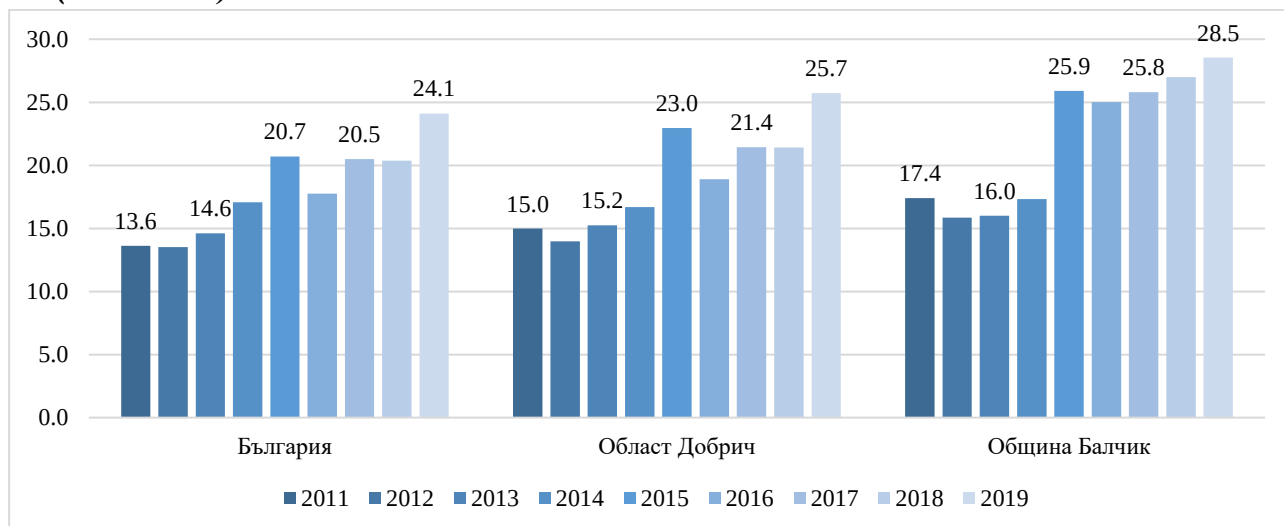
Фигура 26. Заселени на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

В същото време изселените за същият период (2011-2019 г.) са средно 439 д./год. Данните показват, че след 2015 г. има рязко увеличаване на напусналите общината, което се задържа и към 2019 г. За разглеждания период 2011-2019 г. броят на изселените е най-голям през 2019 г. – 550 д. Коефициентът на изселените е по-висок от този на национално и областно ниво.

Фигура 27. Изселени на 1000 души от населението в община Балчик, област Добрич и България (2011-2019 г.)

Източник: НСИ

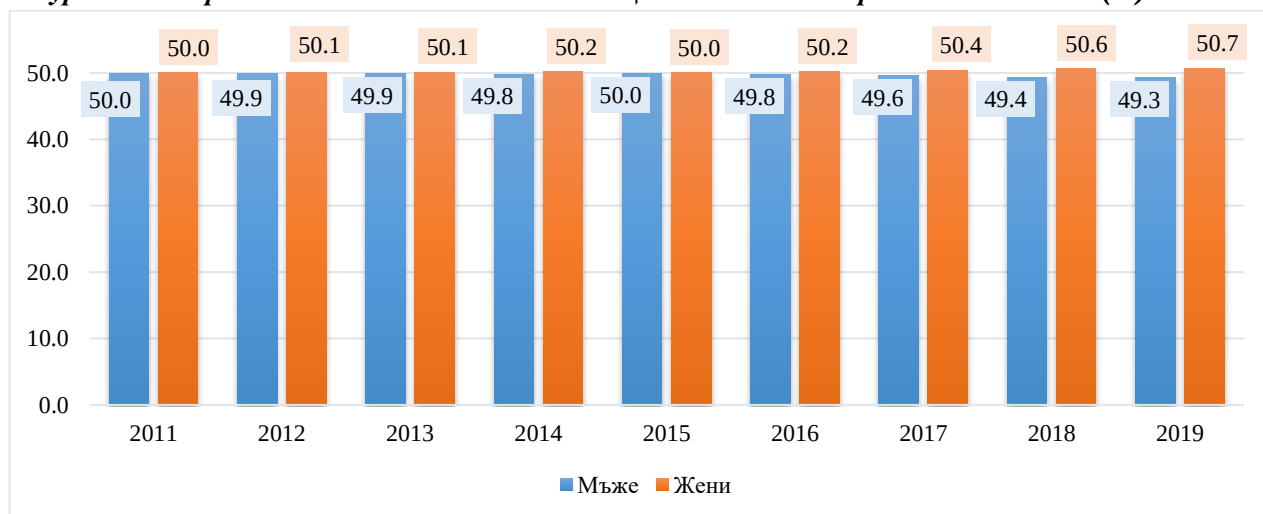
Механичният прираст е разликата между заселените и изселените лица от средногодишното население. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция.

През разглеждания период 2011-2019 г. механичният прираст в община Балчик е с променливи стойности. През 2011 г., 2016-2018 г. механичният прираст е отрицателен. През 2012-2015 г. и 2019 г. той е положителен. През 2015 г. се отчита най-висока стойност – 257 д., а през 2019 г. – 75 д. По отношение на механичния прираст общината е с по-добри показатели от тези на областно и национално ниво.

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението не се наблюдават съществени изменения в общината. Делът на жените се е увеличил незначително за изследвания период – с 0,7%. Това се дължи по-скоро на увеличената средна продължителност на живота при жените, отколкото на по-високата раждаемост в общината.

Фигура 28. Брой на населението по пол в община Балчик за периода 2011-2019 г. (%)

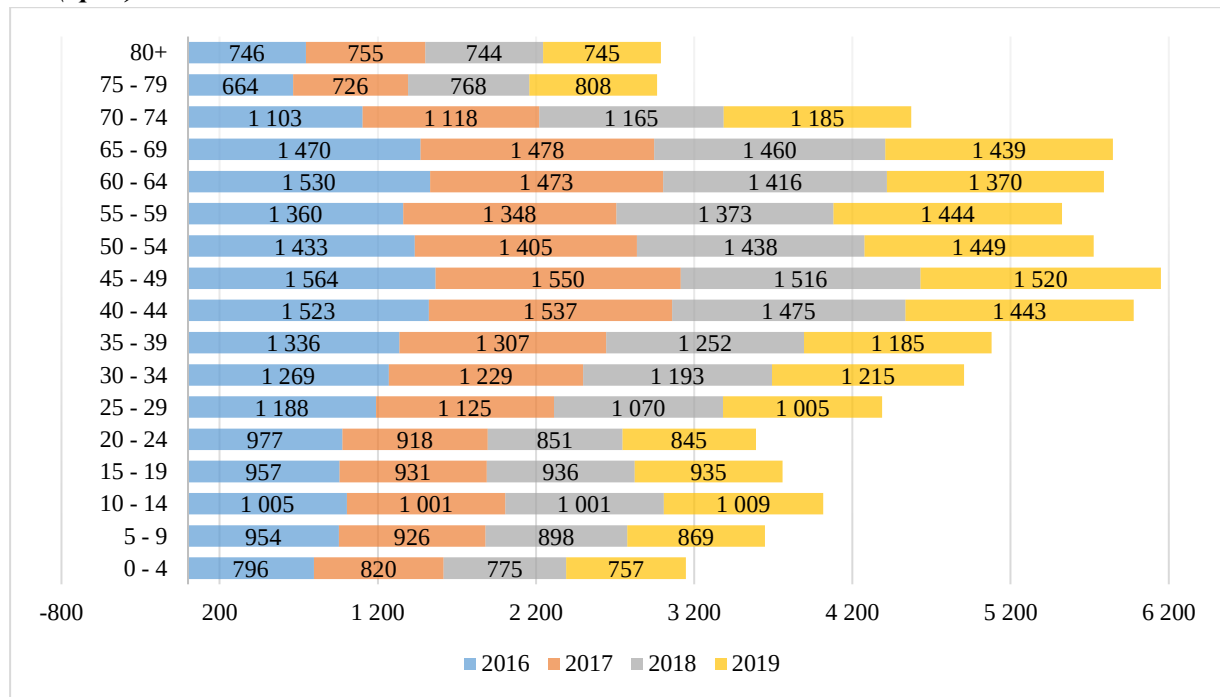

Източник: НСИ

Възrastовa структура на населението

В последните години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. Намалването на населението при различните възрастoви групи на територията на община Балчик варира между 2 и 15% за разглеждания период. Най-осезаемо е в групите между 25-29 г. (15,4%) и 20-24 г. (13,5%). Необходимо е да се предоставят възможности за реализация на младото поколение, за да може броят му на територията на общината да се стабилизира.

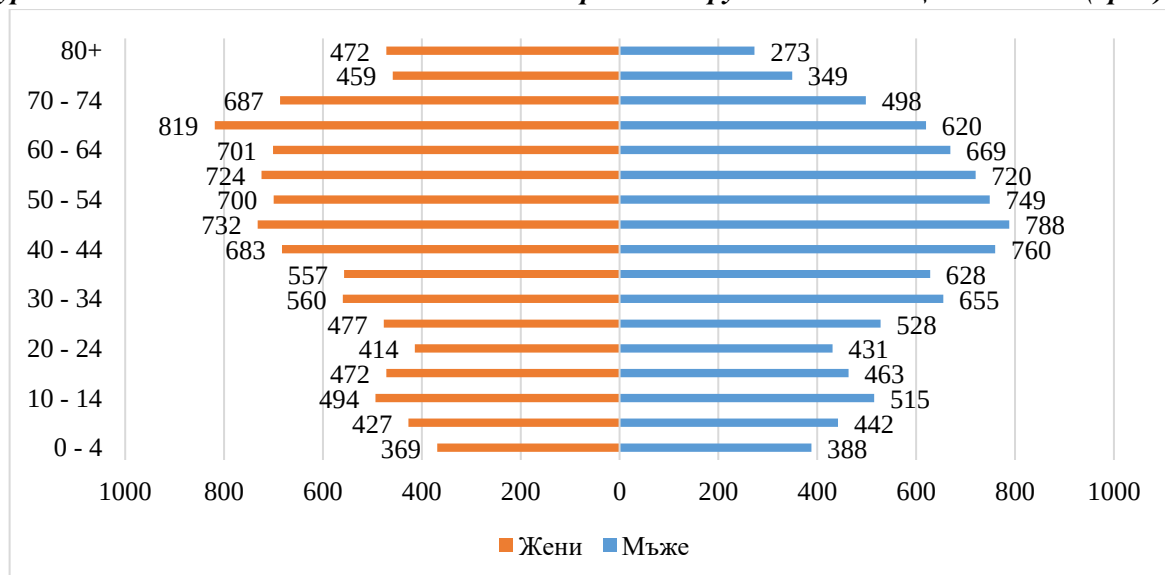
Фигура 29. Възрастoвa структура на населението в община Балчик за периода 2016-2019 г. (брой)

Източник: НСИ

В община Балчик към 31.12.2019 г. най-много жители има на възраст между 45-49 години (1 520 д.) и между 50-54 г. (1 449 д.). Най-малък е дялът на хората над 80 г. (745 д.) и между 0-4 г. (757 д.).

Фигура 30. Население към 31.12.2019 г. по възрастoви групи и пол в община Балчик (брой)

Източник: НСИ

Етническа структура на населението

Към настоящия момент е трудно да се изследва точно каква е етническата структура на населението, защото националното преброяване предстои, а данните от предходното, направено през 2011 г., със сигурност имат нужда от ревизия, което следва да бъде и предмет на бъдеща актуализация на ПИРО, когато данните са налични.

Според преброяването на населението през 2011 г., от всички жители на община Балчик 90,2% са отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност. Към българската етническа група са посочили, че принадлежат 67,8%. Вторият по численост етнос е турският – 16,5%, което е повече от процентното изражение за областта (област Добрич - 13,5%). Хората, които са се самоопределили като роми, са 11,7%, което ги прави третата по численост група в общината (за област Добрич те са 8,8%). С компактно население от турската етническа група са селата Ляхово, Соколово, Сенокос и др., а с ромско население – Оброчище, Преспа, Сенокос, Тригорци и др.

Образователна структура на населението

Този показател също се проследява при извършването на националното преброяване, затова данните са от предходния общински план за развитие.

Образователната структура на населението на 7 и повече навършени години на община Балчик следва тенденциите, които са и на областно ниво за увеличаване на броя и дела на населението с висше и средно образование (спрямо преброяването през 2001 г.).

Според последните данни 37,4% от населението на общината е със средно образование. Хората с висше образование са 11,3%, докато 29,1% са завършили само основно образование. Населението само с начално образование 13,7%.

Преобладаващата част от хората с висше образование са в гр. Балчик – 76,6%.

По отношение на грамотността (неумението да се чете/пише), община Балчик е със стойност под средното за областта – 2,2%, а за област Добрич е 3,3%, докато за страната е 1,2%.

2.3.2. Образователна характеристика

Детски градини

В община Балчик за учебната 2019/20 година функционират единайсет детски градини. Три от тях се намират в гр. Балчик и по една в селата: Стражица, Сенокос, Соколово, Дропла, Гурково, Кранево, Ляхово и Оброчище.

Таблица 16. Детски градини в община Балчик за учебната 2019/20 г.

Детска градина	Вид	Населено място
ДГ „Здравец“	Общинска	гр. Балчик
ДГ „Знаме на мира“	Общинска	гр. Балчик
ДГ „Чайка“	Общинска	гр. Балчик
ДГ „Мир“	Общинска	с. Сенокос
ДГ „Звездица“	Общинска	с. Соколово
ДГ „Радост“	Общинска	с. Стражица
ДГ „Добруджанче“	Общинска	с. Дропла
ДГ „Дъга“	Общинска	с. Гурково
ДГ „Веселите делфинчета“	Общинска	с. Кранево
ДГ „Ляхово“	Общинска	с. Ляхово
ДГ „Първи юни“	Общинска	с. Оброчище

Източник: РУО – Добрич

През годините се забелязва тенденция за намаляване на броя на записаните деца в детските градини. През учебната 2019/20 г. децата в детските градини са 580 бр., което е с 19% по-малко от учебната 2014/15 г. (716 бр.).

Броят на местата в детските заведения се задържа относително постоянен. Местата са напълно достатъчно да обхванат всички нуждаещи се. Това се проследява от показателя „места на 100“, който през целия период е над 100.

Педагогическият персонал плавно намалява, като през последните две учебни години е 67 души.

Таблица 17. Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Балчик (уч. години 2014-2020 г.)

Показател	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Детски градини – общо	13	13	13	13	13	13*
Деца (общо)	716	629	597	578	567	580
в т.ч. момичета	355	316	282	327	292	294
Места (общо)	766	766	766	756	756	756
на 100 деца	107	122	128	131	133	130
Педагогически персонал (общо)	73	72	73	69	67	67
в т.ч. детски учители	69	68	69	65	63	63
Групи в детските градини	33	33	33	33	33	32

Източник: НСИ

*По данни от община Балчик в общината функционират единадесет ДГ

Училища

През учебната 2019/20 година на територията на общината функционират общо 7 училища. От тях две са за средно образование, четири са основни училища и едно помощно (за деца с умствена изостаналост). ПУИ е единственото училище, което е с държавно финансиране. В общинския център има две основни училища и едно средно училище „Христо Ботев“. Обучаемите са около 1 094 деца от I до XII клас на територията на общината.

Таблица 18. Училища в община Балчик за учебната 2019/2020 г.

Училище	Вид	Населено място	Финансиране
ОУ „Васил Левски“	Училище, основно	с. Соколово	общинско
ОУ „Георги Раковски“	Училище, основно	с. Сенокос	общинско
ОУ „Антим I“	Училище, основно	гр. Балчик	общинско
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Училище, основно	гр. Балчик	общинско
СУ „Христо Ботев“	Училище, средно	гр. Балчик	общинско
СУ „Христо Смирненски“	Училище, средно	с. Оброчище	общинско
ПУИ „Акад. Т. Самодумов“	Помощно училище	с. Кранево	държавно

Източник: МОН – регистър на училищата

Поради промените в националната образователна система със Закона за предучилищното и училищното образование, обн., ДВ. бр.79 от 13 октомври 2015 г., драстично се променя системата, което влияе и на динамичния ред на показателите за учениците от V до XIII клас. Това прави данните преди учебната 2017/18 г. несъпоставими с тези в следващите години.

Въпреки това, могат да се направят няколко извода за училищата в община Балчик, както следва:

- Първо, броят на учителите намалява драстично през разглеждания период - от 138 на 103;
- Второ, броят на децата, обучаващи се в системата, намалява с още по-висок темп – от 1 647 до 1 094;
- Трето, броят на паралелките аналогично намалява.

Таблица 19. Паралелки, учители и учащи в община Балчик по класове

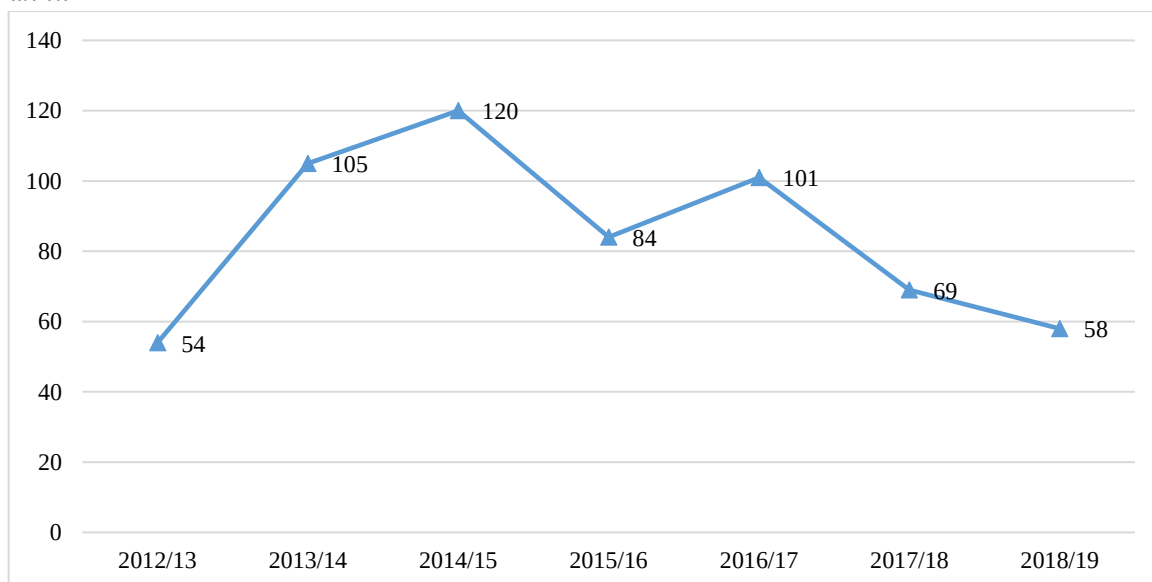
Показател\ Уч. година	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
I - IV клас						
Паралелки	43	38	29	32	29	27
Учители	54	53	55	53	59	50
Учащи	786	706	680	622	603	523
V - VIII*						
Паралелки	33	33	25	20	19	18
Учители	58	56	54	53	39	39
Учащи	711	623	626	485	468	437
IX - XIII*						
Паралелки	7	6	5	4	8	6
Учители	26	24	20	32	31	14
Учащи	150	142	121	103	136	134

Източник: НСИ

* Данните след 2017/18 не са съпоставими с предходните периоди.

Проблем пред повишаване на образователния ценз на населението е броят на напусналите училище. Официалните данни показват, че в община Балчик всяка година децата, които по една или друга причина са отпаднали от образователната система (между I-ви и VIII-ми клас), са средно 84 души, като в годините има пикове и спадове.

Фигура 31. Брой на напусналите ученици от I-ви до VIII-ми клас по учебни години в община Балчик

Източник: НСИ

* След учебната 2017-18 г. е до седми клас

2.3.3. Здравеопазване

Детски ясли

На територията на общината функционира една детска ясла, в която за 2019 г. има 20 места, които са на 50% заети. За разглеждания период 2014-2019 г. броят на децата, записани в яслите, не е постоянен и той варира през различните години. Обхватът на децата в детските ясли отново варира, като през 2019 г. той е 2,3%.

Таблица 20. Детски ясли, места и деца в тях и обхват на детските ясли в община Балчик за периода 2014-2019 г.

Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Детски ясли - общо	1	1	1	1	1	1
Места в детски ясли	26	20	20	20	20	20
Децата - общо	12	17	20	13	15	10
Момчета	8	10	7	7	7	5
Момичета	4	7	13	6	8	5
Обхват на децата в детските ясли*	2,5	3,6	4,1	2,7	3,2	2,3

Източник: по данни на НСИ

* Показателят се изчислява като отношение на децата, посещаващи самостоятелни детски ясли и яслени групи към ДГ, на 100 деца от населението на възраст до 3 години.

Болнична и извънболнична помощ

На територията на община Балчик има 18 лечебни здравни заведения през 2019 г. Лечебните заведения за болнична помощ са 4 бр., 1 многопрофилна болница, 3 специализирани болници, 5 бр. лечебни заведения за извънболнична помощ, 4 бр. медицински центрове и 1 самостоятелна медико-техническа лаборатория.

Към 2019 г. лекарите на територията на община Балчик са 60, медицинските специалисти по здравни грижи 110, а лекарите по дентална медицина 8 бр.

Таблица 21. Индикатори в сферата на здравеопазването

Индикатори в сферата на здравеопазването	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Лечебни и здравни заведения	14	16	12	14	16	18
Медицински кадри към 31.12.						
Лекари	65	63	64	61	63	60
в т.ч. общопрактикуващи	65	63	64	61	63	60
Лекари по дентална медицина	11	12	14	15	6	8
Медицински специалисти по здравни грижи	128	124	123	113	125	110

Източник: НСИ

На един лекар в община Балчик се падат 320 жители, при средно за областта 368 и за България – 236 д. Това показва, че община Балчик е с по-добър показател от област Добрич.

2.3.4. Социални услуги

В община Балчик са изградени и функционират:

- Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания;
- Център за обществена подкрепа;
- Център за социална рехабилитация и интеграция;
- Домашен социален патронаж.

Център за настаняване на от семеен тип за деца и младежи без увреждания – намира се в гр. Балчик. Това е социална услуга от резидентен тип, която се предоставя на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Потребители на социалната услуга са: деца до 18 годишна възраст, за които до момента на настаняването им в Центъра няма възможност за отглеждане в биологичното им семейство, семейство на близки и роднини, приемно семейство; лица от 18 до 29 години (младежи), за които не е възможно да бъдат подкрепени в семейството или да водят самостоятелен начин на живот. Капацитет на услугата 14 места. Основна цел на Центъра е предоставяне на подслон и здравословна среда, близка до семейната; осигуряване на плавен преход към реалния живот, както и изграждане на взаимоотношения с институции, със съседни и с общността в подкрепа на процеса на социална интеграция на децата и младежите.

Център за обществена подкрепа (ЦОП) – намира се в гр. Балчик. ЦОП Балчик предоставя комплекс от социални услуги, насочени към подкрепа и консултиране на децата и семействата от общността в зависимост от спецификата на техните нужди. Дейностите са обвързани с реинтеграция на деца; превенция на отклоняващо се поведение и отпадане от училище; подкрепа на деца с увреждания и жертви на насилие; обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от резидентна грижа; провеждане на кампании - работа с обществеността, с местни институции, с високо рискови общности; подкрепа на осиновяването и приемната грижа. Основна цел на Центъра е да даде възможност за равен старт на децата на територията на общината и региона.

Център за социална рехабилитация (ЦСР) – намира се в гр. Балчик. Центърът предоставя услуги в подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване. Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване и развитие на социалните умения и подкрепа на самостоятелния начин на живот.

В общината се предлага и **Домашен социален патронаж (ДСП)**. Към него се предлагат следните услуги: доставка на прясно приготвена храна, която включва супа, основно ястие с месо, ястие без месо и хляб ежедневно, а в петък се предоставя храна и за събота и неделя; санитарно обслужване на дома; медицинско обслужване на ниво медицинска сестра. Услугите на ДСП могат да ползват всички лица в пенсионна възраст и лица с увреждания с 50% и над 50% степен на увреждане определена от ТЕЛК.

На територията на община Балчик функционират и 25 бр. **Клуб на пенсионерите**, от тях 15 се намират в гр. Балчик, а останалите в 10 от селата (с. Безводица, с. Гурково, с. Дропла, с. Змеево, с. Кранево, с. Оброчище, с. Пряспа, с. Сенокос, с. Соколово, с. Храброво).

Проблем на социалните услуги, които са финансирани чрез оперативните програми, е, че те са неустойчиви и силно зависят от програмните цикли, както и от възможностите на съответните приоритетни оси/мерки. Това поставя в риск продължаващото им изпълнение, след приключване на проекта, защото се натоварва допълнително общинския бюджет.

Таблица 22. Предоставяни социални услуги и капацитета им в община Балчик, към август 2020 г.

Вид на обекта	Капацитет (бр. места)	Брой настанени/ползващи я лица
1. Услуги в общността (деинституционализирани обекти)		
1.1. Център за настаняване от семеен тип	14	14
1.2. Център за обществена подкрепа	40	40
1.3. Център за социална рехабилитация и интеграция	30	30
2. Други социални услуги		
2.1. Дирекция социално подпомагане	250	220

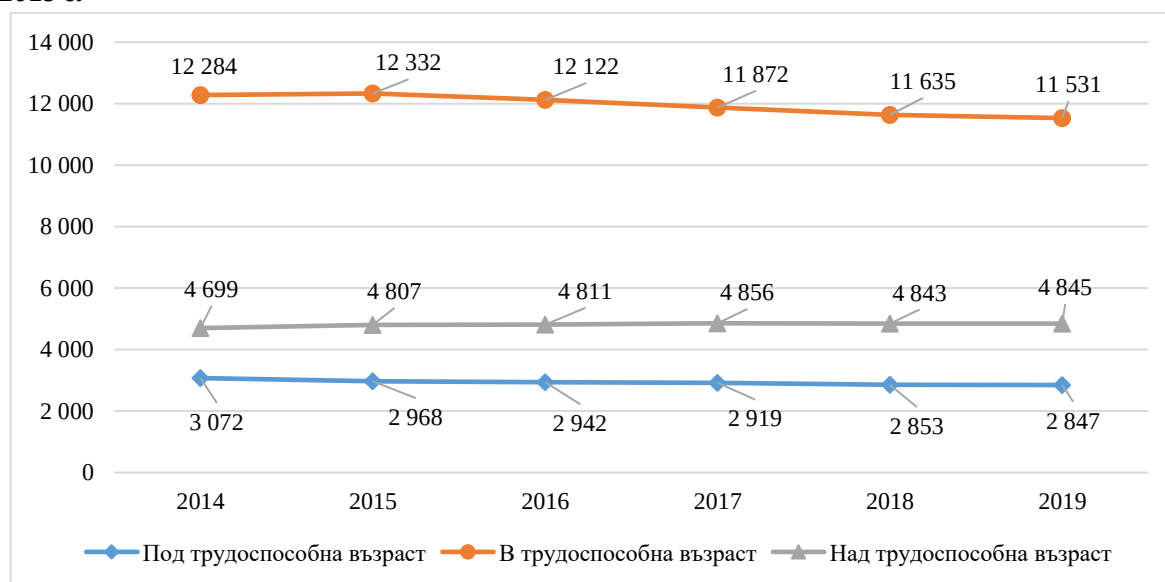
Източник: Община Балчик

2.3.5. Трудов пазар и безработица

Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар в община Балчик, защото намалява броя на хората в трудоспособна възраст. През 2019 г. те са 11 531 души, с което се регистрира спад от 753 човека (или 6,1%) спрямо 2014 г.

Тревожна е тенденцията и за намаляване броя на населението в под трудоспособна възраст, което се очаква да се включи в местната икономика в близко бъдеще. За периода 2014-2019 г. то е намаляло със 7,3% (или с 225 д.). Ако тези негативни процеси се задълбочат има опасност местното население да не може да осигурява необходимите кадри за общинската икономика.

Фигура 32. Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Балчик за периода 2014-2019 г.

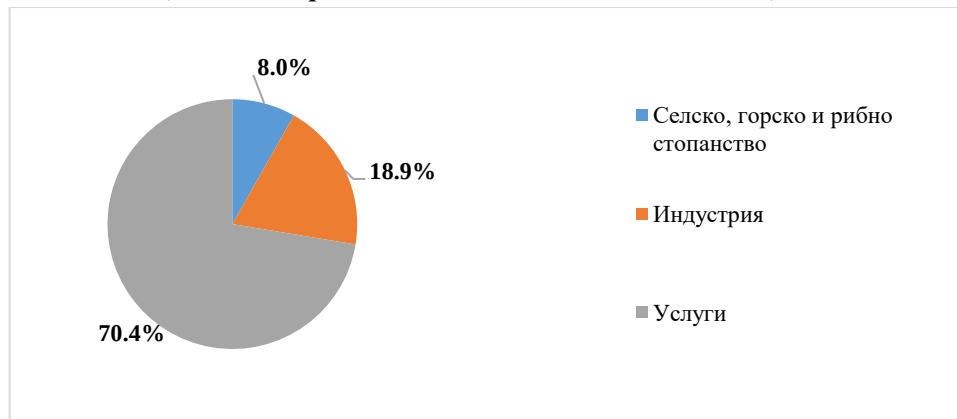
Източник: НСИ

Икономическа активност

Икономически активните лица са съвкупност от заетите на 15 и повече години и регистрираните в бюрата по труда.

Общият брой на заетите лица за 2018 г. е 7 015 д., като продължава тенденцията за покачване на броя им в местната икономика. От тях 70,4% (4 925 д.) са заети в сектора на услугите, 18,9% (1 369 д.) – в индустриалния сектор, и 8% (573 д.) – в аграрния сектор.

Фигура 33. Заети лица по сектори на икономиката за 2018 г. в община Балчик

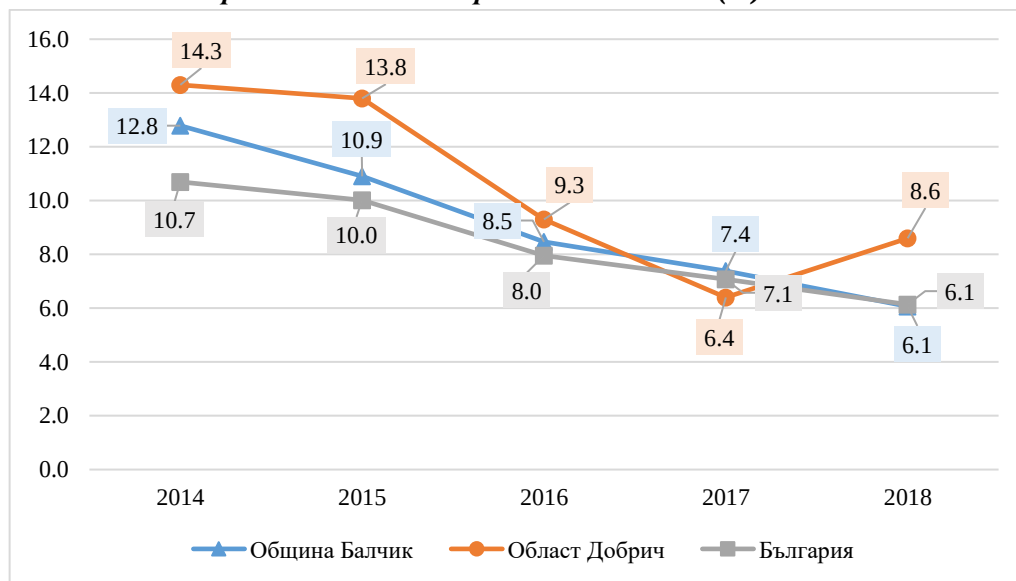

Източник: НСИ

Безработица

В периода 2014-2018 г. коефициентът на безработица намалява доста, както на общинско, така и на областно и национално ниво. През целия разглеждан период нивото на безработица е по-ниско в община Балчик от това на областно ниво. За 2018 г. безработицата е на едно равнище с тази за цялата страна.

Фигура 34. Коефициент на безработица при населението в трудоспособна възраст в община Балчик и по административни нива за периода 2014-2018 г. (%)

Източник: НСИ

* Забележка: показателят се определя като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда към икономически активното население 15-64 г., установено при Преброяване 2011 г.

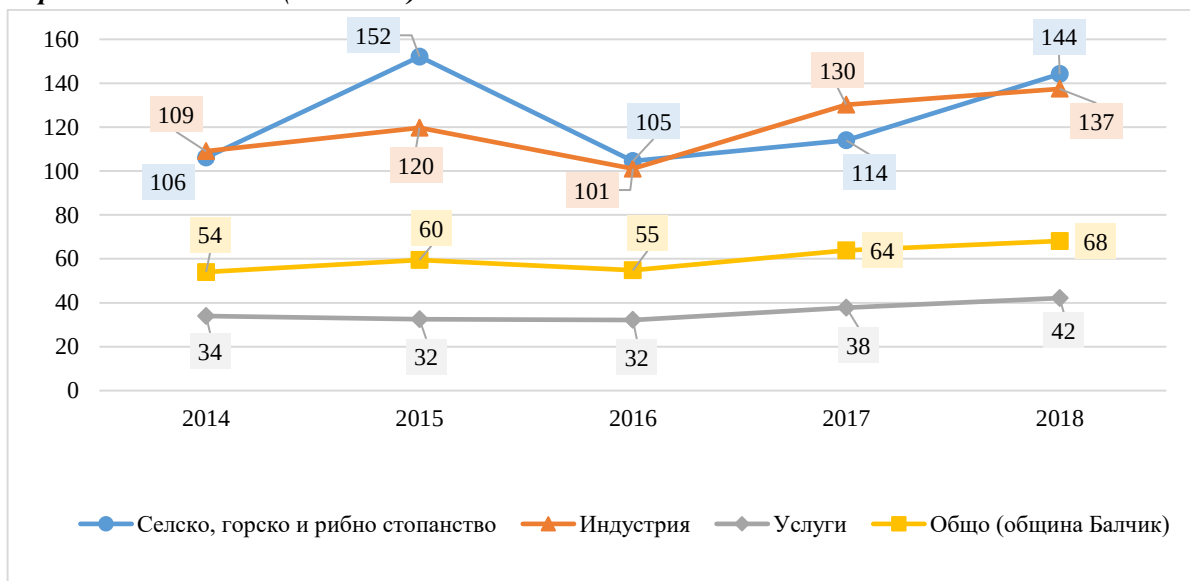
2.3.6. Производителност на труда

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор.

Данните за общината показват, че като цяло производителността на труда в местната икономика се увеличава през 2018 г. Един зает средно произвежда продукция за 68 хил. лв., което е с 14 хил. лв. повече от 2014 г. Производителността в първичния и вторичния сектор е по-висока от общата за Балчик, което показва потенциал на общината за развитие на селскостопанския и индустриален сектори.

Сектора на услугите бележи най-малък ръст. Производителността нараства най-много в аграрния сектор – с 38 хил. лв. повече от 2014 г. Производството в индустриалния сектор е с близки стойности до аграрния сектор.

Фигура 35. Произведена продукция на 1 зает по икономически сектори и общо за общината в периода 2014-2018 г. (в хил. лв.)

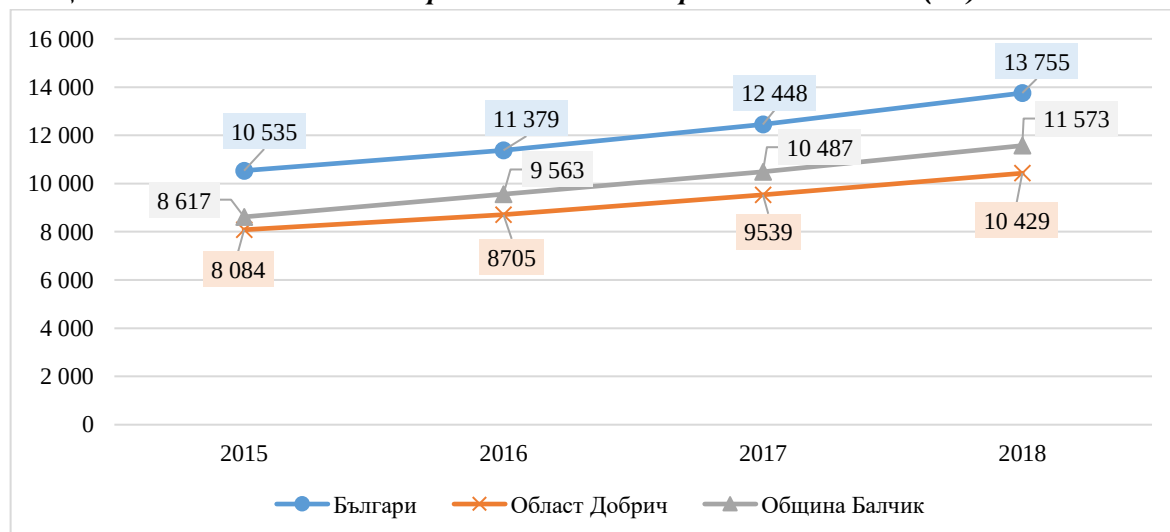

Източник: НСИ, собствени изчисления

2.3.7. Доходи на населението

Повишаването на заетостта, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дават възможност доходите на населението също да растат. Само за периода 2014-2018 г. средната заплата в общината се е повишила с 2 956 лв. и през последната година достига 11 573 лв. **Ръстът на заплатите е съизмерен с този за област Добрич и страната, което показва, че възнагражденията в икономиката на Балчик не отстъпват на другите административни нива.** Положително е, че като цяло **възнагражденията са по-високи от средните за областта, но са по-ниски от тези за страната.**

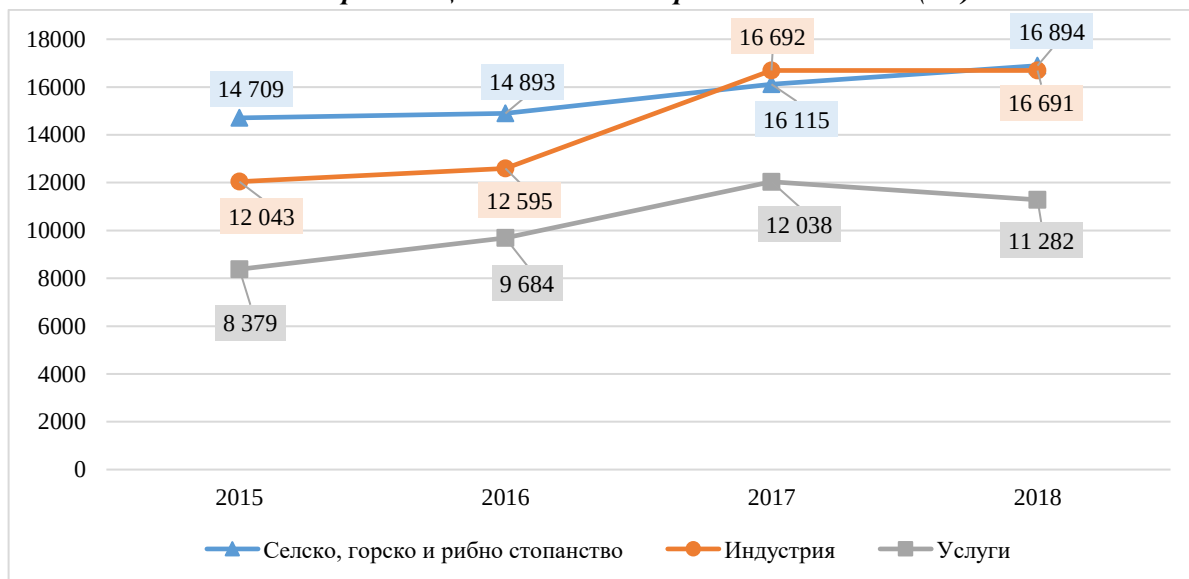
Фигура 36. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Балчик и по административни нива за периода 2015-2018 г. (лв.)

Източник: НСИ

Средната годишна заплата по сектори в общината се увеличава със сходни темпове. Прави впечатление, че средните заплати в секторите „селско, горско и рибно стопанство“ и „индустрия“ са доста близки, докато тази в сектор „услуги“ е значително по-ниска.

Фигура 37. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Балчик за периода 2015-2018 г. (лв.)

Източник: НСИ

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. Транспортна инфраструктура и достъпност

Транспортни коридори с национално и наднационално значение

През територията на община Балчик преминава един от важните европейски транспортни коридори – **Републикански път I-9**. Той е с направление север-юг и преминаващ по територията на 3 области: Добричка, Варненска и Бургаска (Р Румъния - Дуранкулак – Балчик – Варна – Бургас – Малко Търново – Р Турция).

Пътят преминава северно от гр. Балчик, завива на югозапад, слиза от Добруджанското плато при с. Оброчище и достига долината на Батова река. Продължава на юг по долината на реката, минава през западната част на к.к. „Албена“ и през с. Кранево, достига до черноморското крайбрежие и навлиза в област Варна.

Автомобилен транспорт и инфраструктура

През територията на община Балчик преминават участъци от републиканската пътна мрежа, както следва:

- **Първокласен път I-9 (Е 87)** (Р Румъния – Дуранкулак – Шабла – о.п. Каварна – Балчик – Оброчище – Кранево – Златни пясъци – Свети Константин – Варна – Старо Оряхово – Обзор – о.п. Слънчев бряг – Бургас – Маринка – Звездец – Малко Търново – Р Турция). Общата дължина на пътя, преминаващ през територията на община Балчик, е 30,4 км. Състоянието на пътя е много добро.

- **Второкласен път II-27** (о.п. Шумен – Девин – Нови Пазар – Владимирово – о.п. Добрич – Балчик – пристанище Балчик). Общата дължина на пътя, преминаващ през територията на община Балчик, е 26,6 км. Състоянието на пътя в по-голямата си част е добро.
- **Второкласен път II-71** (о.п. Силистра – Средище – Хитово – Карапелит – о.п. Добрич – Батово – Оброчище). Общата дължина на пътя, преминаващ през територията на община Балчик, е 6,9 км. Състоянието на пътя е добро.
- **Третокласен път III-902** (Оброчище – Кичево – „Свети Константин“ – Варна). Общата дължина на пътя, преминаващ през територията на община Балчик, е 5,7 км. Състоянието на участъка е много добро.
- **Третокласен път III-9002** (о.п. Каварна – Балчик – Момчил – Кремена – Дропла – Петлешково – Присад – Генерал Тошево). Общата дължина на пътя, преминаващ през територията на община Балчик, е 23,6 км. Състоянието на пътя е добро.

Републиканската пътна мрежа на територията на общината е съставена от приблизително 30,4 км първокласни пътища, 33,5 км – второкласни и 29,3 км третокласни. Състоянието на пътната настилка според класификацията е предимно добро и много добро.

Общинската пътна мрежа включва 102,6 км бивши четвъртокласни пътища и 28 км местна мрежа, обслужваща главно вилните зони.

Таблица 23. Дължина и състояние на пътната настилка на общинските пътища

Номер на пътя	Наименование	Дължина на територията на община Балчик, км	Състояние на пътя според изискванията
DOB1010	/III-902, Оброчище – Кичево /- Кранево - / I-9/	1,59	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (маркировката износена)
DOB1011	/I-9, Балчик – Оброчище/ - промишлена зона Балчик	0,98	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (маркировката износена)
DOB2001	/DOB1107, Храброво – Бобовец/ - Ляхово	9,05	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOB2002	/II-27, Добрич – Балчик/ - Безводица	0,28	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOB2004	/II-27, Добрич – Балчик/ - Стражица - Балчик	1,13	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOB2005	/III-9002, Дропла – Петлешково/ - Змеево	0,15	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOB2009	/III-902, Оброчище – Кичево/ - Рогачево	0,77	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOB3003	/II-27, Добрич – Балчик/ - Дъбрава	2	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)

Номер на пътя	Наименование	Дължина на територията на община Балчик, км	Състояние на пътя според изискванията
DOV3006	/III-9002/ - Кремена – ДЗС Кремена	0,93	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV3007	/DOV2142/ - Гурково - Тригорци	5,4	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV3008	/DOV2142, Гурково – Царичино/ - Брястово	0,87	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV3015	/II-71, Батово – Оброчище/ - м. Рибарника		Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV3016	/II-27/ - Балчик – Помпена станция	3,6	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV3160	/DOV1149, Топола – Балчик/ - Граница общ. (Каварна – Балчик) – к.к-с Тузлата - /DOV1149/	18,5	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV1107	/II-71, Добрич – Батово/ - Одърци – Граница общ. (Добричка – Балчик) – Храброво – Бобовец – Стражица - /DOV2004/	17,1	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – не отговаря (липсва маркировката)
DOV1047	/III-296/ - Василево – Балканци – Граница общ. (Генерал Тошево – Балчик) – Дропла – Преспа – Сенокос – Храброво - /DOV1107/	23,2	Наредба № 18/23.07.2001 г. – отговаря, Наредба №2/2001 г. – износена, нужда от освежаване

Източник: Община Балчик, август 2020 г.

Гъстотата на общинската пътна мрежа за общината е по-висока от средната за областта и страната. От общо 20 населени места, 15 се обслужват от общински пътища, изградени предимно с асфалтово покритие.

Конфигурацията на пътната мрежа е предимно радиална, насочена към общинския център. Напречните връзки между селата от средната зона на платото са недостатъчни. Селата Тригорци и Дъбрава са разположени тупиково, което затруднява връзките, както и организацията на обслужването с обществен транспорт.

Железопътен транспорт и инфраструктура

През територията на община Балчик няма изградена железопътна инфраструктура. Най-близката жп гара се намира в гр. Добрич.

Въздушен транспорт и инфраструктура

Непосредствено до града се намира **летателна площадка „Балчик“** (1935 г.). По време на Втората световна война летището се използва изцяло за военни цели от германската авиация срещу съветски цели, преди всичко подводници. Местоположението на летището (200 метра надморска височина и 400 метра от брега на морето) има своето особено военностратегическо

значение. Летището има лиценз за летателна площадка за граждански полети и на него могат да кацат само малки въздухоплавателни средства с тегло до 5 700 кг. Летището все още няма терминал за посрещане на пътници. Съществуват планове за превръщането му в локално летище за туристи предвид голф-игрищата и околните курорти.

Воден транспорт

Пристанище Балчик е част от пристанищен комплекс Варна. Изградено е и функционира от 1969 г. Нареща се на трето място по големина сред пристанищата по Черноморското ни крайбрежие. Разполага със 165 м кейове, оборудвани с два 5-тонни портални крана. Пристанището може да приема до 2 малки кораба (5000-6000 т.). За обработване на товарите се използват 1932 м² открити складови площи, граничен контролно-пропускателен пункт и 250 м вътрешен път. Товарите от и за пристанището се превозват с автомобилен транспорт. Профилирано само като товарно, през пристанището се осъществява само износ. От 1983 г. в град Балчик е изградено яхтено-рибарско пристанище с капацитет за 70 яхти.

2.4.2. Енергийна инфраструктура (електроснабдяване) и ВЕИ

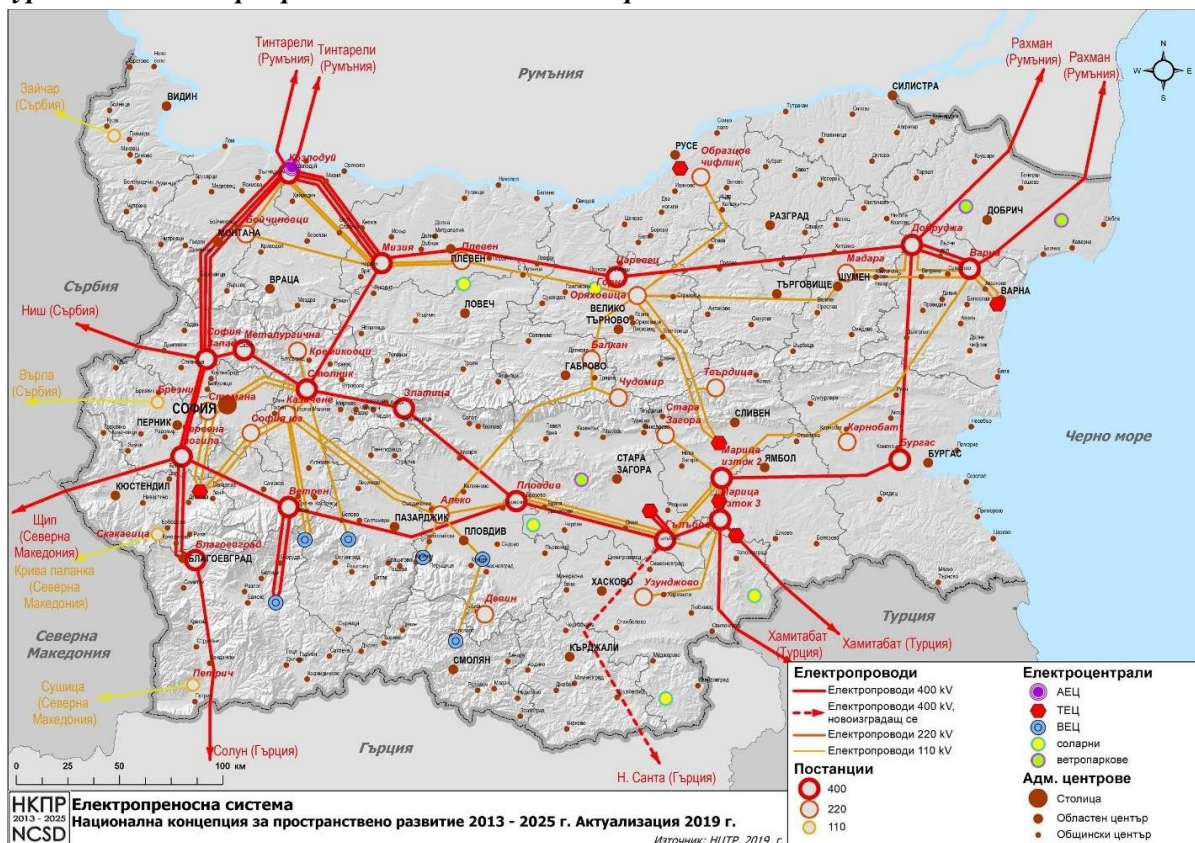
Електроенергийна инфраструктура

Електрозахранването на община Балчик се осигурява от общата електроенергийна система на страната посредством трансформаторните подстанции 110/20 кв - п/ст Балчик и п/ст Албена, във всяка от които инсталираните трансформаторни мощности са 2x25 кВА. Подстанция Балчик е включена двустранно в системата 110 кв, като има връзки с подстанция „Каварна“ и подстанция „Златни пясъци“ (през подстанция „Албена“).

Населените места се захранват от 20 бр. изводи 20 кв. от подстанциите, като електроразпределителната мрежа е добре развита, с изградени 230 бр. трансформаторни постове с общо 109 000 КВА инсталирана трансформаторна мощност.

Като цяло, електроенергийната мрежа е оразмерявана за товари, по-големи от сегашните и има възможност за допълнително натоварване, поне за вътрешната част на общината, но по крайбрежието интензивното ново строителство налага разширяването ѝ. Необходимо е изграждане на нови трансформаторни постове (мачтов тип) за вилните зони „Белите скали“, „Сборно място“, „Изгрев“, „Момчил“ и селата Кранево и Рогачево. Разширяването на мрежата налага и изграждането на възлови станции – в.с. „Кранево 2“ и в.с. „Рогачево“. Освен това, е необходима и поетапна реконструкция на мрежата НН за отделните квартали на Балчик и вилните зони, а също и за селата Кранево и Рогачево.

Фигура 38. Електропреносна система на България

Възобновяеми източници на енергия

За разработването на този раздел са използвани данни от Дългосрочна програма на община Балчик за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2017-2027 г.

Изградените в СИР мощности от ВЕИ представляват 15,2% от общото в страната, което нарежда региона на второ място (след ЮЦР) по усвояване енергията на ВЕИ.

В СИР се усвоява най-много ветровата енергия, като изградените мощности представляват 80% от всички в страната и област Добрич е на първо място в региона и за цялата страна.

Слънчева енергия

Разположението на региона в географско отношение (зона I) осигурява значителна амплитуда на слънчевата радиация попадаща на единица хоризонтална повърхност 1550 кВтч/м². За територията на България са определени общо три зони, които показват потенциала на слънчева радиация.

За района на гр. Балчик: средната януарска температура е 1,6 градуса, а средната юлска - 22,8 градуса. Средно годишната температура на въздуха е 11,8°C. Слънчевите дни в годината са 103.

Пряка е и връзката между изграждането на собствена фотоволтаична централа и опазването на околната среда, като важен ефект от тяхното приложение в община Балчик е намаляването на емисиите и на парниковите газове в атмосферата.

В община Балчик съществуват технологични възможности за оползотворяването на слънчевата енергия. Монтиране на съоръжения и системи за улавяне и усвояване на

слънчевата енергия върху 5 000 м² общинска собственост на територията на общината. Слънчевото отопление е конкурентно в сравнение с нагряването на вода чрез електричество. Енергийното потребление в бита и услугите може да бъде значително намалено чрез разширено използване на ВЕИ, предимно слънчева енергия, както в ремонтирани, така и в новопостроени сгради.

Вятър

Североизточният регион е с най-добри условия за усвояване на ветровата енергия и тук са изградени най-много от ВЯЕЦ в страната.

На територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: 5-7 м/с и >7 м/с.

Община Балчик попада в Зона В: голям ветрови потенциал – обхваща високопланинските райони, поречието на р. Дунав, Добруджа и Черноморието. Характеристиките на тази зона са:

- Средногодишна скорост на вятъра: 4-5 м/с;
- Енергиен потенциал: 300 - 999 W/м²; (около 3 500 кВтч/м² годишно);
- Средногодишната продължителност на интервала от скорости $\sum \tau$ 5-25 м/с в тази зона е 4 000 ч, което е около 45% от броя на часовете в годината (8 760 ч).

След извършен анализ на техническия потенциал на вятърната енергия е установено, че единствено зоните със средногодишна скорост на вятъра над 4 м/с имат значение за промишленото производство на електрическа енергия. Това са само 3,3% от общата площ на страната (нос Калиакра, нос Емине и билото на Стара Планина). Трябва да се отбележи обаче, че развитието на технологиите през последните години дава възможност да се използват мощности при скорости на вятъра 3.0 – 3.5 м/с.

Най-подходящи региони за изграждане на ветрови паркове са тези, в които преобладава ветрови ресурс със средна скорост на вятъра над 7 м/сек. В България има няколко зони, отговарящи на тези условия: регионът около нос Калиакра, Балчик, Каварна, около Сливен, билото на Средна и Западна Стара планина и др.

Геотермална енергия

На територията на община Балчик има няколко термални извора, но с ниски температури – до 32°C.

Биомаса

Неизползваните отпадъци от дърводобива и малоценната дървесина, която сега се губи без да се използва, могат да бъдат усвоени само след раздробяване на трески, дървесен чипс или преработване в дървесни брикети или пелети след пресоване и изсушаване. Производството на трески и дървесен чипс има значително по-ниски разходи от производството на брикети и пелети, при което се изисква предварително подсушаване на дървесината и е необходима енергия за пресоване. С оглед на това разработването на система за отопление на обществени сгради чрез подмяна на съществуващата технология с нова, работеща с дървесен чипс или трески и внедряването на оборудване за производство на същите, ще доведе до намаляване на разходите и увеличаване ефективността на отоплителните инсталации.

Голям неизползван потенциал имат селскостопанските растителни отпадъци. За балиране и транспорт на сламата има подходяща технология. Необходимото оборудване в голяма степен липсва и днес не се използва с пълния си капацитет.

Засега няма опит и специализирано оборудване за събиране, уплътняване и транспорт на стъбла от царевича, слънчоглед и други, но този проблем може да бъде решен в кратки срокове без големи разходи.

За отпадъците от овощните градини може да се използва оборудването, което ще надробява отпадъците от горското стопанство.

Газоснабдяване и топлофикация (газопреносна и газоснабдителна мрежа)

В ОУП Балчик се засяга и развитието на газоснабдяването. Балчик се захранва с природен газ от АГРС (Автоматична газоразпределителна станция) Генерал Тошево. Газопроводът преминава в сервитута на пътя от Генерал Тошево до Балчик през селата Петлешково, Змеево, Дропла, Кремена и Царичино. В селата няма присъединени потребители.

Прогнозата е в близките 15-20 г. газоразпределителна мрежа да се развие в целия град Балчик. Предвижда се изграждане и на районна отоплителна централа на газ за панелното строителство. Към к.к. „Албена“ също ще се изгради газопровод, който ще даде възможност за газифициране на селата Оброчище, Рогачево и Кранево. Въпреки развитието на инфраструктурата и възможността за газификация, ползващите природен газ или централно отопление на газ ще са не повече от 60% от населението, се прогнозира в плана.

2.4.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктури

Водопреносна и водоснабдителна мрежи

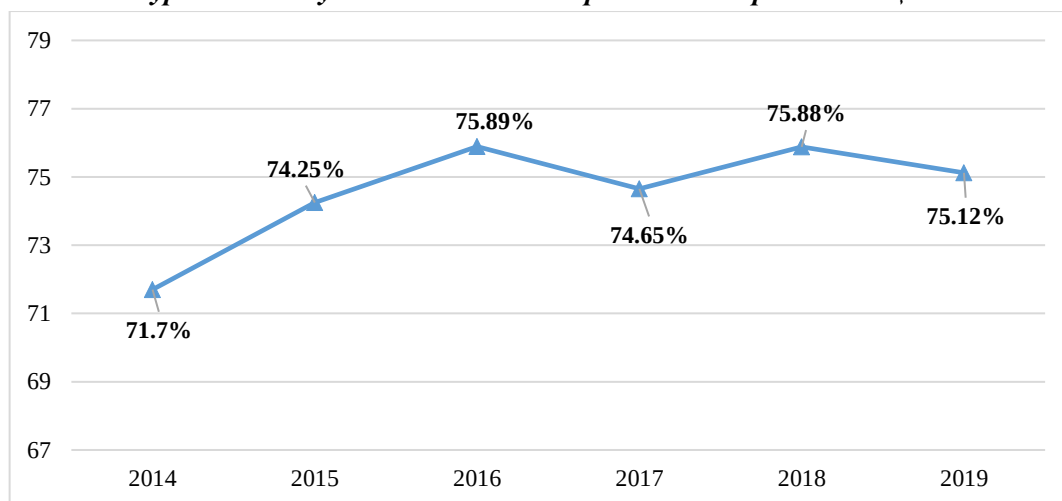
Питейна вода в община Балчик се добива от два водоносни хоризонта чрез каптирани извори и сондажни кладенци. Водоснабдяването на населените места и курортните комплекси се осъществява от водоснабдителни групи „Балчик“, „Оброчище“, „Дропла“ и множество водоизточници.

В гр. Балчик съществуват 88 броя водоснабдителни системи. Самостоятелно водоснабдяване имат селата Кранево, Оброчище и Църква. Някои села като Гурково и Тригорци се водоснабдяват чрез отклонение от магистралния водопровод от Шабленските сондажи към Добрич, пресичащ община Балчик от изток на запад.

Всички населени места в община Балчик са водоснабдени, няма населени места с режим във водоснабдяването, но относителният дял на полезно използваната от общата подадена вода непрекъснато намалява, поради лошото състояние на водопроводната мрежа, което е причина за чести аварии и големи загуби на вода.

През разглеждания период 2014-2019 г. се наблюдават големи загуби на вода по водопреносната мрежа – над 70%, като за 2019 г. е 75,12%. От 2014 г. до 2019 г. само през 2018-2019 г. са извършвани дейности по рехабилитация/изграждане на водопроводна мрежа – общо 8,24 км.

Фигура 39. Загуби на вода по водопроводната мрежа в община Балчик (%)

Източник: по данни на ВиК „Добрич“ АД

Канализационна мрежа и ПСОВ

Населените места в община Балчик имат ниска степен на изграждане на канализационната мрежа.

Дължината на изградената канализация общо е 84 км. за гр. Балчик, 10,3 км за с. Кранево, 2,5 км. за с. Оброчище и 15,5 км за к.к. „Албена“. Населението, включено към канализационната мрежа, е 13 742 броя жители за гр. Балчик, 800 бр. – за с. Кранево, 400 бр. – за с. Оброчище и 13 500 бр. туристи – за к.к. „Албена“.

През последните години не е изградена/рехабилитирана канализационната мрежа на територията на общината.

В община Балчик функционират 2 броя пречиствателни станции – ПСОВ Албена и ПСОВ Балчик, като ПСОВ Албена се реконструира 2010-2012 г. и обслужва с. Кранево, с. Оброчище и к.к. „Албена“. Съществуват 19 броя модулни локални пречиствателни съоръжения и ПСОВ.

В ПСОВ „Балчик“ се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Балчик, след което се заустват в Черно море на 240 м от бреговата ивица в район на съществуващо и перспективно ползване от крайбрежните морски води. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване, денитрификация и дефосфатизация на отпадъчните води.

В ПСОВ „Албена“ постъпват за пречистване отпадъчните води от канализационните мрежи на к.к. Албена, с. Кранево и с. Оброчище, като пречистените отпадъчни води се заустват на 500 м. южно от плажа на с. Кранево, на около 120 м. от брега в пояс на санитарна охрана в Черно море. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите без техническа възможност за отделянето на общ азот и общ фосфор.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

2.5.1. Атмосферен въздух

По данни на РИОСВ-Варна през 2019 г. на територията на община Балчик **не са установени превишения** на установените норми на емисии в атмосферния въздух от собствени и контролни измервания на емисии на средни вещества отделяни в атмосферния въздух. През 2019 г. са направени измервания на 17 обекта, които се намират на територията на общината.

Единствено по показател „фини прахови частици под 10 μm “ има най-високи и най-голям брой наднормени стойности, които са регистрирани през зимните месеци в резултат от използването на твърди горива в битовия сектор и характерните за сезона – високи скорости на вятъра и температурни инверсии, които създават условия за задържане и натрупване на атмосферните замърсители в приземния въздушен слой.

2.5.2. Води

Повърхностни води

Община Балчик е бедна на повърхностни течащи води. Хидрографската ѝ мрежа се формира от долните течения на реките Батова и Краневска.

Река Батова от с. Батово до вливане в Черно море с код BG2DO800R001 е в добро екологично състояние; предотвратяване на замърсяването и постигане на добро състояние по химични елементи – живак; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване на веднъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества; Река Екренска – от извора до понирането ѝ след с. Кранево с код BG2DO800R002 е в добро екологично състояние и добро химично състояние, с поставени цели: запазване на добро екологично и химично състояние и участък, в който има само малки водни течения и няма обособено водно тяло по смисъла на Рамковата директива за водите.

Подземни води

Подземните води са основният водоизточник за питейно водоснабдяване на общината. Те се отнасят към Варненския артезиански басейн.

В основните водоносни хоризонти на подрайона, според характера на вместващите скали и типа на празнините в различните части, подземните води се определят като: карстово-порови, пукнатинно-порово-карстови, порови, пластови.

„Порови води в кватернера на р. Батова“ с код BG2G000000Q002, „Карстово-порови води в неоген-сармат СИ Добруджа“ с код BG2G000000N044, „Карстово-порови води в неоген-миоцен-сармат Изгрев – Варна – Ботево – Батово“ с код BG2G000000N018, „Порови води в палеоген-еоцен Варна – Шабла“ с код BG2G000000PG026 са определени в добро количествено и лошо химично състояние, с поставена цел: постигане на добро състояние.

Подземни водни тела „Карстови води в малм-валанж“ с кодове: BG2G000J3K1040 и BG2G000J3K1041 (частично) са определени в добро количествено и добро химично състояние, с поставена цел: запазване на добро състояние.

Язовири

На територията на община Балчик има два язовира:

- Язовир „Ляхово“ в землището на с. Оброчище с площ 52,4 дка. и обем до 200 хил. куб. м. Завирява се от каптаж, а предназначението му е за напояване, рибовъдство и ретензия на високи води. Язовирът е собственост на Община Балчик.
- Язовир „Македонка“ е в землището на с. Гурково с площ 193,1 дка. и обем до 2100 хил. куб. м. Язовирът е собственост на Община Балчик и служи за ретензия на високите води.

Геотермални ресурси

Крайбрежието е богато и на минерални води. Най-значимо е находището на Албена – с дебит от 103 л/с, температура 28-30°. Водата е подходяща за питейни нужди, балнеолечение и профилактика. Находищата в Балчик, Кранево и Балчишка Тузла са с дебита съответно 6, 40 и 13,5 л/с и температура от 23° до 32°. В Тузлата има и лечебна морска кал с изчислени запаси от над 38 хил. т. Там е изграден и санаториален комплекс.

Морска вода

Крайбрежни морски води „от Каварна до н. Галата“ с код BG2BS000C1013 са определени в умерено екологично състояние и непостигащо добро химично състояние, с поставени цели: предотвратяване влошаването на екологичното състояние; опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро екологично състояние; предотвратяване на замърсяването и постигане на добро състояние по химични елементи – ДЕНР; предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване на веднъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

Община Балчик попада в определен район със значителен потенциален риск от наводнение „Черно море – Балчик“. Въз основа на интерпретиране на получената потенциална щета той е определен в средна степен на риска, за която строителството е възможно, но с ограничения, изхождащи от подробна преценка на функционалността и уязвимостта на обектите в застрашената територия, в контекста на потенциалната заплаха за обектите от наводнение. Не е подходящо за строителство на чувствителни обекти – болници, училища, администрация и подобни. Не се препоръчва да се разширяват застроените площи.

2.5.3. Почви и земни недра

През 2019 г. РИОСВ – Варна са обособили 31 пункта за мониторинг за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди на територията на област Варна и област Добрич. За оценяване на въздействието върху почвите на източници на замърсяване съгласно мониторинга на почвите по НАСМОС е извършен мониторинг на почви I-во и II-ро ниво. Вzeti са 54 почвени проби от 9 пункта за изследване на тежки метали. Данните от анализа показват, че съдържанието на метали и металоиди в почвите е под максимално допустимите и интервенционни концентрации за земеделски земи, определени в Наредба №3 от 2008 г.

През 2019 г. не са извършвани пробонабирания около складове за съхранение на негодни и залежали пестициди. Контролът за състоянието на складовете и Б-Б кубовете за съхранение на залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита през 2019 г. се извършва на база разпореждане на Областния управител на Добрич за участие в комисии със заинтересованите ведомства, включените в плана на екоинспекцията проверки на складове и ББ, както и по разпореждане от МОСВ-София.

Във връзка с плана по НАСМОС, през 2019 година са взети 54 проби от 9 пункта за органични замърсители, 54 проби от 9 пункта за пестициди от землищата на селата Крумово, общ. Аксаково, Орлова могила, общ. Добричка, Царичино, общ. Балчик, Пролез, общ. Шабла, Сноп, общ. Генерал Тошево, Бистрец, общ. Крушари, Житница, общ. Провадия, Камен дял, общ. Дългопол, Кривини, общ. Долни чифлик. Резултатите от анализа показват, че органичните

замърсители в почвите са под допустимия минимум. Не е извършван мониторинг на нефтопродукти.

В обхвата на РИОСВ – Варна не е констатирано замърсяване с тежки метали. От извършения мониторинг на почви е видно, че съдържанието на вредни вещества в почвата е под допустимия минимум.

През последните години се наблюдава тенденция за намаляване на замърсяването на земите и почвите поради факта, че се осъществява поетапно закриване и рекултивация на общински депа за битови отпадъци, както и ликвидиране на незаконните сметища.

Развитието на устойчиво високотехнологично земеделие, предполагащо оптимално използване на средства за растителна защита и торове, както и оптимизирането на технологичните процеси при обработката на почвата, водят до намаляване на вредните въздействия върху почвите и опазването им от деградационни и ерозионни процеси.

На територията на община Балчик не са установени земеделски земи, които да са трайно увредени, замърсени и негодни за селскостопански нужди – няма наднормено съдържание на вредни вещества в почвата; няма замърсяване на почвата с устойчиви органични замърсители; не е налична вредна киселинност.

2.5.4. РадиоекOLOGичен мониторинг и контрол. Шум

В община Балчик не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване.

По данни на РИОСВ-Варна на територията на община Балчик са правени измервания на 6 обекта, при които отклонения за влошаване на състоянието на шума не са отчетени.

2.5.5. Защитени зони и защитени територии. Биологично разнообразие

„Защитени зони“ е термин, въведен със Закона за биологичното разнообразие. Защитените зони се наричат местата от „Националната екологична мрежа“, което всъщност е НАТУРА 2000 в България. Защитените зони в България се обявяват във връзка с изискванията на Директивата за птиците и Директивата за местообитанията.

Защитени зони по ЗБР – Натура 2000 в община Балчик:

- **Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002061 „Балчик“**, обявена със Заповед № РД-130/10.02.2012 г. на министъра на околната среда и водите;
- **Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002082 „Батова“**, обявена със Заповед № РД-129/10.02.2012 г. изм. и доп. със Заповед № РД-81/28.01.2013 г. и Заповед № РД-389/07.07.2016 г. (ДВ бр. 59/2016 г.) и трите на министъра на околната среда и водите;
- **Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002097 „Белите скали“**, обявена със Заповед № РД-353/03.05.2012 г., изм. и доп. със Заповед № РД-816/12.12.2017 г. и двете на министъра на околната среда и водите;
- **Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000573 „Комплекс Калиакра“**, обявен със Заповед № РД-815/12.12.2017 г. на министъра на околната среда и водите;

- **Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000130 „Крайморска Добруджа“,** обявена със Заповед № РД-793/20.12.2018 г. на министъра на околната среда и водите;
- **Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000102 „Долината на река Батова“,** включена в Списъка на защитените зони, приет с РМС № 802/04.12.2007 г.;
- **Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000118 „Златни пясъци“,** включена в Списъка на защитените зони, приет с РМС № 122/02.03.2007 г.

В територията на община Балчик попадат и следните защитени територии:

- **Защитена местност „Ароматна матиола“,** обявена със Заповед № РД-442/21.05.2013 г. на министъра на околната среда и водите;
- **Защитена местност „Ботаническа градина – Балчик“,** обявена със Заповед № РД-130/27.01.2005 г. на министъра на околната среда и водите;
- **Защитена местност „Блатно кокиче“,** обявена със Заповед № РД-750/10.11.2009 г., изменена със Заповед № РД-553/24.07.2015 г. на министъра на околната среда и водите;
- **Поддържан резерват „Балтата“,** обявен със Заповед № 180/20.04.1978 г., изменена със Заповед № РД-482/18.02.1972 г., прекатегоризиран със Заповед № 391/15.10.1999 г., изменена със Заповед № РД-96 от 16.02.2006 г., с план за управление приет със Заповед № РД-1126/29.10.2004 г. на министъра на околната среда и водите;
- **Част от природен парк „Златни пясъци“,** обявена със ПМС № 2134/03.02.1943 г., допълнително със Заповед № РД-801/29.10.1979 г., Заповед № РД-278/10.04.1981 г. и двете на КОПС, прекатегоризирана със Заповед № РД-580/14.08.2001 г. на министъра на околната среда и водите.

В следващата таблица са показани площите на частите от общинската територия в и извън НМ и СО, попадащи под режими на защита, определени по реда на Закона за защитените територии (ЗЗТ), по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) защитени зони, включени в екологичната мрежа „Натура 2000“, както и по Закона за културното наследство (ЗКН).

Таблица 24. Обхват на териториите в община Балчик с особена териториално-устройствена защита

Територии с особена териториално-устройствена защита	Площ (ха)	Дял (%)
Защитени територии по ЗЗТ, в т.ч.	601,77	1,15
Природен парк „Златни пясъци“	219,62*	
Поддържан резерват „Балтата“	204,69**	
Защитена местност „Блатно кокиче“	152,15**	
Защитена местност Ботаническа градина	17,46	
Защитени зони по ЗБР (Натура 2000)	9 609,10***	18,35
Защитени територии по ЗКН	26,58****	0,05

Източник: ОУП Балчик

*част от парка в границите на община Балчик, по кадастрална карта

** по заповед за обявяване. Със заповед № РД-553/24.07.2015 г. на МОСВ от обхвата на ЗМ „Блатно кокиче“ са извадени ПИ с идент. 39459.507.406 и 39459.507.411 с обща площ 78,525 дка, които са определени като „урбанизирана територия без консервационна значимост“.

*** общинска територия, попадаща в обхвата на ЗЗ по ЗБР

****по кадастрална карта

През територията на община Балчик преминава културният коридор „Виа Понтика“ (*Via Pontica*). Той прекосява Р Турция, Р България и Р Румъния по Черноморското крайбрежие като историческо средище на морски култури (гърци, викинги, венецианци, генуезци) и сухоземни култури (скити, траки, даки, готи, българи, славяни, римляни).

„Виа Понтика“ е вторият по големина европейски миграционен път на птиците, които гнездят в Североизточна Европа и прелитат на юг през зимния сезон („древната небесна магистрала“ – делтата на река Дунав, резервата Сребърна, уникалните лонгозни гори около устията на реките Камчия и Ропотамо, проливите на Босфора и Дарданелите).

2.5.6. Управление на отпадъците

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен риск за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, се явяват едни от най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и в селското стопанство.

В община Балчик има действаща Програма за управление на отпадъците.

За постигането на основните принципи за чиста и здравословна среда в населените места, в домовете, в обществените заведения, на работните места в община Балчик е въведено организирано сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени места, вилни зони и урбанизирани територии. Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване се осъществяват от Общинско предприятие „БКС“, фирма „Глобъл Клинър“ ООД и к.к. „Албена“. Сметосъбирането и сметоизвозването се извършва по одобрен график.

Таблица 25. Образувани и събрани битови отпадъци от община Балчик през 2019 г.

	община Балчик			к.к. „Албена“		
	смесени битови	биораз-градими	общо	смесени битови	биораз-градими	общо
Общо (тон)	10 878,94	36,92	10 915,86	1 560,26	0	1 560,26

Източник: Отчет по изпълнението на Програма за управление на отпадъците за 2019 г. в община Балчик

Таблица 26. Генериран отпадък в община Балчик за периода 2016-2019 г.

Година	2016	2017	2018	2019
Количество депониран отпадък (тон)	11 476,62	11 505,57	11 504,5	10 915,86

Източник: Отчет по изпълнението на Програма за управление на отпадъците за 2019 г. в община Балчик

В община Балчик се използват цветни контейнери за разделно събиране на отпадъците.

Таблица 27. Количества разделно събрани отпадъци през 2019 г.

	Количество рециклируеми отпадъци от опаковки по материали	Хартия	Пластмаси 19 12 04			Черни метали (Fe)	Цветни метали (Al)	Стъкло
		19 12 01	PET	LDPE цветен	HDPE	19 12 02	19 02 03	19 12 07
Общо (тон)	13,23	6,74	1,435	0,015	0,125	0,010	0,045	4,86

Източник: Отчет по изпълнението на Програма за управление на отпадъците за 2019 г. в община Балчик

Таблица 28. Налични съдове за отпадъци по населени места за 2019 г.

Населено място	Контейнер тип „Бобър“	Кофи тип „Мева“	Кошчета
гр. Балчик	430	3 500	150
с. Оброчище	56	617	-
с. Кранево	240	500	60
с. Църква	40	-	-
с. Рогачево	50	-	-
с. Стражица	37	-	-
с. Сенокос	44	200	-
с. Соколово	27	291	-
с. Бобовец	2	56	-
с. Дъбрава	11	79	2
с. Безводица	8	191	2
с. Бобовец	2	50	-
с. Ляхово	7	115	-
с. Храброво	3	50	-
с. Змеево	8	150	-
с. Кремена	3	74	-
с. Преспа	6	95	2
с. Тригорци	3	67	-
с. Дропла	12	186	-
с. Царичино	15	165	-
с. Гурково	33	290	-

Източник: Отчет по изпълнението на Програма за управление на отпадъците за 2019 г. в община Балчик

През 2019 г. са закупени следните съдове:

- контейнер тип „Бобър“ – 45 бр.;
- кофа тип „Мева“ – 490 бр.;
- пластмасови кофи тип „Мева“ - 10 бр.;
- пластмасови контейнери тип „Бобър“ - 5 бр.;
- кошчета за отпадъци - 50 бр.;
- строителни контейнери - 3 бр.

От 13.05.2016 г. твърдите битови отпадъци се извозват и депонират на „Претоварна станция гр. Балчик“, изградена по проект „Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич“. Претоварна станция - гр. Балчик обслужва общините Балчик, Каварна и Шабла.

Депото за ТБО (твърди битови отпадъци), чийто собственик е общината, се намира в ПИ № 02508.542.180. През 2015 г. е проведена процедура за „Закриване и рекултивация на общинско депо“. След проведената процедура, през май 2016 г. е започнат първия етап на проекта - техническа рекултивация, която приключи през месец декември 2016 г. През 2020 година следва да бъде завършена и биологичната рекултивация.

Нерегламентираното депониране на отпадъци създава предпоставки за образуване на огнища на зарази и увреждане здравето на населението. Затова се вземат непрестанни мерки за

почистване и предотвратяване образуването на нови нерегламентирани сметища. Почистването на тези терени се осъществява с фадрома или друг вид техника. Извършват се проверки съвместно с РИОСВ-Варна. Служители от общинска администрация периодично извършват контролни проверки на потенциално застрашени места и бивши почистени нерегламентирани сметища.

През 2019 г. са почистени и бивши сметища от ОП „БКС“ - ул. „Стара планина“, кв. „Изток“, зад „Папас олио“.

2.6. ЖИЛИЩЕН СЕКТОР

Анализът на обитаването има социално-икономически характер, който изследва характеристиката на жилищата и на жилищните сгради, в които те са разположени и постигнатите нива на жилищно задоволяване и са особено актуални относно темите като енергийна ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници.

В община Балчик жилищните сгради към 31.12.2018 г. са 10 030 на брой, с полезна площ от 1 216 099 кв. м. По брой на стаите преобладават двустайни и тристайни жилища – общо 8 739 броя:

- Едностайни – 8,6%;
- Двустайни – 29,2%;
- Тристайни – 29,5%;
- Четиристайни – 16,8%;
- Петстайни – 7,1%;
- С шест и повече стаи – 8,8.

Таблица 29. Основни характеристики на жилищния фонд в община Балчик, 2018 г.

Жилищни сгради по материал на външните стени на сградата	
Общ брой жилищни сгради	10 030
Панелни	105
Стоманобетонни	750
Тухлени	7 825
Други	1 350
Жилищни сгради по вид собственост	
Общ брой жилища	14 879
Държавни и общински	217
Частни на юридически лица	1 601
Частни на физически лица	13 061

Източник: НСИ

По вида на конструкция най-голям дял от сградите са тухлени, а по вида на собственост – частни на физически лица.

Таблица 30. Структура по вид и предназначение на имотите общинска собственост

Вид на имота	Брой актове
Нежилищни сгради и части от сгради	75
Детски градини и ясли	14
Училища	13

Вид на имота	Брой актове
Здравни заведения	6
Читалища	9
Административни сгради	22
Жилищни имоти /къщи, апартаменти, общежития/	67

Източник: Стратегия за управление на общинска собственост на община Балчик 2020-2023 г.

Към края на 2019 г. жилищния фонд на Община Балчик се състои от 45 апартамента и 20 къщи. В тях са настанени крайно нуждаещи се от жилище граждани и техните семейства или общо 88 семейства.

Апартаментите са придобити преди повече от 30 години, а къщите - преди повече от петдесет години. През 2006 година община Балчик завърши строителството на жилищен блок с 20 апартамента, които са последните жилища, изградени от общината. Апартаментите, общинска собственост, са в сравнително добро състояние. Голяма част от наемателите продължават да считат, че поддържането на наетите жилища е задължение на общината.

Голяма част от апартаментите са разположени в сгради със собственост между общината и физически лица, което създава трудности при тяхното управление и поддръжка. Част от тях са на последни и партерни етажи в едропанелни блокове, с течове от фугите и покривните пространства, с мухъл по северни и западни фасади. Поради липса на средства от много години не е извършвано саниране по тези сгради.

Къщите общинска собственост са на бивши отчуждени собственици, както и одържавени имоти на румънски и турски изселници. С оглед максимално задоволяване на жилищните нужди на жителите на община Балчик, те все още се използват, макар че по-голямата част от тях са в много лошо състояние. Почти всички къщи се нуждаят от сериозно укрепване на конструкцията, при положение, че те все още продължават и ще продължават да се използват за жилища. Не във всички случаи това е целесъобразно, тъй като част от жилищата не подлежат на ремонт. През 2018-2019 г. три жилищни сгради са обявени за опасни и застрашени от самосрутване, като настанените в тях наематели са преместени в други общински жилища.

2.7. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

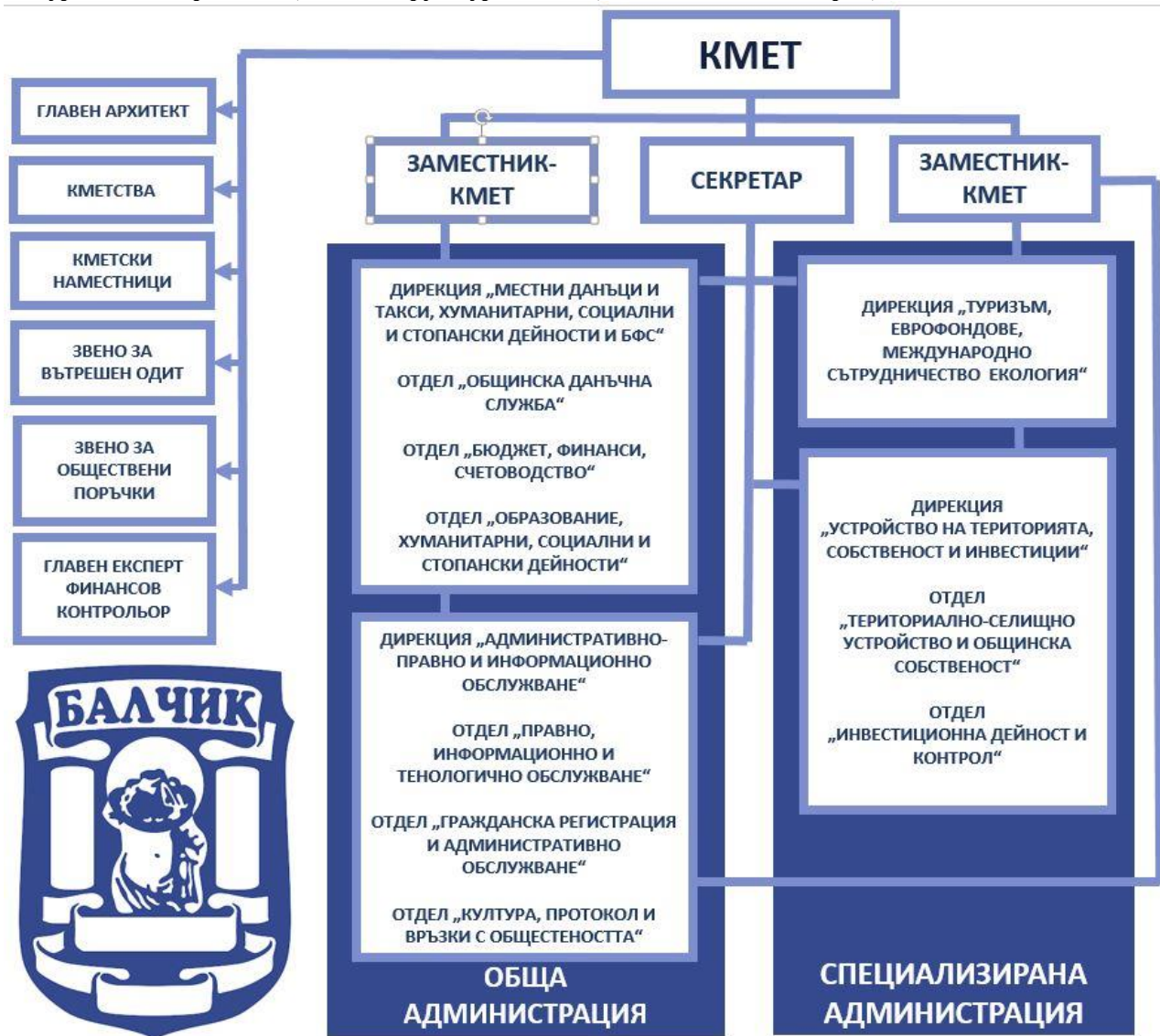
Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

2.7.1. Административна структура и организация на общинска администрация

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от „Устройствения правилник“, който е приет от Общинския съвет и е разработен съгласно принципите и изискванията, произтичащи пряко от разпоредбите на: Конституция на Република България; Европейска харта за местно самоуправление и Закон за местното

самоуправление и местната администрация; специализираната нормативна уредба, имаща пряко отношение към организацията и дейността на общинската администрация, както и правилници, наредби, вътрешни правила за дейността, действащи в рамките на административната структура и на територията на община Балчик. Действащите нормативни актове и правилници в административната структура на общината представляват добра основа за ефективно и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация.

Фигура 40. Организационна структура на общинската администрация в Балчик

Общинската администрация е обща и специализирана.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и двама заместник-кмета, отговарящи за следните сфери на общинската дейност, обединени в четири дирекции:

- Дирекция „Местни данъци и такси, хуманитарни, социални и стопански дейности и БФС“;

- Дирекция „Административно-правно и информационно обслужване“;
- Дирекция „Туризм, еврофондове, международно сътрудничество, екология“;
- Дирекция „Устройство на територията, собственост и инвестиции“.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 21 члена, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности. Към Общинския съвет функционират 7 постоянни комисии, а при необходимост по актуални проблеми се сформират временни комисии.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Администрацията е структурирана в дирекции, отдели и звена, а за определени задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти. Дейността на общинската администрация се осъществява от държавни служители и лица работещи по трудово правни отношения. В структурата на администрацията има организирано общинско предприятие - БКС. Основните отговорности на общинската администрация се изразяват в:

- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата;
- Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост включително училища, социални заведения, културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение;
- Изграждане и управление на общинските детски градини;
- Организация и развитие на културни дейности, вкл. развитие и управление на местни културни институти, изцяло или частично собственост или на подчинение на общината;
- Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдых, обекти на културно-историческото наследство;
- Защита на населението;
- Управление на общинските фирми и предприятия;
- Предоставяне на административни услуги на населението, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Управление на отпадъци.

2.7.2. Човешки ресурси

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината; Изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; Усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; Откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Балчик. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се

осъществяват специализирани обучения. Тези обучения се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите.

Числеността на общинската администрация е одобрена на Общински съвет по предложение на Кмета на Общината. **Общата численост на служителите в администрацията е 154 бр.** към 2019 г. Броят на служителите през разглеждания период 2014-2019 г. варира в границите между 155 и 171 души.

Таблица 31. Административен капацитет на община Балчик

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо служители	161	171	164	160	155	154
Служебно правоотношение	29	29	28	28	30	28
Трудово правоотношение	52	55	54	52	48	49
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	11	13	13	13	14	13
По служебно правоотношение – експертен	18	17	15	15	16	15
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	3	3	2	2	1	2
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	48	54	52	50	46	47
Временна заетост и стажове						
Общо						
Стажанти	0	0	0	0	0	0
Временно наети лица	0	0	0	0	0	0

Източник: Община Балчик

2.7.3. Политики, програми, проекти и инициативи

Действащи стратегии и програми

Общинският съвет на община Балчик е утвърдил следните програми и стратегии (*изброени са според реда на публикуването им в официалния сайт на общината (<http://www.balchik.bg>)*):

Стратегия за управление на общинската собственост на община Балчик за периода 2020-2023 г.

Стратегията за управление на общинската собственост на Община Балчик е изработена в изпълнение на чл.8, ал.8 от Закона за общинската собственост (Обн. ДВ.бр.44/1996 г., изм. ДВ.бр.94/2019 г.) на базата на задълбочен и всеотраслов анализ на състоянието, управлението и разпореждането с общинската собственост. Стратегията определя политиката за управление на общинската собственост за периода 2020-2023 г.

Общински план за развитие на община Балчик за периода 2014-2020 г.

Това е действащият в момента общински план за развитие на община Балчик, който ще бъде надграден и продължен през следващият планов период от настоящият План за интегрирано развитие на общината (ПИРО) 2021-2027 г.

Общинска програма за енергийна ефективност на община Балчик за периода 2017-2022 г.

Изготвянето на общинските програми за енергийна ефективност, както и на програмите за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници и биогорива е един от приоритетите

на кохезионната политика на Европейския съюз за периода до 2030 г. Чрез устойчиви енергийни проекти и стратегии за изпълнението на тези програми, кохезионната политика превръща екологичните предизвикателства - осигуряване качество на атмосферния въздух, намаляване изменението на климата и управление на ресурсите, във възможности за развитие на регионите и превръщането им в по-атрактивно място за инвестиции и създаване на нови работни места.

Дългосрочна програма на община Балчик за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2017-2027 г.

Документът е разработен в съответствие с Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ). Общинската програма е съобразена с развитието на Североизточен район за планиране, особеностите и потенциала на община Балчик за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива.

План за управление на водите в община Балчик за периода 2009-2022 г.

Общата цел на плана е да защити басейна на Черно море от замърсяване, в следствие заустването на непречистени канализационни и промишлени води, както и да минимизира влиянието на околната среда и рисковете за здравето на населението, живеещо и посещаващо въпросните области, обслужвани от новата ПСОВ и новата водоснабдителна система.

2.7.4. Състояние на гражданския сектор в общината

На територията на община Балчик са регистрирани и осъществяват дейност в различни направления следните неправителствени организации (НПО):

НПО в областта на социалната сфера, здравеопазване; култура и изкуство, опазване на околната среда, туризъм:

- Арт Проджект Тийм;
- БАЛЧИК;
- БЕЛИЯТ БРЯГ;
- ВИА ПОНТИКА 2010;
- ЗА БАЛЧИК;
- ЦЕНТЪР ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ „СЕВЕРОИЗТОК“;
- ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО ПИРИН - СЕНОКОС.

НПО в областта на спорта:

- БАСКЕТБОЛЕН КЛУБ-ЧЕРНОМОРЕЦ;
- ВОЛЕЙБОЛЕН КЛУБ БАЛЧИК;
- КЛУБ ЗА ВОДОМОТОРЕН СПОРТ ДИОНИС 95;
- МОРСКИ КЛУБ БАЛЧИК;
- СКЛА „ЧЕРНО МОРЕ-2005“;
- СПОРТЕН КЛУБ ПО БОКС И КИК-БОКС ФУРИОЗО;
- СПОРТЕН КЛУБ-ЗДРАВЕ И ДЪЛГОЛЕТИЕ-ЗДРАВЕЦ;
- ФУТБОЛЕН КЛУБ ЧЕРНОМОРЕЦ;

- ШАХМАТЕН КЛУБ БАЛЧИК;
- СДРУЖЕНИЕ ЗА РИБОЛОВ ЛЕФЕР;
- ФУТБОЛЕН КЛУБ „АЛБЕНА 97“;
- ФУТБОЛЕН КЛУБ ВИХЪР - С.

НПО в подкрепа на местния бизнес:

- МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА - БАЛЧИК.

НПО в други области:

- ТУР ИНФО.

2.8. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

Основен източник на достоверна информация за влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на община Балчик, област Добрич или Североизточен регион от ниво 2, които пряко или косвено могат да дадат отражение в социално-икономическото, екологическото и пространствено развитие на общината, е Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен регион от ниво 2.

Североизточният регион е разположен периферно на основната ТЕН-Т мрежа през територията на страната, но предимството му е, че граничи с двата големи международни водни басейна – директен широк излаз на Черно море (източна граница на страната) и близък достъп до река Дунав (чрез общата граница с област Силистра и пристанищата Силистра и Тутракан), което определя неговото геостратегическо значение. Регионът има пряк достъп до черноморските пристанища Варна (България) и Констанца (Румъния). Река Дунав е естествен воден път, който свързва страната и региона с 11 държави в Централна и Източна Европа.

В ИТСТР на Североизточен регион са планирани за реализиране важни транспортни проекти, които да осигуряват свързаността с другите региони и големи градове в страната и направленията на ТЕН-Т мрежата. Такива са доизграждането на мрежата от автомагистрала и първокласни пътища. Един от тези проекти преминава през територията на община Балчик и пряко ще оказва пряко влияние – **скоростен път „Варна – Шабла – Дуранкулак“**.

За преодоляване на вътрешнорегионалните различия и неравенства е важно подобряване на транспортната инфраструктура с регионално значение – пътища от 2-ри и 3-ти клас, както и на общинските пътища.

Проектите, които засягат община Балчик или ще се отразят положително, са:

- Изграждане на автомагистрала „Черно море“. Продължението на тази магистрала в посока Република Румъния, като скоростен път, който ще преминава през община Балчик.
- Изграждане и поддържане на регионални пътища, свързани с развитието на туризма в курортните селища и комплекси по брега (напр. Шкорпиловци – Бяла, Балчик – Кранево, Добрич – Албена).
- Реконструкция и рехабилитация на републикански път II-27 Нови пазар – Добрич – Балчик.

- Проучване на възможностите за осъществяване на линейна връзка (или съвкупност от линейни връзки – стандартна жп линия, теснолинейна, тип „леко метро“ или трамвай“) и осигуряване на ефективен, сигурен, безопасен и екологичен транспортен коридор в най-натоварените туристически зони по оста на урбанизация Бургас – Варна – Балчик – Каварна – Шабла и скоростен път Варна – Шабла – Дуранкулак.
- Изграждане на Индустриален парк Добрич (с логистична зона, високотехнологичен инкубатор, интермодален терминал, митница, силоси и зърнен терминал, индустриален парк, изграждане на модерно международно летище в близост до индустриалния парк).
- Изграждане на иновативен високотехнологичен парк – Варна.
- Изграждане на регионален газов хъб „Балкан“.

В ИТРС на Североизточен регион са описани територии с пространствен потенциал за развитие и съхранение на културното наследство. В община Балчик се намират следните обекти: Архитектурно-парков комплекс „Двореца“, Античен храм на Майката на боговете Кибела, „Късноантична и средновековна крепост в кв. „Хоризонт“, Исторически музей-Балчик, Етнографска музей, Художествена галерия, Взаимно училище, Текето „Акязълъ баба - Св. Атанасий“. Те следва да се разглеждат като елемент на интегрираното пространствено развитие.

2.9. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така се дават прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа, припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показатели, които са използвани в ПИРО Балчик за открояване на местните характеристики. **Това спомага за сравнението на част от изводите, направени в Анализа на районите, и този за целите на ПИРО.** Допълнително по отношение на **демографските показатели**, при изготвяне на ПИРО Балчик, **са съпоставяни с тези на областно и национално ниво**, за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност да бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за Балчик са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Балчик са по-негативни или обратното – по-благоприятни).

Таблица 32. Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализ на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ		
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.	Населението устойчиво намалява; Раждаемостта на 1000 д. е по-ниска от средното за страната; Високо ниво на смъртност (по-високо от средното за страната); Отрицателен естествен и механичен прираст.	Общината е със същите характеристики, но с по-лоши показатели.
Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 67,3% (2018 г.)	57% от населението в общината живее в града (2019 г.)	Общината е със същата характеристика като тази на национално ниво.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	Част от селата в община имат потенциал да привличат население в тях.	Общината е с по-добра характеристика от страната.
ТЕМА: ПАЗАР НА ТРУДА		
Коефициентът на икономическа активност нараства.	Отчетена е тенденцията за увеличаване броя на заетите в местната икономика и намаляване на населението в трудоспособна възраст.	Общината е със сходна характеристика с тази на национално ниво.
Заетостта на населението в най-активна възраст (15–64 години) бележи съществен ръст в СИР, но изостава от средната за страната в периода 2014-2018 г.	Икономическата активност нараства.	Общината е със сходна характеристика с тази на национално ниво.
Коефициентът на безработица намалява.	Коефициентът на безработица намалява.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Коефициентът на продължителна безработица намалява значително.	Трайно безработните лица намаляват в общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.

Заключения от Анализа на регионите	Заклучения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО-УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни) (при които над 50% от населението е в населени места от 5 до 50 хил. жители или общините са с център град от 5 до 50 хил. жители. Такива са 95 общини с центрове средни и малки градове) и слабо урбанизирани (периферни).	В ИТСР на Североизточен регион община Балчик е определена като „средно урбанизирана“ (междинна).	Общината попада измежду 95 общини, които са средно урбанизирани, над 50% от населението е в населени места от 5 до 50 хил. жители.
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСР на Североизточен регион община Балчик не попада в агломерационния ареал Добрич.	-
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нарастват.	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Добрич показателят нараства.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Нараства производителността на труда.	Нараства производителността на труда на 1 работник в община Балчик.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 91.83% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети).	Микро предприятията са 93,5% от всички в нефинансовия сектор, а малките – 5,6% (2018 г.)	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Атрактивността на българския туризъм се формира от културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	Община Балчик притежава богато културно-историческо наследство и природни условия за развитие на различни видове туризъм.	Общината притежава характеристики, определени в Анализа на районите за развитие на туризма.
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички деца.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Броят на учениците в страната намалява ежегодно. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците, учителите и паралелките намалява през последните години.	Общината е със сходна характеристика с тази на национално ниво.

Закljučения от Анализа на регионите	Закljučения от социално-икономическия анализ на ПИРО	Взаимовръзка
Увеличаване на броя на напусналите ученици през учебната 2018/19 г. – 13 394 ученика за страната.	За учебната 2018/19 година делът на преждевременно напусналите училище (до 7-ми клас) е 5,8%.	Общината е с по-лоша характеристика от националното ниво.
Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа	Увеличава се делът на подпомаганите лица в общината, както и разходите за тях.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Неравномерното териториално разпределение на мрежата от социални услуги по общини, неподходящата материална база.	Социалните услуги в общината са съсредоточени в гр. Балчик в подходяща материална база.	Общината е с подобна характеристика на националното ниво.
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електрооснабдени.	Електроенергийната мрежа в общината има достатъчно капацитет за поемане на нуждите на общината, но е необходимо изграждане на нови трансформаторни постове в някои от кварталите на гр. Балчик.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	В общината има газопреносна мрежа, но все още е ограничена и не покрива цялата територия на общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Изградените мощности от ВЕИ в Североизточен регион представляват 15,2% от общото за страната.	Балчик има голям потенциал за използване на вятърна и слънчева енергия.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Балчик.
Често срещан е проблема с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава качеството на живот на населението.	В община Балчик няма водоснабдителен режим.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Изключително високо ниво на загуби на вода (средно около 55%)	Загубите на вода се увеличават през годините – 75,1% за 2019 г.	Общината е с по-лоша характеристика от тази на национално ниво.
Значително по-големи количества образувани отпадъци на човек в България в сравнение с ЕС, ниска степен на рециклиране на битовите отпадъци.	В община Балчик има система за разделно събиране на отпадъците.	Общината е с по-добра характеристика от тази на национално ниво.
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		

Заключения от Анализа на регионите	Заклучения от социално-икономическия анализ на ПИРО	Взаимовръзка
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Балчик няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Но проблемът с отоплението на „твърдо“ гориво е характерен и за нея.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната	Състоянието на повърхностните води е добро.	Общината е с характеристика подобно на тази на национално ниво.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Балчик няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича все повече средства от ЕСИФ, което показва и повишаването на капацитета ѝ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Балчик.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират от Общината, почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на Балчик.	Изводите, направени в Анализа на районите, не са валидни за община Балчик.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН В АНАЛИЗА НА РЕГИОНИТЕ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОБЩИНА БАЛЧИК		
Изграждане на автомагистрала „Черно море“. Продължението на тази магистрала в посока Република Румъния като скоростен път, който ще преминава през община Балчик. Изграждане и поддържане на регионални пътища, свързани с развитието на туризма в курортните селища и комплекси по брега - Балчик – Кранево. Изграждане на Индустриален парк Добрич.	Общината има нужда от рехабилитация на общинска пътна и улична инфраструктури и такива дейности са заложили в Мярка 2.1. Подобряване на пътната и уличната инфраструктури и осигуряване на паркирането.	Подобряването на пътната инфраструктура ще подобри достъпа до общината, което ще има благоприятен икономически ефект.

3. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО ѝ

Североизточният регион обхваща северната част на българското Черноморско крайбрежие, част от източния дял на Стара планина, част от Лудогорието и Добруджа.

Североизточният регион е разположен периферно на основната TEN-T мрежа през територията на страната, но предимството му е, че граничи с двата големи международни водни басейна – директен широк излаз на Черно море (източна граница на страната) и близък достъп до река Дунав (чрез общата граница с област Силистра и пристанищата Силистра и Тутракан), което определя неговото геостратегическо значение.

През Североизточния регион минава една паралелна главна и една главна меридианна ос: Северната паралелна главна ос и Източната меридианна главна ос, както главната ос е по направление „северозапад – югоизток“.

Северната главна ос „запад – изток“ минава през (покрай) и свързва градовете София, Велико Търново, Шумен и Варна. В частта на Североизточния регион, оста се формира от пътните направления „Велико Търново – Шумен – Варна“ и жп линията „Горна Оряховица – Каспичан – Варна“, включени в широкообхватната TEN-T мрежа.

Другата основна ос, която минава през Североизточния регион, е оста Русе – Разград – Шумен – Варна. Тя е част от широкообхватната TEN-T мрежа както по отношение на автомобилната връзка, така и за жп връзката (Варна – Каспичан – Русе). Чрез нея се прави връзка между коридора „Рейнско–Дунавски“ от TEN-T мрежата и международен транспортен коридор Трасека (Европа – Кавказ – Азия).

Главната ос по направление „север – юг“ е Източната: Румъния/ ГКПП Дуранкулак – Варна – Бургас – ГКПП Малко Търново/Турция. Тя свързва българските черноморски икономически и туристически центрове с тези в южна Румъния (в района на Мангалия, Констанца и Мамаия) и Турция на юг. Тази ос е залагана в стратегическите документи на национално ниво в последните 30 години, но все още не е пълноценно развита. Към момента на изследването тя включва само пътни направления (без жп транспорт). Не е довършена и включената в нея АМ „Черно море“.

Възможности за съвместни инициативи на Община Балчик със съседни общини:

1. МИРГ Шабла – Каварна – Балчик

- Местна инициативна рибарска група – Шабла – Каварна – Балчик е форма на публично-частно партньорство с участието на общините Шабла, Каварна и Балчик. Местната инициативна рибарска група е учредена през 2010 г. и към 2020 г. действаща.

Дейностите на сдружението са насочени към:

- Повишаване качеството на живот в рибарската област „Шабла-Каварна-Балчик“;
- Поддържане на икономически просперитет на РО и добавяне на стойност към продуктите от риболов и аквакултури;
- Поддържане на заетостта в рибарската област и създаване на нови работни места посредством разнообразяване на дейностите или икономическо и социално реструктуриране на рибарската област с преодоляване на социално-икономическите трудности, настъпили в резултат на промени в сектор „Рибарство“;

- Подобряване качеството на околната среда в РО;
- Насърчаване на национално и международно сътрудничество между рибарските групи в РО.

2. МИГ Балчик – Генерал Тошево

Местна инициативна група Балчик – Генерал Тошево е форма на публично-частно партньорство със задължително участие на общините Балчик и Генерал Тошево.

3. Общините Балчик, Добричка, Тервел, Каварна, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево

- Действаща Регионална система за управление на отпадъците - регионалната програма обхваща управлението на отпадъците на съответните общини.

4. Общините Балчик, Каварна и Шабла

- Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в общините Балчик, Каварна и Шабла – оказване на подкрепа на хора с увреждания и хронични заболявания, и на възрастни хора, с ограничения или в невъзможност за самообслужване.

5. Общините Балчик и Каварна

- Изграждане на приют за бездомни животни.

4. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на общината и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието на базата на предложения по-горе социално-икономически анализ на територията. Използвана е общата матрица за този вид анализ, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни), и външните фактори (възможности и заплахи). В SWOT анализа са представени изводите и препоръките, които са произлезли от аналитичната част на ПИРО.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Природогеографска характеристика - Благоприятно местоположение – граничи с Черно море, в близост до 2 областни града – Добрич и Варна; - Наличие на минерални извори и лечебна морска кал; - Наличие на курортен комплекс; - Плодородни почви; - Благоприятни природни условия за развитие на селско стопанство и туризъм.	Природогеографска характеристика - Недостатъчно количество валежи, под средното за страната; - Липсата на високи оградни планини и близостта на морето позволяват нахлуването на северните и северозападните студени ветрове.
Население Механичният прираст в някои години е положителен.	Население - Отрицателни естествен и механичен прираст; - Намаляване на населението в трудоспособна и под трудоспособна възраст; - Намаляване на населението в селата.
История и културно наследство - Наличие на археологически и архитектурни обекти на културното наследство от различни исторически периоди; - Единственият открит досега храм на Кибела в източната част на Балканския полуостров, най-добре запазеният елинистически храм в България и единственият в света толкова добре съхранен храм на богинята-майка; - Архитектурно-парков комплекс „Двореца“; - Богат културен календар; - Добре изградена мрежа от читалища с традиции, разнообразна дейност, с изградени читалищни библиотеки.	История и културно наследство - Липса на реклама за туристическия потенциал, който притежава общината, освен морския туризъм; - Липса на достатъчно финансови средства и възможности за реализиране на проекти за технологично обновление на читалищата.
Инфраструктурно развитие - През общината преминава първокласен път I-9, който обслужва крайбрежното направление Румъния – Дуранкулак – Балчик – Варна – Бургас – ГКПП Малко Търново – Турция; - Наличие на пристанище; - Наличие на летателна площадка; - Наличие на газопровод на територията на общината.	Инфраструктурно развитие - Липса на жп линия; - Големи загуби на вода по водопроводната мрежа; - Ниска степен на изграденост на канализационна мрежа в селата; - Недостатъчно са преките връзки между крайбрежието и платото в цялата източна част от територията на общината.
Икономика Общината е на второ място в областта по брой на активните нефинансовите предприятия;	Икономика - Намаляване на броя на нефинансовите предприятия; - Намаляване на РДМА;

- Увеличаване на броя на заетите; - Увеличаване на произведена продукция; - Значително по-добри показатели в сравнение с областта; - Силно развита туристическа функция на крайбрежието; - Развит туристически отрасъл; - Стабилен аграрен сектор.	- Сезонен туризъм – през летните месеци; - Голям леглова база, от която целогодишно активна е само 8,6%.
Пазар на труда - Увеличаване на броя на заетите; - Намаляване на безработицата; - Производителността на труд на 1 човек се повишава.	Пазар на труда - Намаляване на хората в трудоспособна и под трудоспособна възраст; - Недостиг на квалифицирани кадри през летния сезон.
Социална сфера и човешки ресурси - Добре развито здравно обслужване - 18 лечебни здравни заведения: лечебни заведения за болнична помощ - 4 бр., 1 многопрофилна болница, 3 специализирани болници, 5 бр. лечебни заведения за извънболнична помощ, 4 бр. медицински центрове и 1 самостоятелна медико-техническа лаборатория; - Добра осигуреност с лекари; - Развити социални услуги; - Неграмотното население в общината е под средното за областта.	Социална сфера и човешки ресурси - Липса на професионална гимназия; - Намаляване на броя на учителите; - Голям дял на учениците, които са напуснали образователната система; - Социалните услуги са съсредоточени на територията на гр. Балчик.
Екологично състояние - Съхранена природна среда с характерни ландшафтни качества, богато биоразнообразие и богати рекреационни ресурси; - Добро екологично състояние на повърхностните води; - Добро екологично състояние на подземните води; - Регионална система за управление на отпадъците; - Много добро състояние на радиационната обстановка.	Екологично състояние - Умерено екологично състояние на морската вода; - Общината попада в район със значителен потенциален риск от наводнения; - Най-сериозен замърсител е битовото отопление.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
- Въвеждане на по-ефективни производства на базата на „кръгова икономика“ и иновации; - Намаляване загубите на вода; - Добри предпоставки за използване на ВЕИ; - Наличие на летателна площадка „Балчик“; - Увеличаване на газоразпределителната мрежа на територията на цялата община; - Развитие на морската индустрия; - Активно участие в Черноморско икономическо сътрудничество; - Използване на защитените зони и територии за алтернативен туризъм, щадящ околната среда; - Подобряване на туристическото предлагане чрез съчетаване на морския туризъм с туристически дейности във вътрешността	- Демографски спад и застаряване на населението в значителни части от общината, особено интензивно в периферните части на общината; - Задълбочаване на миграционните процеси и демографската криза; - Компрометиране на природно-рекреационния ресурс и качествата и устойчивостта на околната среда на крайбрежието вследствие на прекомерно туристическо натоварване на крайбрежната ивица; - Поява на рискове от непредвидими природни и обществено-политически събития; - Продължаване на негативните тенденции, свързани с изменение на климата – риск от

на региона – климатичен, ловен, селски, еко, вело-, конен, културен, познавателен туризъм и др.; ▪ Реклама на общината чрез Единната система за туристическа информация (ЕСТИ): ○ „Регистър на туристическите фестивали и събития“ - http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx ○ „Регистър на туристическите атракции“ - http://rta.tourism.government.bg/TARegister.aspx ▪ Възможност за сътрудничество и съвместни проекти между общинската администрация, гражданските организации и заинтересовани страни; ▪ Използване на експертния капацитет на общинските служители за реализацията на проекти; ▪ Изпълнение на различни видове проекти, вкл. по сложност, позволяващи ускорена реализация на проекти в новия програмен период; ▪ Реализиране на съвместни проекти със съседни общини; ▪ Реализиране на публично-частни партньорства; ▪ Привличане на млади хора, които могат да работят от вкъщи през интернет.	засушаване, ветрова ерозия, морска абразия и ново активизиране на свлачищната дейност; ▪ Високи изисквания за кредитиране на бизнеса; ▪ Липса на проектно финансиране за социалните услуги; ▪ Незадоволително състояние на материално-техническата база на читалищата. ▪ Силно амортизирани ПСОВ; ▪ Тенденция за намаляване на дейността на съществуващи граждански организации (НПО).
--	---

5. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

5.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Структурата на стратегическата част ПИРО Балчик съответства на изискванията на „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ на МРРБ и не противоречи на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на община, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и с постановките на кохезионна политика на ЕС за периода 2021-2027 г. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането „Мисли глобално – действай локално“. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на действащите сега Стратегия „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020 г., като ги адаптира към бързо променящите се реалности.

Визията, целите, приоритетите и мерките на стратегическата част на ПИРО Балчик са хармонизирани с предвижданията на НСРР (2012-2022) и АНКПР (2013–2025), както и с Националната програма за развитие „България 2030“ и секторните стратегии в страната. ПИРО се рамкира от Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за периода 2021-2027 (ИТСР). **В основата на подхода е промяна на фокуса от подкрепа на населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции.** Достойнство на настоящия документ е, че той отчита и доразвива успешните начинания на ОПР Балчик (2014-2020) и насочва усилията и ресурсите в посока към надграждане на успешните инициативи и преодоляване на негативните тенденции в социално-икономическото, културното и пространственото развитие на общината.

Стратегията на настоящия ПИРО е изградена съобразно утвърдените теоретични модели и съвременни практики в сферата на стратегическото планиране на местното развитие. Приложено е съчетание от няколко основни принципа.

Публичност. Стратегията е формулирана съвместно с множество представители на община Балчик, чрез проведените анкетно проучване и публично обсъждане на плана.

Съгласуваност. ПИРО на Балчик успешно заема своето място сред системата за планиране в ЕС и България, като съответства, интерпретира и конкретизира предложенията на документите от по-високо ниво.

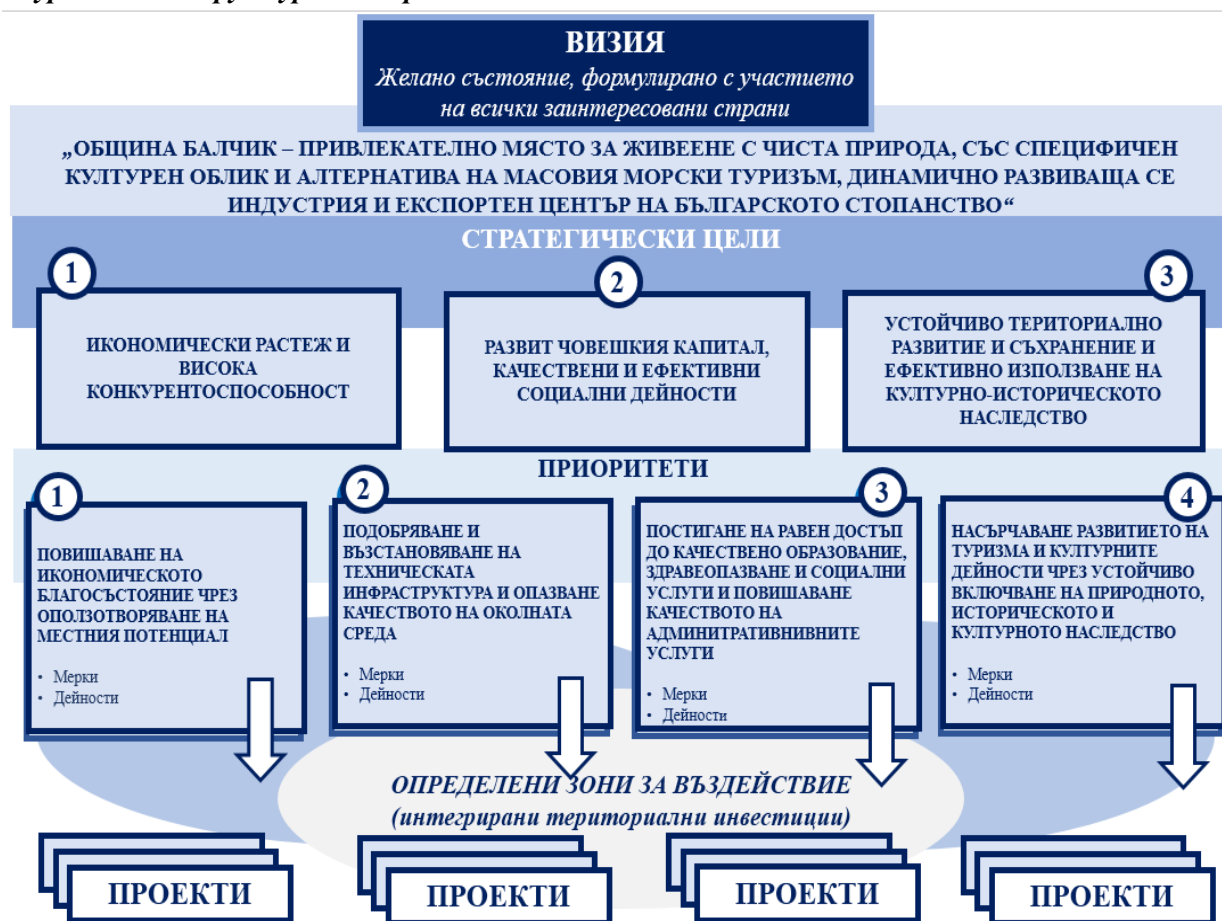
Съсредоточеност. Приоритетните области от стратегията позволяват ясен фокус на усилията и ресурсите в оптимален брой допълващи се направления за общинското развитие.

Обвързаност. Използван е съвременният интегриран подход за планиране, като отделните дейности са обвързани помежду си и съвместно подобряват определени аспекти от общинското развитие.

Аргументираност. Структурирането и съдържанието на стратегията се основава на закономерностите в местното развитие, обобщени от общественото мнение и синтезираните резултати от проведения анализ.

Оперативност. Стратегията завършва със съвкупност от мерки, чиито конкретни дефиниции дават възможност за предприемането на ясни действия и реализация на мотивирани проекти през следващите седем години.

Фигура 41. Структура на стратегическата част на ПИРО Балчик

Източник: Авторски колектив ПИРО Балчик 2020 г.®

5.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Визията за развитието на общината до 2027 г. отразява кратко и ясно представата на жителите на община Балчик за желаното състояние на икономиката, физическата среда и обществените отношения. Тя е формулирана в резултат на широка обществена дискусия със заинтересованите страни, резултатите от допитването на населението и цялата местна общественост. По този начин в нея се отразяват точно действителните потребности на хората

за развитие на ключовите икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда. Добре формулираната визия очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

5.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Приетата визия, представлява желаното и постижимо състояние на община Балчик към 2027 г. и определя насоката за структуриране на стратегическата част на плана и рамката за неговото изпълнение:

ОБЩИНА БАЛЧИК – ПРИВЛЕКАТЕЛНО МЯСТО ЗА ЖИВЕЕНЕ С ЧИСТА ПРИРОДА, СЪС СПЕЦИФИЧЕН КУЛТУРЕН ОБЛИК И АЛТЕРНАТИВА НА МАСОВИЯ МОРСКИ ТУРИЗЪМ, ДИНАМИЧНО РАЗВИВАЩА СЕ ИНДУСТРИЯ И ЕКСПОРТЕН ЦЕНТЪР НА БЪЛГАРСКОТО СТОПАНСТВО

5.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

В настоящата разработка се отчита разбирането, че стратегията (цялостната философия) на ПИРО Балчик следва да бъде в съответствие с документите, които имат отношение към този тип планове за териториално и урбанистично развитие. Такива са:

- Лайпцигската харта за устойчивите европейски градове;
- Декларацията от Толедо;
- Териториалния дневен ред на ЕС 2030;
- Действащи стратегически и планови документи на различно териториално ниво за настоящия планов период 2014-2020 г.;
- Нови (приети и в проект) стратегически документи за следващия планов период - 2021-2027 г., а именно: Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“; Актуализираната концепция за пространствено развитие до 2025 г., Обща стратегическа рамка на ЕС – Петте цели за Европа; Новата кохезионна политика до 2027 г.; Новите регламенти и бюджетът за този период. Непосредствено и пряко въздействие ще окаже рамката, зададена от Интегрираната стратегия за развитие на Североизточен регион за периода от 2021 до 2027 г.

В контекста на тези стратегически документи и изисквания, Стратегията на ПИРО Балчик е свързана с идеята да се координират всички действия и възможни ресурси – финансови (с капиталов и др. характер), материални, строителни, човешки, организационни и др. за постигане на целите и задачите на плана, а именно – адаптиране на жизнената среда към възможностите за благоприятни условия за живот и трудова дейност.

Фигура 42. Актуална схема на регионалното и пространствено планиране

Източник: Авторски колектив ПИРО Балчик 2020 г.®

Стратегията на ПИРО Балчик се базира на:

- Използване на резултатите от целевия и проблемен анализ;
- Резултатите от анкетното проучване сред местните заинтересовани страни;
- Прилагане на определените на основата на визията и на стратегическите цели и приоритети в развитието на община Балчик потребности за добра (с високо качество, базирано на интеграция на функциите) обособени териториални зони за прилагане на интегрирани териториални инвестиции;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансово-капиталовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с подобряване на градската среда, както в определените зони за въздействие, така и в цялата територия на общината и на град Балчик.

При формулирането на целите на плана са съблюдавани следните основни принципи:

- Отчитане на ситуационна характеристика и оценка, свързани с: формулиране на изводи и проблеми в резултат от целеви и проблемен анализ на състоянието и потенциалите на община Балчик;
- Формулиране на реалистични цели и необходими действия за прилагане на интегрирани териториални инвестиции и определяне на водещите функции и необходимостта от последваща реализация на проекти и програми за развитие и обновяване на физическата среда;

- Интегриране на всички възможни ресурси (с публичен и частен характер) за реализация на проектите и програмите – предмет на ПИРО Балчик при отчитане интересите на всички заинтересовани страни;
- Постигане на синергичен ефект от всички действащи, новопредлагани и др. инструменти (документи със стратегически и планов характер, конкретни проекти и др.), водещи до качествено ново урбанистично развитие както на отделните зони на въздействие, така и на цялата територия на община Балчик.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ И ВИСОКА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ

Първата цел акцентира върху създаване и развитие на малки и средни предприятия в сферите на леката промишленост, селското стопанство, услугите и туризма. Целта е да се развие икономиката и да се повиши конкуренцията и конкурентоспособността на предприятията, с което да се подобри и жизнения стандарт на населението на общината.

Необходимо е да се акцентира върху вече утвърдилите се водещи икономически сектори за общината – първичния и третичния – както и да се работи в посока набирането на нови инвестиции. Предвижда се разработването на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините, науката и бизнеса за техни съвместни инициативи и особено за приложение на иновации.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: РАЗВИТ ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ, КАЧЕСТВЕНИ И ЕФЕКТИВНИ СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

Фокусът на втората стратегическа цел на ПИРО Балчик е поставен върху комплексното развитие на социалната среда. Залагането на така формулираната стратегическа цел в областта на развитието на човешкия капитал се обосновава с необходимостта от решаване на констатираните, продължително проявяващи се проблеми в социалното развитие.

Подобряването на институционалния капацитет и достъпа до ефективни публични услуги са необходими условия за създаването на благоприятна бизнес и социална среда за по-висока конкурентоспособност, социално сближаване и икономически растеж. Електронното правителство, качествените и ефективни обществени услуги за гражданите и бизнеса, както и ефективността на администрацията все още са значителни предизвикателства за община Балчик.

Мерките следва да са ориентирани към разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; създаване на условия за качествена заетост, гарантираща социално включване; подобрен достъп до здравеопазване; осигуряване на по-добър здравен статус на населението и подобряване на социалното включване, подкрепа за развитие на културни дейности, спорт и отдих.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: УСТОЙЧИВО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ И СЪХРАНЕНИЕ И ЕФЕКТИВНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

Достъпът до териториите е не само основна политика на Европейския съюз, но и допринася за комплексното социално-икономическо развитие. Транспортната и дигиталната инфраструктура са факторите, които спомагат за отключване на специфичните потенциали на регионите и увеличаване на конкурентните им предимства. От друга страна те водят до повишаване на териториалното сближаване и постигане на по-балансиран растеж и възможност за осигуряване на равен достъп на всички жители, независимо от тяхното местожителство, до икономически и социални функции и услуги.

Община Балчик разполага с разнообразно културно и историческо наследство, намиращо се в запазена природна среда. Инфраструктурата и социализацията на туристическите обекти са предпоставка за повече посещения и по-лесен достъп до тях.

5.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

ПРИОРИТЕТ 1: ПОВИШАВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО БЛАГОСЪСТОЯНИЕ ЧРЕЗ ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Устойчивото използване на специфичните потенциали на Североизточен регион за развитие - морската индустрия, селското стопанство и туризма - е цел, допринасяща за регионалния растеж.

Основната политика на Европа с хоризонт 2030 г. е кръговата икономика, която предвижда предотвратяване генерирането на отпадъци, екопроектирането, повторната им употреба и други подобни мерки, които могат да доведат до нетни икономии за предприятията в ЕС в размер на 600 милиарда евро или 8% от годишния им оборот, като в същото време намалят общите годишни емисии на парникови газове с от 2 до 4%.

Преходът към кръгова икономика ще намали екологичното замърсяване, ще облекчи проблемите с набавянето на суровини, ще засили иновациите и конкурентоспособността. Потребителите ще получат достъп до по-устойчиви и икономични продукти.

За реализиране на интелигентния икономически растеж община Балчик може да разчита на:

- модернизиране на селското стопанство чрез:
 - въвеждане на нови сортове и култури с по-високи добиви, устойчиви на климатичните промени и с по-ефективна пазарна реализация;
 - развитие на био земеделието при прилагане на нови технологии за повишаване на добивите и качеството на произведената продукция;
 - използване на възможностите за финансова подкрепа от ПРСР.
- развитие на предприемачеството в преработката на произведената селскостопанска продукция, за да се генерира повече принадена стойност за производителите и преработвателите;
- развитие на допълнителни дейности в туризма, което ще доведе до:
 - допълнителни приходи за общината и населението;

- разкриване на работни места;
- намаляване на миграцията;
- привличане на инвестиции;
- активизиране на междуобщинското сътрудничество;
- получаване на възможност за достъп до финансов ресурс по ЕСИФ.

Успешното реализиране на икономически растеж ще изисква повече знания и компетентност от администрацията и населението, за което ще бъде необходимо:

- да се създадат възможности за дистанционен достъп до Центровете за професионално обучение в гр. Добрич и гр. Варна, както и други ЦПО в България;
- да се провеждат текущи семинари за получаване на информация за нови технологии, нови продукти и технически и организационни решения, както и за възможности за финансиране на стопански дейности.

Мярка 1.1. Развитие на интелигентно и устойчиво селско стопанство чрез внедряване на нови технологии за повишаване на добивите, усвояване на нови сортове и породи, неподвластни на климатичните промени

Противодействие на климатичните промени и повишаване на ефективността от селското стопанство е възможно чрез усвояване на нови сортове растения и породи животни, нови технологии за повишаване на добивите и качеството на продукцията при по-малко използване на химически препарати и добавки за торене, пръскане срещу вредители и изхранване на животните. Съдействие при реализиране на мярката може да се търси от Селскостопанската академия и нейните клонове, Институт по овощарство - Пловдив. Перспективно направление е биоземеделието. Това е стимулирано не само от ПРСР, но и от самия пазар, като същевременно може да има висока принадлежна стойност.

Мярка 1.2. Насърчаване на предприемачеството и развитие на икономически дейности в нови МСП за максимално оползотворяване на продукцията от сектора на селското стопанство, вкл. аквакултурите, търговията и туризма

Ефективността от селското стопанство може да се повиши като продукцията от него се подлага на „дълбочинна обработка“, т. е. като се извличат максимално продукти за търговска реализация или за преработка с цел по-дългото им съхраняване, респективно успешната им реализация при благоприятна пазарна ситуация. Чрез прилагането на нови технологии, напр. микровълнови, може оптимално да се използва/преработи произведената селскостопанска продукция във вид на крайни или полуготови храни, които не изискват специални условия за съхраняване.

Тези продукти могат да бъдат реализирани чрез туристическия пазар в общината, което повишава целесъобразността от стимулиране на предприемачеството в това направление. Също така, пазар на продуктите може да се търси чрез активизиране на междуобщинското сътрудничество със съседните общини, чрез развитие на бартерна търговия в регионален и национален мащаб в бъдеще.

Същевременно развитието на туризма (традиционен и алтернативен) ще изисква развитието на широк спектър от услуги и дейности – екскурзоводи, водачи, презентатори, настаняване

(изграждане на съвременни чифлици и кампуси на база изоставени къщи в опорните села на туристическия маршрут), прехрана и организиране на културни мероприятия, свързани с историята и бита.

Всичко това предполага развитието на местни инициативи за заетост в община Балчик, стимулиране на трудовата мобилност, професионалното образование и ученето през целия живот.

Мярка 1.3. Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес чрез стимулиране на кръговата икономика

Кръговата икономика е модел, насочен към удължаване на жизнения цикъл на продуктите. На практика това означава възможно най-дълго споделяне, заемане, повторно използване, поправка и рециклиране на съществуващи материали и продукти. В това направление основен източник могат да бъдат битовите и дървесните отпадъци – хартия, пластмаса, биомаса. Те могат да се преработват в рециклируеми опаковки, строителни изделия, като плочки, пръчковидни с различна дебелина пейки, хранилки за птици и животни и др. На рециклиране подлежат и строителните отпадъци. От биомасата може да се произвежда порозьозен въглен за задържане на влагата в почвите. Следва, че бъдещият бизнес в това направление е ресурсно обезпечен.

Битовите отпадъци са общинска собственост и ресурс, който общината може да предоставя дори безплатно на МСП (вместо да плаща за тяхното събиране и депониране) за развитие на предприемачеството за тяхното оползотворяване, респ. разкриване на нови работни места. Кръговата икономика е приоритет на ЕС и финансова подкрепа за реализиране на подобни проекти може да се търси в Оперативните програми „Околна среда“, „Иновации и конкурентоспособност“, Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, финансовите инструменти и др.

Тук се включват и внедряването на мерки за енергийна ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници в промишлеността и в бита на хората.

ПРИОРИТЕТ 2: ПОДОБРЯВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА И ОПАЗВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Устойчивото развитие и достъпът до териториите е не само основна политика на Европейския съюз, но и допринася за комплексното социално-икономическо развитие на местно ниво. Така формулираният приоритет ще допринесе за постигането на това развитие – на територията и населените места на общината. За постигането на балансираност и устойчивост в развитието отношение имат човешкият фактор и стабилната икономика, така че тази приоритетна област е свързана и с останалите приоритети на ПИРО Балчик (2021-2027). Приоритетът е насочен към развитие на потенциала на общината и превръщането ѝ в привлекателно място за живеене и бизнес, със съхранена природа и уникални културни паметници и традиции. Мерките, реализирани по този приоритет, ще допринасят за намаляването на икономическите и социалните неравенства, за интегрирано развитие на територията, за подобряване на техническата инфраструктура и за засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване.

Първостепенно значение в набелязването на конкретни мерки в тази приоритетна област има подобряването на местната транспортна инфраструктура, която е основен фактор за

осъществяване на процесите на развитие между градовете и селата и постигане на териториална свързаност. Други съществени фактори са: повишаване на условията на жизнената среда като подобряване на водоснабдяването, отвеждането на отпадните води и тяхното пречистване, подобряване на чистотата на въздуха, намаляване на шума, осигуряване на повече зелени зони и възможности за почивка и рекреация.

Приоритетът ще се реализира чрез следните мерки:

Мярка 2.1. Подобряване на пътната и уличната инфраструктури и осигуряване на паркирането

Мярка 2.2. Подобряване на водопроводната и канализационната мрежи

Мярка 2.3. Благоустрояване на публични пространства и терени за отдих

Мярка 2.4. Опазване на околната среда и изграждане на екологична култура за устойчиво развитие на общината и инвестиционна привлекателност

ПРИОРИТЕТ 3: ПОСТИГАНЕ НА РАВЕН ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ УСЛУГИ

Приоритетните дейности произтичат от заключенията на SWOT анализа. Те са ориентирани към използване на силните страни и преодоляване на слабите за разширяване на достъпа до качествено образование; постигане на по-голяма гъвкавост на образователната система спрямо промените в пазара на труда; изграждане на адекватна инфраструктура за образование, здравеопазване и социални дейности, спорт и административно обслужване.

Приоритетът ще се реализира чрез следните мерки:

Мярка 3.1. Подобряване на образованието, спорта и младежките дейности и тяхната инфраструктура

Мярка 3.2. Подобряване на здравното обслужване, социалните дейности и свързаната инфраструктура

Мярка 3.3. Развитие на административния капацитет в услуга на гражданите и бизнеса, междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми

ПРИОРИТЕТ 4: НАСЪРЧАВАНЕ РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА И КУЛТУРНИТЕ ДЕЙНОСТИ ЧРЕЗ УСТОЙЧИВО ВКЛЮЧВАНЕ НА ПРИРОДНОТО, ИСТОРИЧЕСКОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Разнообразяването на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда ще допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм.

Дейностите ще бъдат насочени към прилагане на мерки за диверсифициране на туристическите дейности на брега на морето и в близкия му хинтерланд със спа-туризъм, голф-туризъм, подводни спортове, селски, приключенски, ловен, аграрен и други видове туризъм. В по-далечния хинтерланд разнообразяването на туристическото предлагане ще се опира най-вече на богатото културно наследство и развитието на познавателен туризъм, подкрепен и от

други рекреационно-туристически дейности в територията на по-отдалечените от брега населени места.

Приоритетът ще се реализира чрез следните мерки:

Мярка 4.1. Рекламирање и популяризиране на територията

Мярка 4.2. Реконструиране и обновяване на обществени сгради и обекти с историческо и културно значение

Мярка 4.3. Организиране на разнообразни прояви в културния календар на общината

Мярка 4.4. Създаване на нови туристически обекти, услуги и дейности

6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА БАЛЧИК

6.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Туризмът е важна стопанска дейност със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата заетост. Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията като отразява отношението към културно-историческото и природно наследство, към традициите, обичаите и съвременната култура. На ниво дестинация, туризмът играе основна роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината.

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на планове за интегрирано развитие на общините да се включва настоящият раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм.

Следва да се подчертае, че стратегията на областно ниво не е изготвена и приета, което поставя пред трудности местната администрация за изготвянето на програма за развитието на туризма, която да е в „съответствие с приоритетите на областната стратегия“.

Развитието на отрасъла се основава на многообразието на ресурсите, предизвикващи развитието на туристически активност.

6.2. ЦЕЛИ

Основната цел е община Балчик да бъде дестинация за екологично отговорни, икономически рентабилни и социално интегриращи видове туризъм в четири сезона, генериращи висок жизнен стандарт и качество на живот на местното население.

Основни желани и възможни постижения:

- Осигуряване на информираност за тенденциите на сегментирания международен и вътрешен туристически пазар, които изискват формирането и използването на диференциран маркетингов микс;
- Съхраняване на високия потенциал на природните и антропогенните туристическите ресурси на общината като основа за развитие на устойчиви видове туризъм;
- Създаване на инфраструктурни, нормативни и административни улеснения и стимули за туристическия бизнес, функциониращ на територията на общината;
- Поддържане на висока степен на партньорство с частния туристически сектор, местното население и туристите на дестинацията;
- Утвърждаване на имиджа на община Балчик като желана марка (бренд) на туристическа дестинация за съвременни видове туризъм, внедрена в съзнанието на всеки свой посетител като трайни положителни спомени и усещане за получена голяма полза срещу платените пари.

6.3. ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Излазът на община Балчик на Черно море е основен фактор за обуславянето на морския туризъм. Туристическото развитие е довело до формиране на туристически агломерационни

образувания. В общината се формират две: около гр. Балчик и около к.к. „Албена“. Туризмът в общината се развива едностранно само по крайбрежието. Материалната база е локализирана в крайбрежните населени места, в курортните зони към тях и в самостоятелните селищни образувания.

В ИТСП на Североизточен регион основна насока на туристическата политика е преодоляването на сезонността на морския рекреативен туризъм и осигуряването на целогодишна натовареност на туристическата база чрез разнообразни продукти на алтернативен туризъм (спортен, културно-исторически, фестивален, делови, ловен, здравен).

Основен ресурс на морския ваканционен туризъм е крайбрежната плажна ивица с прилежащата морска акватория. В югозападната част на общината е разположен обширният Краневско-Батовски плаж с неговия горист „тил“; на североизток и изток крайбрежната ивица се отличава с богато релефно разнообразие от ерозирали скални стени и плажни тераси. Общата площ на крайбрежната плажна ивица по кадастралната карта на общината е 45,3 ха. Не всички участъци от нея са подходящи или пригодени за „плажуване“.

Наличието на минерални води е другата привлекателна за туризма природна даденост – в Албена (103 л/сек., 30°C), Кранево (5,4 л/сек, 23°C), Балчик (6,0 л/сек, 22°C) и Балчишка Тузла (13,5 л/сек, 32°C, също и запаси от 38 хил. т. лечебна кал). Възможността за обогатяване на основния туристически продукт с балнеолечение и профилактика е добре оползотворена само в к.к. „Албена“.

Защитените територии, които се намират в община Балчик, са освен обекти с познавателна стойност, те са ресурс и на активния отдих. Описаните дадености правят територията привлекателна и за развитие на конен , вело-туризъм и др.

В територията на община Балчик попада и ловно стопанство, което е база за развитие на ловен туризъм. Условия за него предлага ДЛС Балчик, което охранява 132 хил. ха горски и поземлен фонд в границите на шест общини, от които общо 8 хил. ха държавни ловни райони. Разполага с ловен дом в Батовската гора, както и друга необходима инфраструктура и организирано обслужване – заслони, специализиран транспорт, водачи, кучета.

Богатото културно-историческо наследство е предпоставка за развитие на културно-познавателен туризъм. С най-голям туристически потенциал са Архитектурно-парковият комплекс „Двореца“, Ботаническата градина, Античен храм на Понтийската майка - Кибела, Текето „Акязълъ баба - Св. Атанасий“, Късноантична крепост в кв. „Хоризонт“, Исторически музей - Балчик, Художествена галерия и Взаимно училище. На територията на общината са изградени множество религиозни храмове. Тук трябва да се добави и Етнографската къща в гр. Балчик, където се представят местните традиции и занаяти, както и български фолклор.

На територията на общината са изградени и действащи множество религиозни храмове.

Таблица 33. Православни храмове и джамии в община Балчик

№	Населено място	Храм
1.	гр. Балчик	Храм „Св. Георги“
2.	гр. Балчик	Храм „Св. Петка Търновска“
3.	гр. Балчик	Храм „Св. Николай Чудотворец“
4.	гр. Балчик	Храм „Св. Св. Константин и Елена“
5.	гр. Балчик	Християнска църква „СИОН“
6.	гр. Балчик	Църква на адвентистите от седмия ден

№	Населено място	Храм
7.	гр. Балчик	Джамия
8.	с. Царичино	Църковно настоятелство
9.	с. Ляхово	Джамия
10.	с. Храброво	Църковно настоятелство
11.	с. Църква	Църковно настоятелство
12.	с. Църква	Епархийски манастир „Св. Възнесение Господне“
13.	с. Сенокос	Отворено библийско братство
14.	с. Рогачево	Храм „Св. Вмч. Димитър“
15.	с. Сенокос	Храм „Св. Св. Константин и Елена“
16.	с. Безводица	Отворено библийско братство
17.	с. Соколово	Храм „Архангел Михаил“
18.	с. Соколово	Джамия
19.	с. Дропла	Храм „Св. Георги“
20.	с. Дропла	Джамия
21.	с. Змеево	Храм „Св. Рождество Богородично“
22.	с. Гурково	Храм „Св. Димитър“
23.	с. Кранево	Храм „Св. Богородица достойно ест“
24.	-	Храм „Св. Успение Богородично“
25.	с. Оброчище	Мюсюлманско настоятелство
26.	с. Батово	Храм „Св. Пророк Илия“

Източник: <http://www.balchik.bg>

Културният календар на общината се отличава с богатство и разнообразие. Част от проявите са се утвърдили като традиционни. Между тях са празници и събития, които са с утвърдено регионално и национално значение: Национален пленер „Художници, Балчик, Любов - среща на европейски морета“, Фестивал на цацата; Национален събор – надпяване на хората от третата възраст.

Ежегодно се провеждат и събития с международно участие и значение: Международен хоров фестивал „Черноморски звуци“, Пленер „Европейски хоризонти“, Международен фестивал „Слънчева България“, Международен фестивал-конкурс за хорово, инструментално и хореографско изкуство, Международен детски фестивал „Усмивките на морето“, Международен творчески фестивал „Академия Слънчева България“, Международен младежки фестивал „Изкуство, Таланти, Море“, Международен детски фестивал на изкуствата на английския език и детското творчество „Светът в детските длани“, Международен фестивал „Balchik Classic Days“, Фестивал на младите в изкуството „ВИА ПОНТИКА“, Международен фолклорен фестивал „Море от ритми“.

На територията на общината има добре развита инфраструктура на туристическото обслужване и в частност – базите за настаняване и хранене, предоставят благоприятни възможности за стимулиране на делови, конгресен и фестивален туризъм. Спортните съоръжения в к.к. „Албена“ са предпоставка за развитие и на спортен туризъм.

Все по-осезаем принос в тази посока има разширяващата се база за голф.

При определяне насоките и ограничителите за развитие на туризма в общината ПИРО Балчик (2021-2027) прилага интегриран подход за запазване на сегашните високи темпове на социално-икономическото развитие с разнообразяване на туристическите продукти и внасяне

нови икономически дейности при оптимално използване на наличния природен, човешки, финансов и инвестиционен потенциал. Традиционно община Балчик разчита преди всичко на туризъм, подкрепен от селско стопанство и преработваща индустрия. Сега на дневен ред са икономическото и социалното сближаване с премахване на различията между стандартите на средата и на живота, като публичните инвестиции трябва да се насочват от урбанизираното крайбрежие към селските райони във вътрешността, където съществуват неизползвани потенциали и алтернативни икономически възможности за местно развитие.

Основен ограничител за туристическото развитие е рекреационният капацитет, като водещ дял в него заема капацитетът на крайбрежната плажна ивица. За разлика от ограничителя плажна ивица, който е изчерпан в **Крайбрежната зона**, не е използван потенциала на рекреационния капацитет на **Зона на Добруджанското плато**, а именно съчетание на морски и планински туризъм, морски и аграрен/ селски туризъм, морски и приключенски туризъм, културен и опознавателен туризъм и организиране на различни конференции, симпозиуми, състезания, тиймбилдинг и др.

Особено внимание трябва да се обърне на възможностите за вилен отдиш в заличените от Списъка на населените места села, които могат да придобият функции на вилни зони, поради извънредно големия интерес от жителите и гостите на общината за възползване от алтернативен отдиш в природосъобразна и екологична среда.

Алтернативна форма на туризъм са предвидените зони за изграждане на туристически чифлици, които заемат междинно място между урбанизираните територии и земеделските земи, с което ще се създаде нова пазарна ниша – почивка в близост до морския бряг с всички климатични предимства, спокойна и тиха обстановка и екологично чиста среда. Именно в тези зони могат да се развият много по-свободно така необходимите развлекателни и атракционни обекти, които ще дадат ново качество на предлаганите туристически услуги.

Програмата за развитие на туризма в община Балчик е интегрирана изцяло в общата Програма за реализация на ПИРО Балчик, като в отделна колона „Програма за туризъм****“ са отбелязани с „ДА“ проектите и дейностите, които допринасят за развитието на туризма в общината. Същите не са отделяни в самостоятелен раздел/таблица, тъй като би се получило голямо дублиране на проекти и дейности. Почти всеки проект/дейност от Програмата за реализация на ПИРО Балчик има комплексен характер и допринася за едновременното постигане на различни цели – икономически, социални, екологични и т.н.

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Балчик, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Балчик като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания на разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Балчик, се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментариум за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация, породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето на плана чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото ѝ развитие.

При изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

На база на анализа на стратегическите документи на Общината, анализа на силните и слаби страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, както и на потенциалите за развитие, са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това изискване на „Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ е свързано с водещият принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“ чрез определяне на територията на конкретната община на зони за прилагане на интегриран подход. *По дефиниция Зона за прилагане на интегриран подход (Зона за въздействие) е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове.* Зоните са очертани на базата на специфични характеристики на определена територия, включително общи проблеми или потенциали за развитие. Те са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие (например потенциал за коопериране със съседни общини).

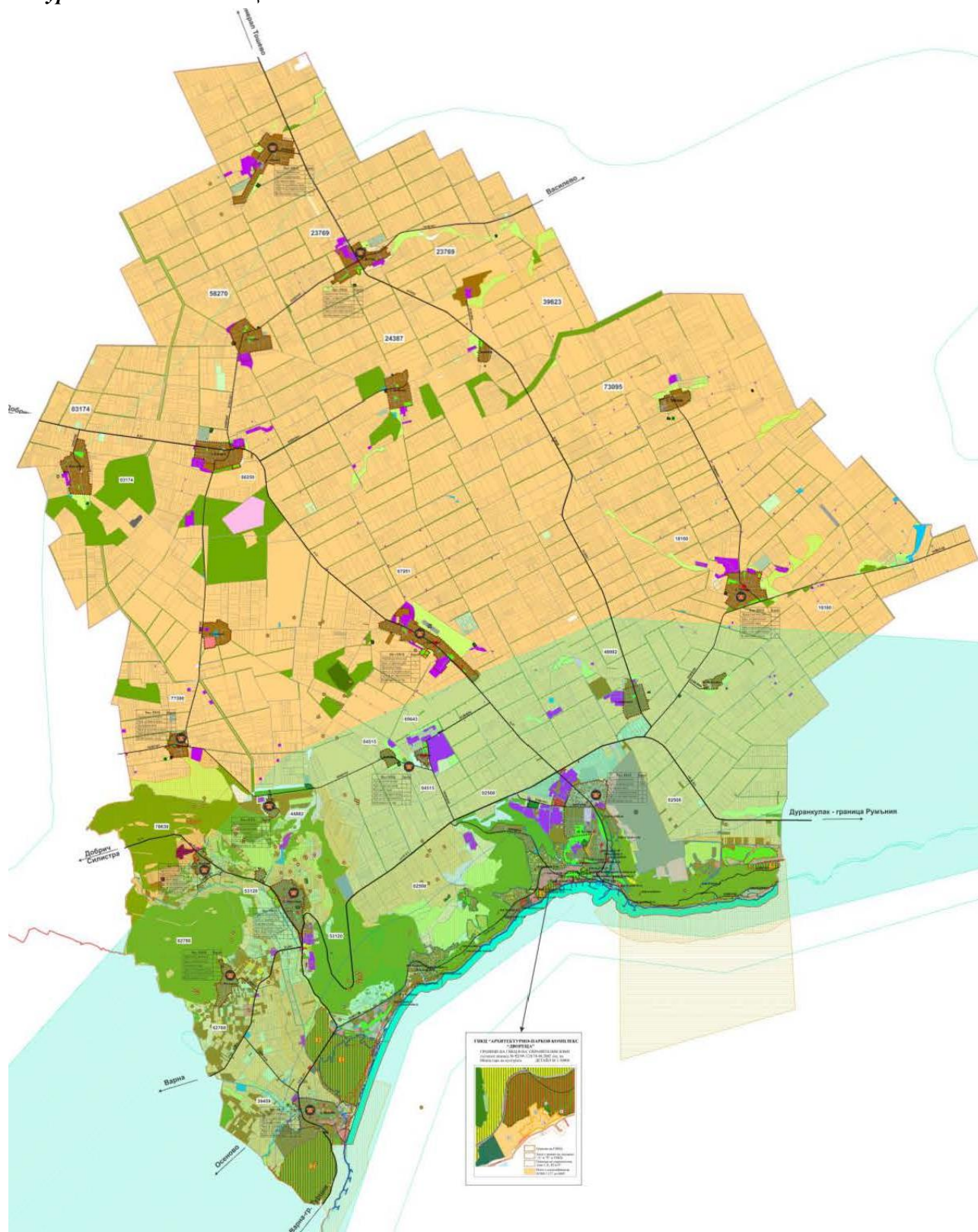
Община Балчик има изготвен Общ устройствен план на община Балчик (ОУПО). Изготвена е концепция за пространствено развитие на общината, която определя средносрочни перспективи и цели за пространствено развитие на територията ѝ по-отношение на мрежата от населени места, връзките със съседни общини и областния център, както и интегрирането на територията на общината в регионалната транспортна, енергийна и телекомуникационна мрежа.

В община Балчик са обособени две основни зони, които са формирани на база природните ресурси, респективно характера на преобладаващите дейности, осигуряващи социално-икономическото развитие, както и параметрите на инвестиционната активност в последните години. Тези зони са:

- **Крайбрежна зона**, включваща Балчик, Оброчище и Кранево с техните землищата, както и Рогачево и Църква, разположени във вътрешността, но със сходни средови характеристики (специфични при с. Църква, поради развитието на рудодобива);
- **Зона на Добруджанското плато**, включваща селата и землищата им във вътрешността.

Селищната мрежа е с изявена териториална неравномерност между двете описани зони. Селата са с различен потенциал за развитие и със съществени разлики на стопанските и селищните си функционални компоненти. Това обуславя и йерархичния характер на функционалната структура на селищната мрежа, в която като със значение на опорни центрове в исторически план са се утвърдили селата Дропла (със Змеево и Кремена), Гурково (с Тригорци и Брястово, второто понастоящем без постоянно население), Сенокос (с Дъбрава, Пряспа и Безводица), Соколово (със Стражица, Бобовец, Храброво, Ляхово, Карвуна, последното без постоянно население) и Оброчище (с Рогачево и Църква), а отчасти и село Кранево. През последните години, поради повсеместната и трайна негативна демографска тенденция, част от средищните функции на отделни населени места са редуцирани.

Фигура 43. Зони в община Балчик

Източник: Общ устройствен план на община Балчик

В ОУП се цели стабилизиране на селищната мрежа на общината, увеличаване на ползването на селищните територии и преодоляване на диспропорцията между населените места в крайбрежната зона и вътрешността – на платото, при съхраняване и съвременно развитие на основните среди и функционални характеристики и съответни ресурси, осигуряващи поминъка.

За почти всички села във вътрешността е предвидено формиране на зони за производствени и складови функции, свързани с традиционните за региона селскостопански дейности и прилагане на съвременни технологии при първична обработка на продукцията на място, складово-транспортни операции и пр.

В общинския център е налице потенциал за развитие на активностите в третични сектор, чрез стимулиране на алтернативни форми на туризма, преди всичко на селски туризъм, създаване на „туристически чифлици“, различни видове хоби туризъм и др.

За развитието и устройството на селищните образувания община Балчик се разделя и на три зони.

Зона I – Общински център – гр. Балчик

Зона II - Зони за рекреационни дейности

В тази зона се включват: курорти, ваканционни селища, вилни зони. Зоната е създадена с оглед на опазването на ценната природна среда и разнообразието на видовете, респективно произтичащи от съпадението им с територии, включени в екологичната мрежа Натура 2000, в зона „А“ по ЗУЧК, както и от разположението им в съседство с водни течения и площи.

Зона III - Устройствени зони за обществено-обслужващи дейности извън населените места

В частите от територията със засилена активност в развитието на рекреационни дейности, както и край главни пътища, се предвижда формирането на междуселищни обслужващи центрове. Те са предназначени да концентрират обекти на ежедневно и периодично обслужване (търговско, делово, информационно и пр.) на постоянно и временно обитаващите, а също и да осигурят обслужването на посетители (туристи) и на транзитно преминаващи.

Зона IV - Устройствени зони за производствени дейности извън населени места, вкл. за селскостопанска инфраструктура

Предвижданията в тази част се основават на констатираните тенденции в икономическото развитие на общината, респ. доминиращите на територията на община Балчик и в съседните общини сектори и отрасли и приоритетните стопански активности. Цели да създаде устройствени условия за реализация на стратегическата визия и мерките, заложи в актуалните документи по Закона за регионално развитие на регионално, областно и общинско ниво.

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация е неизменна част от ПИРО, като нейното наличие е основно условие за реализация на целите, заложи в документа, по определените приоритети за развитие. Спазвайки „Методическите указания ...“ на МРРБ програмата за реализация е изготвена при прилагането на интегрирания подход в стратегическото планиране.

В научната литература има множество определения за „интегриран подход“, но може би най-често срещани са следните схващания за него:

- с подхода се цели предотвратяване появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията;
- следва да се вземат предвид множеството компоненти на територията (природни, социално-икономически, политически и др.) и наличните и потенциални пространствени взаимодействия (връзка „град-село“, мобилност и достъпност, биоразнообразие, местно-национално/регионално) в управлението на ресурсите.

Интегрирания подход се основава на **три основни характеристики**: мултидисциплинарност; има пространствено измерение; решенията се вземат в партньорство.

В този смисъл, при изготвянето на програмата за реализация на ПИРО този подход е приложен.

Първо, в хода на цялата разработка, както и при дефинирането на проектните предложения е спазен принципа на партньорството. Различни групи от заинтересовани лица имаха възможност да отправят и защитят своите проектни идеи и инициативи.

Второ, ПИРО е изготвен от мултидисциплинарен екип, който притежава компетенции в съответните направления по компонентите на анализа и стратегическата част.

Трето, голяма част от предвидените мерки има конкретно пространствено измерение. Изключение правят само мерките, които имат „хоризонтален“ характер (ползите от тях са за цялата територия на общината).

Освен това програмата по своята същност е интегрирана, защото чрез нея се разпределят наличните финансови, времеви, организационни и кадрови (човешки) ресурси на общината.

Програмата цели да изведе най-подходящите за реализация проекти, които са подчинени на заложените мерки по приоритети за развитие. Допълнително са подбрани редица приоритетни за общината проекти, за които има проектна готовност или чрез тяхната реализация ще се постигне значително подобряване на социално-икономическите характеристики на територията.

Всеки от предложените проекти е остойностен, освен тези дейности, за които не са необходими средства за реализацията им. Допълнително е посочена отговорната структура и/или потенциалните партньори за реализацията, срока за изпълнение, както и територията, на която ще се реализира, ако е приложимо. По този начин се осигурява стабилна основа за изпълнението на плана.

Посочените в програмата за реализация проекти и инициативи принадлежат към определена мярка от приоритетите за развитие. Въпреки комплексния характер на редица проекти и

техния принос към повече от един приоритет, в програмата е посочена преобладаващата им принадлежност само към един от тях.

В програмата за реализация са отбелязани специално и мерките, които допринасят за развитието на туризма в община Балчик.

Програмата за реализация е неразделна част от ПИРО и е представена в **Приложение 1**, където са описани проектите за изпълнение.

Посочените финансови източници са индикативни и актуални към момента на разработване на Плана за интегрирано развитие на община Балчик. Поради факта, че програмите за периода 2021-2027 г. все още са в процес на разработване, който се очаква да продължи и през 2021 г., прогнозирането на по-точни финансови източници е затруднено. Това ще наложи последваща актуализация на Програмата за реализация, след одобрението на националните програми. Същото е регламентирано в чл. 22, ал. 1, т. 4 от ППЗРР.

10. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

10.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското ѝ положение. Изменението се отнася до „промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време“¹.

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т.нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чиито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите в тях, дължащо се на повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

10.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ²

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.

¹ Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.

² Изводите са от „Трети национален план за действие по измененията на климата за периода 2013-2020 г., по данни на НИМХ към БАН

- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.
- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.
- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.
- Данните от фенологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

10.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се „задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава **Европейски зелен пакт** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво през 2012 година е приет и **Трети национален план за действие по изменение на климата** с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКООНИК), Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има, приетата през 2019 г. от Министерски съвет, **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година**. Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“,

„Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

10.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания свързани с въвеждането на нисковъглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства.
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез **Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК)**. Чл. 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

10.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** - предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект;
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** - предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения.

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Гореизложеното и действащата към настоящия момент стратегически и законова рамка, позволяват да бъдат открити някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите на община Балчик в периода 2021-2027 година. Те се основават на приетия от Министерството на околната среда и водите **Трети национален план за действие по изменение на климата**.

Таблица 34. Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на екологичната политика на община Балчик	
Формиране на партньорски модели и мрежи за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Балчик	
Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси, в т. ч. и изменението на климата	
Повишаване на административния капацитет на община Балчик за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата	
Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради	Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежи

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници	Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени
Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство	Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения
Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии	Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари
Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство	Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието
Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение	Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове
Подобряване на системата за управление на отпадъците	Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии
Закриване и рекултивация на нерегламентираните замърсявания	
Ускорена газификация за битови, производствени и публични потребители	
Улавяне на биогаза в ПСОВ	
Засилен контрол върху запалването на стърнищата	

10.6. ПРИНОС НА ПИРО ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Разработването на ПИРО Балчик се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и **екологичната** сфера. Екологичната проблематика е неразделна част от аналитичната и стратегическата част на плана. В плана е описано състоянието на компонентите на околната среда. Вниманието е фокусирано върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците в общината. Посочени са най-важните проблеми и рискове за състоянието на околната среда в общината. Екологичните силни и слаби страни имат присъствие и в SWOT анализа към ПИРО.

11. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

11.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. Описанието на тази система и на действията, които ще осигурят нейното ефективно функциониране, са част от структурата на ПИРО.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

11.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет. Неразделна част от процедурата е изпращането на доклада до председателя на областния съвет за развитие.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Тяхната роля е да осъществяват необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на **институциите**, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно с неговите индикатори. Основните източници на информация са Национален статистически институт, РИОСВ, Регионална здравна инспекция, Регионално управление на образованието, Агенцията по заетостта, различни представителни

проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културните институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

11.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на **годишни доклади** за неговото изпълнение, които се представят на широка общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на **междинна и последваща оценки** на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на Общински съвет и Кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 година. Междинната оценка следва да проследи:

- прогреса на плана;
- актуалността на стратегията му спрямо настъпилите социално-икономически условия в страната;
- ефективността на комуникацията и координацията между звената, участващи в прилагането на плана.

Тя следва да се изработи от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становища за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценката са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част междинната оценка следва да формулира насоки за корекции на плана, ако такива са необходими.

Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане пред общински съвет, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка.

11.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процесът на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори използвани в сферата на регионалното и местно развитие;
- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) - заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите, както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодически и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, който следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложи в системата за наблюдение и оценка на плана.

Системата от индикатори е структурирана в две основни направления, напълно удовлетворяващи „Методическите указания...“ на МРРБ – **индикатори за продукт и индикатори за резултат**. Съвместно, двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите заложи в ПИРО на община Балчик.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщи различни индикатори.

11.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

11.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени към постигнати резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО. За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение, за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети.

11.6.1. Индикатори за резултат

Отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на плана. Индикаторите за резултат отразяват очаквания синергичен ефект от изпълнението на заложените мерки по приоритетни направления. В този смисъл, те надграждат тези за продукт, като стремежът е да покажат цялостно ситуацията в общината.

№	Индикатори за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1. Икономически растеж и висока конкурентоспособност					
1	Дял на приходите от дейността на предприятията от област Добрич	%	НСИ	16,9 (2018 г.)	17,5
2	Средна годишна брутна работна заплата	Лева	НСИ	11 573 (2018 г.)	12 000
3	Дял на произведена продукция от предприятията в нефинансовия сектор спрямо област Добрич	%	НСИ	18,6 (2018 г.)	19
4	Реализирани нощувки	Брой	НСИ	2 008 236 (2019 г.)	2 100 000
Стратегическа цел 2. Развит човешки капитал, качествени и ефективни социални услуги					
1	Новоразкрити социални услуги	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	2
2	Среден успех на учениците по БЕЛ на НВО	Оценка	МОН, ИПИ - https://265obshti ni.bg/map/66	3,85 (2020 г.)	4,00
3	Ниво на безработица	%	НСИ, АСП	6,1 (2018 г.)	5,0
Стратегическа цел 3. Устойчиво териториално развитие, съхранение и ефективно използване на културно-историческото наследство					
1	Брой туристически забележителности, включени в туристически маршрути	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	3
2	Реконструирани сгради с историческо или културно значение	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	3
3	Дължина на рехабилитираната улична мрежа в населените места	Километър	Община Балчик	0 (2020 г.)	20

№	Индикатори за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
4	Загуби на вода при пренос по водопроводната мрежа	%	Община Балчик, ВиК оператор	75,12 (2019 г.)	50

11.6.2. Индикатори за продукт

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 1. Повишаване на икономическото благосъстояние чрез оползотворяване на местния потенциал					
1	Брой подкрепени предприятия със средства от ЕСИФ	Брой	ИСУН; МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	25
2	Нефинансови предприятия - общо	Брой	НСИ	1 313 (2018 г.)	1 400
3	Произведена продукция от нефинансовите предприятия	Млн. лв.	НСИ	478 (2018 г.)	482
4	Приходи от дейността на нефинансовите предприятия	Млн. лв.	НСИ	659 (2018 г.)	663
5	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (РДМА)	Млн. лв.	НСИ	63 (2018 г.)	65
6	Заети лица	Брой	НСИ	7 015 (2018 г.)	7 500

План за интегрирано развитие на община Балчик 2021-2027 г.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
7	Брой иновативни проекти	Брой	ИСУН, Община Балчик	0 (2020 г.)	2
Приоритет 2. Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура и опазване качеството на околната среда					
1	Изграждане/ рехабилитация на улична инфраструктура	Километър	Община Балчик	0 (2020 г.)	20
2	Брой реализирани проекти за нови и рехабилитация на съществуващи пешеходни пространства (площади, тротоари, паркове, градинки)	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	3
3	Реализирани проекти за подобряване качеството и достъпа до питейна вода	Брой	Община Балчик, ВиК оператор	0 (2020 г.)	2
4	Изграждане/ рехабилитация на канализация	Километър	Община Балчик, ВиК оператор	0 (2020 г.)	15
5	Намаляване на дела на депонираните битови отпадъци спрямо общо образуваните	%	Община Балчик	100 (2018 г.)	75
6	Санирани общински сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	4
7	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	5
Приоритет 3. Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги и повишаване качеството на административните услуги					
1	Създадени социални предприятия	Брой	Община Балчик, Регистър на социални предприятия	0 (2019 г.)	1
2	Реновирани образователни обекти	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	4

План за интегрирано развитие на община Балчик 2021-2027 г.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
3	Реновиращи спортни обекти	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	4
4	Безработни лица, включени в обучения за професионална квалификация	Брой	ДБТ Добрич	0 (2020 г.)	20 всяка година 140 - общо
5	Заети лица, включени в обучения за професионална квалификация	Брой	ДБТ Добрич	0 (2020 г.)	10 всяка година 70 - общо
6	Внедрени нови стандарти/добри практики	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	3
7	Средно годишен брой обучения за служители	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	3
Приоритет 4. Насърчаване развитието на туризма и културните дейности чрез устойчиво включване на природното, историческото и културното наследство					
1	Реновиращи културни обекти	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	3
2	Разработени културно-исторически маршрути	Брой	Община Балчик	0 (2020 г.)	2
3	Туристически фестивали и събития, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община, ЕСТИ „Регистър на туристическите фестивали и събития“ - http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx	11 (2020 г.)	13
4	Туристически атракции, включени в Единната система за туристическа информация (ЕСТИ)	Брой	Община, ЕСТИ „Регистър на туристическите атракции“ -	11 (2020 г.)	13

План за интегрирано развитие на община Балчик 2021-2027 г.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
			http://rta.tourism.government.bg/TAResult.aspx		

12. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Разработената индикативна финансова таблица обобщава ориентировъчните финансови ресурси, необходими за реализацията на плана за интегрирано развитие. Финансовата рамка представлява разпределение на предвидените средства по отделните приоритетни направления от стратегията на ПИРО, както и приложените разнообразни финансови източници.

Период 2021-2027 г.	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в хил. лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	120	3%	100	3%	1 100	31%	2 200	63%	3 520	7,6%
Приоритет 2	140	0%	26 270	70%	11 385	30%	0	0%	37 795	82,0%
Приоритет 3	240	8%	481	16%	2 095	71%	130	4%	2 946	6,4%
Приоритет 4	100	5%	244	13%	1 380	76%	100	5%	1 824	4,0%
ОБЩО	600	1%	27 095	59%	15 960	35%	2 430	5%	46 085	100%

Фигура 44. Разпределение на финансовите ресурси по приоритети (%)

Фигура 45. Разпределение на финансовите ресурси по източници на финансиране (%)

13. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 07.07.2020 г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион 2021-2027 г.
- <https://riosv-varna.bg/info-centar/sastoyanie-na-okolnata-sreda/>, Регионален доклад за състоянието на околната среда, 2019 година РИОСВ – Варна;
- <http://eea.government.bg/zpo/bg/index.jsp>, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- <http://natura2000.moew.government.bg>, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- НСИ, Текуща статистика
- <https://infostat.nsi.bg/>, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ
- <http://www.balchik.bg/>, Официален сайт на Община Балчик
- Общински план за развитие на община Балчик 2014-2020 г., Община Балчик
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет
- Общ устройствен план на община Балчик, 2019 г.
- Дългосрочна програма на община Балчик за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива 2017-2027 г.
- Общинска програма за енергийна ефективност на община Балчик за периода 2017-2022 г.
- Общинска програма за управление на отпадъците – актуализация
- Стратегия за управление на общинската собственост в община Балчик за периода 2020-2023 г.
- Европейски зелен пакет, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg
- Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ

14. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1: Програма за реализация на ПИРО Балчик 2021-2027 г.

Приложение 2: Комуникационна стратегия.

Приложение 3: Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за разработването на плана.

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
Общо П1					3 520										
Приоритет 1: Повишаване на икономическото благосъстояние чрез оползотворяване на местния потенциал	Мярка 1.1. Развитие на интелигентно и устойчиво селско стопанство чрез внедряване на нови технологии за повишаване на добивите, усвояване на нови сортове и породи, неподвластни на климатичните промени	Осъществяване на трайно партньорство с научни институции, изследователски центрове и бизнес компании за практическо внедряване на нови технологии, свързани с климатичните промени			900	ОБ, РБ, СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Научни институции, изследователски центрове и бизнес компании	
		Изучаване на чужд опит и внедряване на добри практики; Укрепване на административния и експертен капацитет за управление на процесите.			300	СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Научни институции, изследователски центрове и бизнес компании	
		Реализиране на конкретни проекти и инициативи за развитие на биологичното земеделие и животновъдството			600	СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Научни институции, изследователски центрове и бизнес компании	
		Подобряване на професионалната квалификация и информираност на селскостопанските производители			0		X	X	X	X	X	X	X	Частни предприемачи и ЦПО	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 1.2. Насърчаване на предприемачеството и развитие на икономически дейности в нови МСП за максимално оползотворяване на продукцията от сектора на селското стопанство, вкл. аквакултурите, търговията и туризма	Развитие на преработвателните предприятия			1 200	СЕС, Други	X	X	X	X	X	X	X	Частни предприемачи	
		Създаване на междуобщинско предприятие за бартер търговия и предприемачество		Надобщинско	520	ОБ, Други		X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции" и частни предприемачи	
		Местни инициативи за заетост в община Балчик (МИГ, МИРГ и др.)			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология", МИГ, МИРГ	
		Предоставяне на свободни терени за инвестиционни проекти при преференциални условия, с ангажимент за разкриване на работни места			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции" и частни предприемачи	
		Съдействие при административните процедури и стриктно спазване на минимални срокове за издаване на документи			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Административно-правно и информационно обслужване"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 1.3. Подобряване на съществуващия местен микро и малък бизнес чрез стимулиране на кръговата икономика	Общината в подкрепа на новия бизнес чрез разработване/ участие в пилотни проекти			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология", МИГ, МИРГ	
		Внедряване на мерки за енергийна ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници в промишлени и в битови сгради			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология", частни лица	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
Общо П2					37 795										
Приоритет 2: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура и опазване качеството на околната среда	Мярка 2.1. Подобряване на пътната и уличната инфраструктури и осигуряване на паркирането	Подобряване на връзката на третостепенни възли Мангалия и Балчик до TEN-T инфраструктурата	ДА	Зона III	6 454	Програма INTERREG V-A	X	X						Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Ремонт на общински пътища	ДА	Зона III	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Ремонт на улици в населените места	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Изграждане/ремонт на паркинги	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Проектиране на транспортен план - схема за определяне на синя и/или зелена зона за паркиране и указателното ѝ подсигуряване		Зона I	0			X	X	X				Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Осигуряване на електрически обществен и туристически превоз до центъра и крайбрежната зона	ДА	Зона I	0			X	X	X				Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Подобряване на уличното осветление в кв."Левски"		Зона I	0				X	X				Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 2.2. Подобряване на водопроводната и канализационната мрежи	Изграждане/ремонт на водопроводна мрежа	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Изграждане/ремонт на канализационна мрежа	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
	Мярка 2.3. Благоустрояване на публични пространства и терени за отдих	Изграждане/ремонт на ПСОВ	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Възстановяване на крайбрежната алея Балчик-Албена	ДА	Зона III	10 000	РБ		X	X					Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Изграждане на парк в гр. Балчик	ДА	Зона I	244	ПРСР	X	X	X					Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Изграждане на градинки за домашни любимци		Зона I	70	ОБ			X					Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Целогодишен абонамент за местни граждани, при промоционални условия за "Ботаническата градина"	ДА	Зона II	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Поставяне на автомати за пакетирани храни, безалкохолни напитки и еко тоалетни на алея "Ехо"	ДА	Зона II	0			X	X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
		Обезопасяване с решетки/плоскости на канала по протежение на велоалеята по "Дамбата"	ДА		0			X						Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Изграждане на приют за бездомни животни	ДА	Междубщински проект с Община Каварна	0			X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"		
		Енергийно ефективна модернизация на селищните системи за външно изкуствено осветление на гр.Балчик, с.Кранево, с.Оброчище и с.Рогачево	ДА	Зона II	814	ОП „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“		X	X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Изработване на инвестиционен проект – фаза "Работен проект" за обект: "Укрепване на свлачища на ул. "2-ра", ул. "3-та" и ул. "4-та", Вилна зона "Фиш-Фиш"	ДА	Зона I	143	РБ	X	X						Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Укрепване на свлачища на ул. "2-ра", ул. "3-та" и ул. "4-та", Вилна зона "Фиш-Фиш"	ДА	Зона I	10 000	РБ		X						Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 2.4. Опазване на околната среда и изграждане на екологична	Защита на морския бряг на гр. Балчик от абразия и ерозия в участъка между буни 204 и 208	ДА	Зона I	10 000	СЕС, РБ				X	X	X		Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Провеждане на ежегодни кампании за почистване на устието на реките	ДА		70	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Намаляване на замърсяването на въздуха с фини прахови частици през отоплителните месеци			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Ремонт и подобряване на енергийната ефективност на общински сгради			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Разделно събиране и рециклиране на отпадъците	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	култура за устойчиво развитие на общината и инвестиционна привлекателност	Запазване и поддържане на биоразнообразието в защитените обекти	ДА	Зона II	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Формиране на екологично съзнание и култура сред различните възрастови групи за успешното приложение на всички мерки от тази приоритетна област	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Подобряване и поддръжка на елементите на зелената система, включително паркове, градини и улично озеленяване	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
		Благоустройство на бреговете и прилежащите територии на река Батовска (връзка на кк Албена със селата и природните зони в района) в интегрирана обвързаност с работата на училищата в общината и всички НПО работещи в тази сфера	ДА		0			X	X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Повишаване на сметопочистващите услуги в общината (почистване и на междублоковите пространства)	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Увеличаване на честотата на сметоизвозване от алея "Дамбата" през летния сезон и поставяне на още кошчета за отпадъци	ДА	Зона I	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
Общо ПЗ					2 946										
Приоритет 3: Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги и повишаване качеството на административните услуги	Мярка 3.1. Подобряване на образованието, спорта и младежките дейности и тяхната инфраструктура	Осигуряване на достъпна среда и създаване на зона за спорт, отдих и свободно време на рибарската общност и жителите на гр. Балчик	ДА	Зона I	390	ПМДР	X	X						Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Възстановяване на велоалея в сервитут на път DOB1149	ДА	Зона III	263	ПРСР	X	X	X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Изграждане на спортен комплекс – кв. "Балик"	ДА	Зона I	1 000	СЕС			X	X	X			Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Финансиране на спортни клубове			140	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	
		Ремонт и обновяване на оборудването на училищата в общината, спортните площадки и физкултурните салони към тях			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
		Изграждане/ ремонт на детски площадки			0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	
		Изграждане на спортни площадски с фитнес уреди на открито (в крайбрежните зони, пред АПК "Дворец")	ДА	Зона II	0		X	X	X					Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	
		Ремонт на спортната площадка централната част на гр. Балчик (до парк "Ехо")	ДА	Зона I	0			X	X					Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	
		Изграждане на закрит плувен басейн, който да работи целогодишно	ДА	Зона I	0				X					Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	
		Подобряване достъпа до социални услуги и до по-добра пригодност за заетост в община Балчик			266	ОПРЧР	X							Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в общините Балчик, Каварна, Шабла			287	ОПРЧР	X							Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 3.2. Подобряване на здравното обслужване, социалните дейности и свързаната инфраструктура	Обновяване и модернизация на здравните кабинети в детските градини и училища			140	ОБ				X	X				Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"
		Организиране на склад за медицински препарати за спешни случаи в подходящо помещение в кметството или в пощенския пункт в населеното място и надеждна връзка с лекар			30	Други	X	X	X	X	X	X	X		Медицински специалисти, частни предприемачи
		Въвеждане на дистанционен контрол на хронично болни и превантивна диагностика			100	Други	X	X	X	X	X	X	X		Медицински специалисти, частни предприемачи
		WiFi4EU	ДА	Зона I	30	Към Европейската комисия	X								Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"
		Професионална квалификация на служители от общинската администрация		Зона I	150	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X		Ръководство на общината

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 3.3. Развитие на административния капацитет в услуга на гражданите и бизнеса, междуобщински и международни сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми	Езиково обучение на служителите на общинската администрация	ДА	Зона I	150	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Ръководство на общината	
		Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми, както и за постигане на интегрирана социално-икономическа и културна общност	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство на общината	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
		Проучване на добри практики в работата с НПО и включване на по-голяма част от населението в намиране на решения, поддръжка на обществени обекти и възпитание на общностите и поколенията	ДА		0		X	X	X					Ръководство на общината	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
Общо П4					1 824										
Приоритет 4: Насърчаване развитието на туризма и културните дейности чрез устойчиво включване на природното, историческото и културното наследство	Мярка 4.1. Рекламирање и популяризиране на територията	Маркетингово представяне на общината като средище на богато културно-историческо наследство	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство на общината	
		Участие в туристически изложения и форуми – вътрешна и външна реклама	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство на общината	
		Създаване на рекламни продукти и рекламни материали	ДА		0		X	X						Ръководство на общината	
		Поставяне на табла за плакати на "Дамбата", в центъра на гр. Балчик, и в кв. "Левски" гр. Балчик	ДА		0		X							Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Ремонт и модернизация на техническата база в областта на културата	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Ръководство на общината	
		Археологически и реставрационни дейности на антични селища и крепости	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 4.2. Реконструиране и обновяване на обществени сгради и обекти с историческо и културно значение	Възстановяване на лятното кино	ДА	Зона I	0			X	X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Реставрация на храм Кибела	ДА	Зона I	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Реставрация на бункерите, които са част от фортификацията и отбранителната система на града ни през Втората световна война и включването им в туристически маршрути/ екопътеки	ДА		0			X	X					Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции", частни инвеститори	
	Мярка 4.3. Организиране на разнообразни прояви в културния календар на	"Синергия на природата и културата – потенциал за развитие на транс-граничния регион"	ДА		1 624	INTERREG V-A Румъния – България 2014-2020 г.	X							Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Запазване на уникалните традиции и обичаи на българското село	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	

**Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности**

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	културния календар на общината	Честване на празници от културния календар н общината	ДА		200	ОБ, Други	X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Местни данъци и такси, хуманитарни, стопански и социални дейности и БФС"	
		Провеждането на ежеседмично изложение за чиста храна - Фермерски пазар за храни и занаяти	ДА		0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Изграждане на съвременни чифлици/къщи за гости	ДА	Зона II	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции", частни инвеститори	
		Изграждане на екопътеки и поддържане на вече съществуващи	ДА	Зона II	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции", частни инвеститори	
		Развитие на ловен и риболовен туризъм	ДА	Зона II	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции", частни инвеститори	

Програма за реализация на ПИРО на община Балчик за периода 2021-2027 г.
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Програма за туризъм***	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение								Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката ИЛИ Партньор
						Програма	21	22	23	24	25	26	27		
Общо ПИРО					46 085										
	Мярка 4.4. Създаване на нови туристически обекти, услуги и дейности	Разработване на устройствени планове за териториите по параграф 4,5 (с приет през 1999г полигон) определени за вилни зони, както и терените между град Балчик и главния път Варна - Дуранкулак за отреждането им като курортни, обслужващи и производствени нужди	ДА	Зона II	0			X	X	X				Дирекция "Устройство на територията, собственост и инвестиции"	
		Разработване на туристически маршрути	ДА	Зона II	0		X	X	X	X	X	X	X	Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Създаване на реплики на атрактивни културни ценности	ДА	Зона II	0		X	X						Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	
		Създаване на нови туристически атракции	ДА	Зона II	0		X	X	X					Дирекция "Туризъм, еврофондове, международно сътрудничество и екология"	

* Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки,

**Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън

*** Проекти и дейности, които допринасят за изпълнението на програмата за развитие на туризма